

ave maria

GLASILO SESTARA DOMINIKANKI

KONGREGACIJE SVETIH ANĐELA ČUVARA

GOD. XLII., br. 1 (120) 2023.

(Slika na naslovnici: Uskršnje – bl. Angelico)

SADRŽAJ

Riječ č. majke s. Jake Vuco	3
Iz Uredništva AM (s. S. Sente).....	5
Glas Crkve: Apostolsko Papino putovanje u DR Kongu i Južni Sudan	6
Papa osobama posvećenog života u Kongu	7
Castel Gandolfo – u centar za ekološko obrazovanje	8
U SPOMEN BENEDIKTU XVI. (AA)	9
Anđeli – Iz <i>Angelusa</i> pape Benedikta XVI.	14
Marija – Marija u riječi Benedikta XVI. (D. Aračić).....	15
Ozanina stranica: Duhovni rast bl. Ozane (s. A. Prizmić)	17
Iz Tajništva Kongregacije (s. B. Bagudić)	19
IDI – Pismo Učitelja Reda, fr. Gerarda	20
Pismo OP obitelji povodom rata u Ukrajini.....	21
Dominikanska laikinja ravnateljica Kuće susreta u Caleruegi.....	22
Duhovne vježbe za sestre, u Šibeniku	23
Duhovne vježbe za sestre u Zagrebu	24
Novo vodstvo u samostanu bl. Ozane u Zagrebu.	25
Susret priorâ i starješicâ u Šibeniku.....	26
U Rimu održan susret dominikanki iz cijele Europe (s. M. Puškarić)	26
Održana duhovna obnova za djevojke, u Šibeniku	27
Održan <i>online</i> duhovni susret za djevojke (s. M. Puškarić)	27
Obnova zavjeta s. Zorane u Korčuli.....	28
Stopama vjere i znanosti (s. A. Begić)	28
Pepelnica umjetnika u Zagrebu i u Karlovcu	30
Biskupijski dječji križni put u Dubrovniku i Korčuli	31
Pobjednici vjeronaučne olimpijade Dubr. biskupije	31
Ostale vijesti iz dominikanske obitelji (sabrala s. S. Sente).	32
Aktivnosti DV Bl.H. i A.Č.	36
Velikani OP Reda: sv. Petar iz Verone (I. Armanda)	37
Da se bolje upoznamo: s. Bernardica Jurić (intervju s. S. Sente)	41
Što ima nova u kat. knjižarama: (sabrala s. Slavka S.)	49
Što kažu naše najmlađe: I zato Bog (s. J. Budimir)	55
Posjet sestrama u Splitu (s. D. Ćurić).	57
Stranice povijesti: s. Andelka Kosić, OP (I. Armanda)	59
Kronološka i usputna zapažanja Nevena Fazinića.....	65
Naši pokojnici: s. Beata Zebić 17. 12. 2022.)	70
o. Ante Kovačević OP (14. 12. 2022.).....	78
Stipe Mravak (28. 12. 2022.)	81
Milka Sente (9. 02. 2023.)	83
Kuzma Žaknić (24. 02. 2023.).	88
In memoriam Ljubici Žaknić (2022.)	90
Meditativni trenutak: Klečanje – ponizna gesta (Benedikt XVI.)	91
Agronomov zeleni kutak: Čajevi (ur. s. S. Sente)	93
Razbibriga: (s. S. Sente)	96

GLASILLO SESTARA DOMINIKANKI

KONGREGACIJE SVETIH ANĐELA ČUVARA

Uređuje: s. Slavka Sente, Zagreb, Kruse 44/a

Tel. (01) 6129-210; e-mail: slavka.sente@gmail.com

RIJEČ ČASNE MAJKE

Drage sestre,
čitatelji Ave Marije,

U različitim razdobljima života ne razmišljamo o životu i smislu života na isti način. U ranoj dobi prevladavaju želje i radosti, u mlađenstvu različiti odabiri i *putevi*, u zreloj dobi ostvarenja i uspjesi... A u vremenu manjka snage i hrabrosti, malakšemo, nemamo ideja(!) i umor nas svlada, pa ne možemo ni ono što možemo? Ili radosno i predano, hrabro i odvažno, snažno i odgovorno, ustrajno i sigurno, koračamo stazama života!

Krist je naš Put, Istina i Život. Krist je staza po kojoj idemo i cilj kojem hitimo! Krist je naš Brat i Spasitelj, On je naš Učitelj i Pastir, naš Vođa, naša Snaga...

U Božjoj dobroti i velikodušnosti primili smo sve što jesmo i što imamo, On i Sin nam govore – *Budite sveti! Budite dobri! Ljubite se međusobno! Budite siromasi duhom! Činite što vam kažem! Vjerujte! Blago vama kad vas progone! Praštajte jedni drugima, molite za one koji vas progone...* Tako On živi!

Taj način života dovodi ga do krvavog znoja, bičeva, trnja, muke, čavala, oštrog kopljja,

izrugivanja, pljuvanja, stida, sažaljenja... Takav način života ne rezultira ljepotom u koju bi se netko zagledao, ljupkošću kojom bi se drugima svidio... (*usp. Iz 53*). Ali Njega, takvoga, Bog desnicom svojom uzvisi za Spasitelja i Začetnika (*usp. Dj 4,31*). Njega koji napuklu trsku nije sloomio, ni stijena što tinja ugasio! Njega koji tiho i mirno podnosi nepravde i sluša neistine. Njega kojega zamijeniše za ubojicu Barabu! Njega koji je zemljom prošao čineći dobro!

Ali mi znamo da se Bog zauzima za svojeg Sina. Uskrisuje ga u rano jutro, kada su vojnici pospani, kada se učenici odmaraju ili se ne nadaju, neki u žalosti odustaju, vraćaju se u „stare“ živote i životne navike.

A Uskrslji ide ususret učenicima na moru i kopnu, u poslu i odmoru... Ponovno ih traži i želi s njima blagovati, želi dijeliti kruh, želi hraniti njihove duše i tijela, želi učvrstiti vjeru da bude sigurna i stamena. Krist daruje sve što nam treba sada i za vječnost, samo da mi ne bi „podjetinjele „ pameti izgubili iz vida vrijednost i veličinu Njegova dara.

Isus ne preskače dionice života, ne zaobilazi težinu križa, ne bježi od groba i potpune tišine. Nakon iskustva smrti po križu čovjeku daruje

bogatstvo blizine Očeve. Krist ne odustaje od čovjeka i njegova spasenja. U svojoj muci i bolesti misli na nas, nas svojom krvlju otkupljuje od Zloga kojem ne želi predati vlast nad nama!

Borimo li se za Njega! Možemo li mi Njemu što dati? Možemo li dati sve ili „*mrvice što padaju sa stola gospodara*”, hoćemo li odustati na prvom padu ili donijeti s Njim križ do 14., 20. postaje! Budemo li hrabri i jaka srca, bit će on naš pomoćnik i naša snaga.

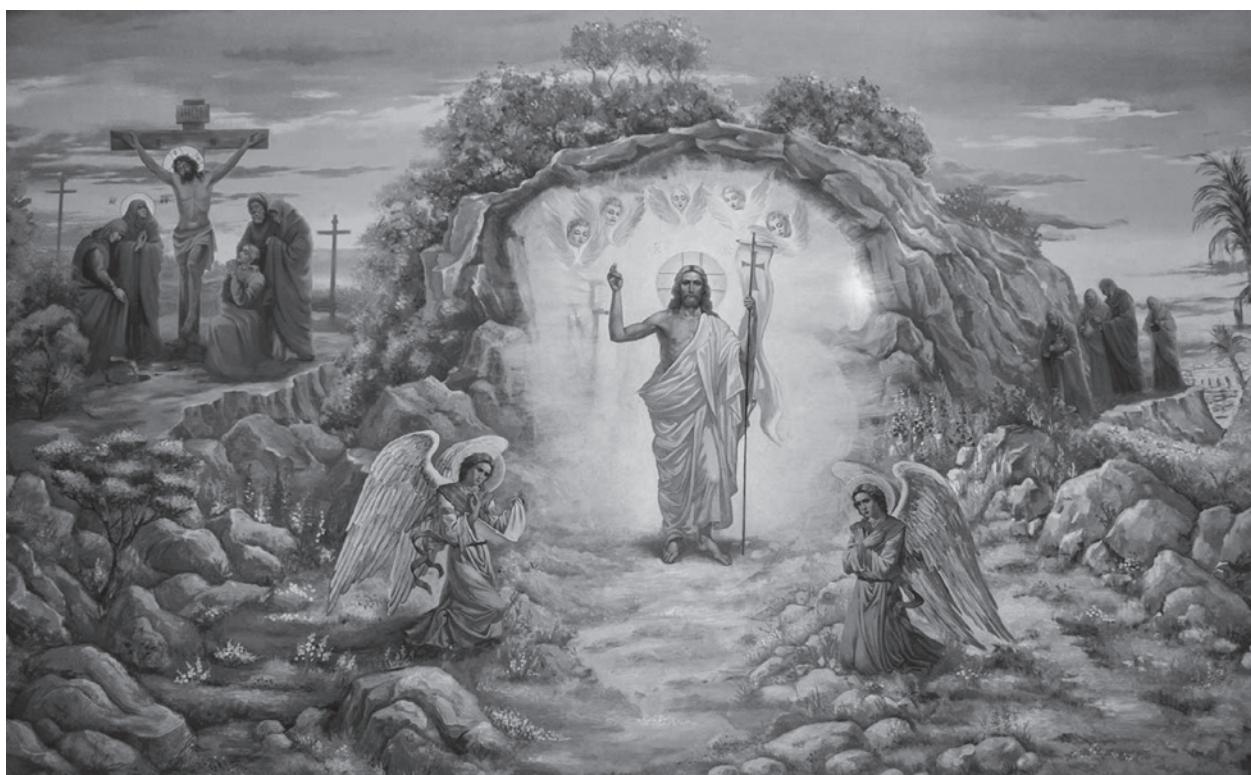
Neka nam svima Bog bude utvrda! Neka nam Krist bude uzor! Neka nam Marija bude Majka! Neka nas M. Magdalena usmjerava u cvjetnu Galileju. Neka Isus bude naš suputnik na putevima života da ga otkrijemo u Kruhu kojeg svakodnevno blagujemo. Neka nam srca

ne budu spora, neka gore od ljubavi za Krista! Neka dodir Kristovih rana izliječi rane naših duša. Učvrsti Kriste svojom riječju i svojom toplinom našu kao i Tominu vjeru, da možemo reći: Gospodin moj i Bog moj!

Svima zajedno, svim sestrama, braći, prijateljima, dobročiniteljima i ljudima dobre volje kojima dospije u ruke naše Glasilo, neka je sretnan Uskrs!

Neka nas sve Krist vodi Ocu da u zajedništvu i ljubavi budemo u slavi nebeskoj već sada na Zemlji, te u punini u Raju!

*s. Jaka Vuco
vrhovna poglavarica*

Ovih će uskrsnih dana ponovno odzvati u našim ušima Isusov poziv Mariji Magdaleni: *Idi moj braći i javi im ...* Više nego poziv, ovo zvuči kao nalog ili poslanje. Nema oklijevanja, promišljanja jesam li za to ili nisam, gdje me sve boli.... Kad Učitelj šalje, sve treba pretpostaviti tom poslanju. Nalog je hitan u svako doba, a osobito danas! Previše je tuge i razočaranja u dušama Isusovih učenika svih vremena, zato nisu kadri biti prenositelji radosti i mira za što ih je Učitelj odabrao. Treba im ohrabrenje. Najbolje će to učiniti Marija Magdalena, hrabra žena koja je, možda više od ostalih, iskusila bol zbog svojih slabosti, ali i privrženost Učitelju koji ju je iscijelio. Oprošteno joj je mnogo, jer je ljubila mnogo.

Odmah, bez odgadnja prihvaća Isusov nalog, stavlja mu se na raspolaganje. Bez obzira na nerazumijevanje okoline, ona uvjerljivo govori: *Vidjela sam Gospodina i On mi je to rekao.* Ne zaboravimo, dominikanski je red upravo nju izabrao sebi za zaštitnicu i pokroviteljicu.

Svatko tko susretne Isusa i iskusi njegovo milosrđe, ne može ostati ravnodušan, zatvoren u sebe i svoje brige, uživati u trenutnim zadovoljstvima, vezama i poznanstvima, nego mora odmah krenuti, na Isusov poziv, u akciju navještanja: *Idi moj braći i javi im; Uzlazim Ocu svome i Ocu vašemu, Bogu svomu i Bogu vašem.*“ (Iv 20,17).

U tome nam može pomoći i ovo glasilo AM koje svoje poslanje iščitava u događajima u

Crkvi, u životima svetaca, osobito bl. Ozane, u našim preminulim sestrama i braći, kao i kroz povijesne crtice Kongregacije i dominikanskih velikana. Nisu li sve to, zapravo, sredstva preko kojih prepoznajemo Onoga koji ide pred nama i s nama u Galileju našega ovozemnog života prema vječnosti gdje ćemo ga susresti licem u lice.

U tom hodu za njim i s njim želim vam istaćen sluh za njegovo poslanje ovdje i sada.

Sretan Uskrs svima želi urednica!

SAŽETAK APOSTOLSKOG PUTOVANJA PAPE FRANJE U DEMOKRATSku REPUBLIKU KONGO I U JUŽNI SUDAN

Ukatehezi na redovnoj općoj audijenciji srijedom, 8. veljače papa Franjo se osvrnuo na Apostolsko putovanje u Demokratsku Republiku Kongo i u Južni Sudan na kojem je boravio od 31. siječnja do 5. veljače. Nakon što je zahvalio svima na organizaciji i lijepom prijemu, Papa je ukratko sažeо svoje govore na pojedinim mjestima i osobama. Istaknuo je kako je Afrika zemlja bogata prirodnim bogatstvima, ali i okrvavljenja ratom kojem kao da nema kraja jer uvek ima netko tko raspiruje sukob. Važno je također istaknuti da je Papin posjet Južnom Sudanu bio ekumenski. Pozvao je, naime, canterburyjskog nadbiskupa Justina Welbyjema i glavnog voditelja Škotske Crkve, Iaina Green-shieldsa da budu zajedno, da zajedno govore i mole pred tim narodom. „Išli smo zajedno kako bismo svjedočili da je moguće i potrebno surađivati u različitosti, osobito ako nam je vjera u Krista zajednička.“ – naglasio je Papa.

Boraveći u Kongu, Sveti Otac ga je nazvao dijamantom, zbog njegovih prirodnih bogatstava, a prije svega zbog tog naroda, „ali taj je

dijamant postao uzrok sporenja, nasilja i, paradoksalno, osiromašenja tog naroda. To je dinamika koju se može susresti i u drugim krajevima Afrike i koja vrijedi općenito za taj kontinent: koloniziran, iskorištavan, opljačkan kontinent. Suočen sa svim tim, rekao sam dvije riječi: prva je negativna: „*dosta!*“, dosta je bilo eksploracije Afrike! Druga je pozitivna: *zajedno*, zajedno s dostojanstvom, svi zajedno, s užajamnim poštivanjem, zajedno u ime Krista, naše nade, ići naprijed. Ne iskorištavati i zajedno ići naprijed.“

U Kinshasi je održano više susreta: najbolniji je bio susret sa žrtvama nasilja na istoku zemlje, regiji koja je godinama razdirana ratom između naoružanih grupacija manipuliranih ekonomskim i političkim interesima. „Slušao sam

potresna svjedočanstva nekih žrtava, posebno žena, koje su podno križa položile oružje i druga oruđa smrti. Zajedno s njima sam rekao „ne“ nasilju i rezignaciji, „da“ pomirenju i nadi.“

Trenutak pun zanosa i oduševljenja bio je susret s kongoanskim mladima i katehistima na stadionu. Njima je Papa pokazao pet puteva: **molitva, zajedništvo, čestitost, oprštanje i služenje.**

Na susretu sa svećenicima, đakonima redovnicima i redovnicama Papa ih je pozvao da budu služitelji naroda kao svjedoci Kristove ljubavi i **da se othrvaju trima napastima: duhovnoj osrednjosti, svjetovnom komoditetu i površnosti.** Zasigurno, žalosno je kad Bogu posvećena osoba upadne u duhovnu osrednjost, svjetovni komoditet, to jest svjetovnost, koja je jedno od najvećih zala koja se mogu dogoditi u Crkvi; te, na kraju, površnost. Pozvao je sve neka se daju utješiti Božjom blizinom i da, snagom Božje riječi, budu proroci za svoj narod, da budu znakovi Gospodina, kakav je Gospodin prema svima nama: **samilost, blizina, nježnost.**

Drugi dio putovanja odvijao se, zatim, u Jubi, glavnom gradu Južnog Sudana, države nastale

2011. godine. Ovaj je pohod imao sasvim posebnu fizionomiju, izraženu geslom koji u sebi nosi odjek Isusovih riječi: „Molim da svi budu jedno“ (usp. Iv 17, 21). Ekumenski značaj posjeta Južnom Sudanu očitovao se posebno u zajedničkoj molitvi s anglikanskim i braćom iz Škotske Crkve.

A na euharistijskom slavlju, posljednjem činu posjeta Južnom Sudanu i čitavog tog pohoda, Papa je ohrabrio kršćane da budu „sol i svjetlo“ u toj zemlji izmučenoj tolikim nevoljama. Bog svoju nadu ne polaže u velike i moćne, nego u male i ponizne.

PAPA FRANJO OSOBAMA POSVEĆENOŽ ŽIVOTA U DR KONGU

Papa Franjo se na apostolskom putovanju u Demokratsku Republiku Kongo, na blagdan Prikazanja Gospodinova – Svićećnicu, ujedno Dan posvećenog života, u četvrtak 2. veljače 2023., susreo sa svećenicima, đakonima, redovnicima, redovnicama bogoslovima i sje-meništarcima, u katedrali u Kinshasi, izvijestio je Vatican News.

„Služba na koju ste pozvani jest očitovati blizinu i utjehu, poput svjetla koje uvek gori usred tolike tame“, poručio je Papa osobama posvećenog života i kandidatima za svećeništvo i redovništvo.

Upravo su svećenici i posvećene osobe pozvani služiti ljudima kao svjedoci te Božje ljubavi.

„Ali, svećeništvo i posvećeni život postaju suhi ako ih živimo da bismo se služili ljudima, umjesto da im služimo. Nije riječ o zanimanju ili društvenom položaju, a ni o osiguravanju obitelji iz koje dolazimo, nego je to poslanje da budemo znakovi Kristove prisutnosti, njegove bezuvjetne ljubavi, oprosta kojim nas želi pomiriti, suoštećanja kojim se želi brinuti za siromahe“, upozorio je Sveti Otac.

Napose se osvrnuo na tri izazova s kojima se moraju suočavati u svojem pozivu: **duhovnu osrednjost, svjetovnu udobnost i prosječnost.** Duhovna osrednjost može se prevladati osobnom molitvom – kako je rekao – jer odnos s Isusom je temelj njihovoga djelovanja; te

svakodnevnim euharistijskim slavljem i liturgijom časova.

Drugi izazov je kako svladati iskušenje svjetovne udobnosti, lagodnoga života. Jer, na taj se način gubi srž poslanja, a to je izlazak iz sebe i odlazak u susret braći i sestrama. Veliki je rizik povezan sa svjetovnošću, posebno u kontekstu siromaštva i patnje, a to je da iskoristimo ulogu koju imamo da bismo zadovoljili svoje potrebe i svoju udobnost – upozorio je Papa. Tako postajemo hladni birokrati duha te, umjesto da služimo evanđelju, bavimo se upravljanjem financijama i poslovima koji su nam korisni – dodao je.

„S tim se izazovima valja suočiti ako želimo služiti ljudima kao svjedoci Božje ljubavi, jer je služenje djelotvorno samo ako **prolazi kroz svjedočanstvo**. Da bismo bili dobri svećenici, đakoni i posvećene osobe, **nisu dovoljne riječi i nakane; ponajviše, naime, govori sâm život.“**

Zahvaljujući na kraju prisutnim svećenicima, đakonima, redovnicima i redovnicama te bogoslovima i sjemeništarcima, papa Franjo ih je pozvao da se ne obeshrabre, istaknuvši: „Trebamo vas! Dragocjeni ste i važni“, prenosi Vatican News.

CASTEL GANDOLFO PRENAMIJENJEN U CENTAR ZA EKOLOŠKO OBRAZOVANJE

Papa Franjo prenamijenio je i preuređio papinsku ljetnu rezidenciju u Castel Gandolfu u centar za ekološko obrazovanje i poljoprivredu, odnosno u obrazovnu ustanovu za holističku ekologiju, izvještavaju Vatican News i Katolička novinska agencija (KNA).

Projekt je povjeren posebno utemeljenom centru „Laudato si“. Uprava Države Vatikanskoga Grada objavila je u četvrtak 2. veljače da

će transformacija vrtova i zgrada ponad jezera Albano biti dovršena u narednim mjesecima.

Ovo mjesto od 55 hektara pape su koristili kao ljetnu rezidenciju od početka 17. stoljeća. Uz dvije palače i objekte u parkovima obuhvaća i poljoprivredne površine te razne zgrade. Papa Franjo je 2016. papinske vile dao pretvoriti u muzej. Svake godine mjesto privlači tisuće posjetitelja.

Budući će se centar za holističko ekološko obrazovanje i poljoprivredu zvati „Borgo Laudato si“. Ime je dobio po istoimenoj socijalno-ekološkoj enciklici koju je papa Franjo objavio 2015. godine. Uprava Države Vatikanskoga Grada, tzv. Governatorato, objavila je dvije Papine upute („chirografo“) te statut projekta koji je u četvrtak 2. veljače također potpisao Papa. Centar će kao direktor voditi podtajnik Dikasterija za promicanje integralnog ljudskog razvoja o. Fabio Biaggio, prenose Vatican News i KNA.

U SPOMEN BENEDIKTU XVI.

16. 04. 1927. – 31. 12. 2022.

Zapis o pobožnoj smrti pape emeritusa Benedikta XVI.

31. prosinca 2022. u 9.34 sati preselio se u vječnost, Ocu, papa Benedict XVI. – emeritus u 95. godini života. Bio je 265. papa. Sjećanje na njega ostaje u srcu Crkve i cijelog čovječanstva.

Ljes s posmrtnim ostacima pape emeritusa zatvoren je u srijedu, 4. siječnja i u njega su položeni palij, medalje i kovanice iskovane za vrijeme njegova pontifikata te Zapis (Rogito) o pobožnoj smrti u kojem se podsjeća na istaknute značajke života i službe pape emeritusa, od njegova rođenja do njegovih posljednjih dana.

Benedikt XVI. bio je 265. papa. Sjećanje na njega ostaje u srcu Crkve i cijelog čovječanstva.

Joseph Aloisius Ratzinger, izabran za papu 19. travnja 2005., rođen je u Marktl am Innu, na području Biskupije Passau (Njemačka), 16. travnja 1927. Otac mu je bio policijski komesar i potjecao je iz obitelji zemljoradnika u Donjoj Bavarskoj, prilično skromnih materijalnih uvjeta. Majka je dolazila iz obitelji obrtnikâ iz Rimstinga, na jezeru Chiem, a prije udaje radila je kao kuharica u više hotela.

Djetinjstvo i mladost proveo je u Traunsteinu, gradiću uz granicu s Austrijom, tridesetak kilometara od Salzburga, gdje je stekao kršćansku, duhovnu i kulturnu formaciju.

Njegova mladost nije bila laka. Vjera i obiteljski odgoj pripremili su ga na suočavanje s teškim iskustvom tih vremena, kad je nacistički režim održavao ozračje snažnoga neprijateljstva prema Katoličkoj Crkvi. U toj složenoj situaciji otkrio je ljepotu i istinu vjere u Krista.

Od 1946. do 1951. godine studirao je filozofiju i teologiju na Filozofsko-teološkoj visokoj školi u Freisingu i na Münchenskom sveučilištu u Bavarskoj. Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1951. Godinu dana kasnije započeo je s poučavanjem na istoj Visokoj školi u Freisingu.

Potom je bio predavač u Bonnu, Münsteru, Tübingenu i Regensburgu.

Godine 1962. postao je službeni ekspert Drugoga vatikanskog sabora, kao savjetnik kardinala Josepha Fringsa. Papa Pavao VI. imenovao ga je 25. ožujka 1977. nadbiskupom Münchena i Freisinga, a za biskupa je zaređen 28. svibnja iste godine. Izabrao je biskupsko geslo „*Cooperatores Veritatis*“, „*Suradnici istine*“.

Na konzistoriju održanom 27. lipnja 1977. papa Montini imenovao ga je kardinalom s naslovnom crkvom Santa Maria Consolatrice al Tiburtino.

Ivan Pavao II. imenovao ga je 25. studenoga 1981. godine prefektom Kongregacije za nauk vjere, a 15. veljače iduće godine odrekao se pastoralnog upravljanja Nadbiskupijom München i Freising.

Dana 6. studenoga 1998. imenovan je vicedekanom Kardinalskog zbora, a 30. studenoga 2002. godine postaje dekan, čemu je slijedilo i dodjeljivanje suburbikarnoga naslova Ostije.

U petak 8. travnja 2005. predvodio je misu zadušnicu za Ivana Pavla II. na Trgu sv. Petra.

Za papu je izabran na konklavi 19. travnja 2005. godine i uzeo ime Benedict XVI. S lože blagoslovâ predstavio se kao “ponizni radnik u Gospodnjem vinogradu”. U nedjelju 24. travnja 2005. svećano je započeo svoju petrovsku službu.

Benedikt XVI. stavio je temu Boga i vjere u središte svoga pontifikata, u stalnom traganju za licem Gospodina Isusa Krista i pomažući svima da ga upoznaju, posebno objavljanjem djela *Isus iz Nazareta*, u tri knjige. Urešen golemim i dubokim biblijskim i teološkim znanjem, imao je izvanrednu sposobnost elaborirati oštromne sinteze o glavnim doktrinarnim i duhovnim temama, kao i o ključnim pitanjima života Crkve i suvremene kulture.

Uspješno je promicao dijalog s anglikancima, Židovima i predstavnicima drugih religija te je uspostavio kontakte sa svećenicima Zajednice svetog Pija X.

Tijekom konzistorija sazvanog radi redovnog odlučivanja o trima kanonizacijama, 11. veljače 2013. ujutro, nakon glasovanja kardinalâ, Papa je pročitao izjavu na latinskom u kojoj je obznanio svoje odreknuće od papinske službe:

“Bene conscientius sum hoc munus secundum suam essentiam spiritualem non solum agendo et loquendo exerceri debere, sed non minus patiendo et orando. Attamen in mundo nostri temporis rapidis mutationibus subiecto et questionibus magni ponderis pro vita fidei perturbato ad navem Sancti Petri gubernandam et ad annuntiandum Evangelium etiam vigor quidam corporis et animae necessarius est, ...”

Nakon kratkog boravka u rezidenciji Castel Gandolfo, posljedne godine života proveo je u Vatikanu, u samostanu *Mater Ecclesiae*, posvetivši se molitvi i meditaciji.

Doktrinarno učiteljstvo Benedikta XVI. sažeto je u tri enciklike: *Deus caritas est* (25. prosinca

2005.), *Spe salvi* (30. studenog 2007.) i *Caritas in veritate* (29. lipnja 2009.). Crkvi je dao četiri apostolske pobudnice, brojne apostolske konstitucije, apostolska pisma, kao i kateheze održavane na općim audijencijama i govore, uključujući one izrečene tijekom svoja dvadeset i četiri apostolska putovanja po svijetu.

Suočen s nadirućim relativizmom i praktičnim ateizmom, godine 2010. motu proprijem *Ubi cunquam et semper* osnovao je Papinsko vijeće za promicanje nove evangelizacije, na koje je u siječnju 2013. prenio nadležnost za područje kateheze.

Snažno se borio protiv zlodjela koje su predstavnici klera činili nad maloljetnicima ili ranjivima, neprestano pozivajući Crkvu na obraćenje, molitvu, pokoru i čišćenje.

Kao teolog priznatog autoriteta ostavio je bogatu baštinu studijâ i istraživanjâ o temeljnim istinama vjere.

Ratzinger i vjera kao put

Glavni urednik vatikanskih medija Andrea Tornielli napisao je 1. siječnja 2023. urednički tekst za Vatican News s gornjim naslovom i podnaslovom „Benedikt XVI. svjedok i učitelj dijaloga sa svima“ koji donosimo u cijelosti.

Ako postoji teolog i papa koji je cijelog života promišljaо i poučavaо o razumnosti vjere, onda je to bio Joseph Ratzinger. Nije slučajno da je o tome govorio i u posljednjim recima svoje duhovne oporuke, objavljene na dan njegove smrti: „Vidio sam i vidim kako je razumnost

vjere izronila i ponovno izranja iz klupka hipoteza. Isus Krist je uistinu put, istina i život – a Crkva, sa svim svojim nedostacima, doista je Njegovo tijelo“....

„Priroda vjere nije takva da se od nekog trenutka može reći: Ja je posjedujem, drugi je nemaju... Vjera ostaje put. Tijekom našeg života ostaje put, pa je stoga vjera uvijek ugrožena i u opasnosti. A zdravo je i što na taj način

izbjegava rizik da se pretvori u ideologiju kojom se može manipulirati. Uz rizik da nas otvrde i onesposobi za dijeljenje razmišljanja i patnje s bratom koji sumnja i koji se preispituje. Vjera može sazrjeti samo u onoj mjeri u kojoj se nosi i preuzima odgovornost za tjeskobu i snagu nevjere u svakoj fazi postojanja te se konačno prolazi kroz nju dok ponovno ne postane održiva u novoj epohi“.

Sjećanje na pohod pape Benedikta XVI. Hrvatskoj 4. i 5. lipnja 2011.

Papa Benedikt XVI. pohodio je Hrvatsku pod gesлом "Zajedno u Kristu" u subotu i nedjelju 4. i 5. lipnja 2011. godine u povodu Prvoga nacionalnog susreta hrvatskih katoličkih obitelji.

Već na samom početku 19. inozemnoga putovanja Benedikt XVI. u razgovoru s novinama u zrakoplovu na putu iz Rima u Zagreb 4. lipnja istaknuo je da je pristupanje Hrvatske Europskoj uniji "logično, pravedno i potrebno" te da bi poslanje hrvatskoga naroda nakon ulaska u EU bilo obnoviti jedinstvo u različitosti.

U svom prvom govoru održanom u Zračnoj luci Zagreb tijekom svečanosti dobrodošlice u

nazočnosti najviših predstavnika Crkve i države, Benedikt XVI. prisjetio se i triju pastoralnih pohoda tada bl. Ivana Pavla II. Hrvatskoj te zahvalio Gospodinu za dugu povijest vjernosti koja povezuje Hrvatsku sa Svetom Stolicom, istaknuvši da od samih početaka hrvatski narod pripada Europi. O dvadesetoj obljetnici proglašenja neovisnosti i uoči punopravnog pristupanja Hrvatske Europskoj uniji, davna i nedavna prošlost vaše zemlje potiče na promišljanje sve europske narode pomažući, kako svakom pojedinom tako i čitavoj zajednici, da očuva i obnovi neprocjenjivu zajedničku baštinu ljudskih i kršćanskih vrijednosti. Poželio je također da

Prvi nacionalni dan hrvatskih katoličkih obitelji bude prigoda za ponovno isticanje vrijednosti obiteljskog života i općega dobra, učvršćivanje jedinstva, oživljavanje nade i zajedništvo s Bogom, koji je temelj bratskog suživota i društvene solidarnosti.

Benedikt XVI. zatim se uputio na Pantovčak u kurtoazni posjet predsjedniku Republike Hrvatske Ivi Josipoviću, a zatim u Apostolskoj nuncijaturi primio predsjednicu Vlade RH Jadranku Kosor.

Usljedio je susret s predstavnicima civilnog društva, svijeta politike, znanosti, kulture i poduzetništva, Diplomatskog zbora te vjerskim predstavnicima u Hrvatskome narodnom kazalištu. Dobrodošlicu Papi izrazili su tada predsjednik Vijeća za kulturu HBK zadarski nadbiskup Želimir Puljić i član Papinske akademije za život liječnik Niko Zurak. U središtu Papina govora bila je savjest te je napomenuo da oblikovanjem savjesti Crkva daje društvu svoj dragocjeni prinos. Posebno je istaknuo nažočnost predstavnika drugih Crkvi i kršćanskih zajednica, kao i židovske i muslimanske religije u HNK koje potvrđuje da „religija nije neka zasebna stvarnost u odnosu na društvo, nego njegova prirodna sastavnica, koja trajno priziva okomitu dimenziju, to jest, slušanje Boga kao uvjet traganja za općim dobrom, pravednosti i pomirenja u istini”, poručivši da religije moraju biti čimbenik mira.

Benedikt XVI. zatim se pridružio molitvenom bdijenju oko 50.000 mladih okupljenih na Zrinjevcu, Trgu bana Josipa Jelačića i pred katedralom, koje je počelo bogatim i raznolikim

programom – “festivalom mladih”. Nakon uvodne molitve, navještaja Božje riječi i svjeđočanstava dvoje mladih, okupljenima se govorom obratio Benedikt XVI. te ih pozvao: „Pouzdajte se u Isusa, neće vas nikada razočarati! Ne popuštajte kušnjama da se potpuno pouzdate u posjedovanje, u materijalne stvari, odričući se slijediti istinu koja seže dalje, poput visoke zvijezde na nebu, kamo vas Krist želi povesti. Dopustite da vas povede u Božje visine“.

Usljedila je molitva vjernika, klanjanje i euharistijski blagoslov. Papa se zatim pomolio pred likom Majke Božje od Kamenitih vrata, uresivši ga osobnim darom, krunicom. Nakon bdijenja s mladima Papa se uputio papamobilom preko trga ispred katedrale gdje je pozdravio oduševljeno mnoštvo mladih koji su događanje na trgu pratili na zaslonima.

Drugog dana pohoda, u nedjelju 5. lipnja, Benedikt XVI. predvodio je na zagrebačkom hipodromu veličanstvenu misu s oko 400.000 vjernika u povodu Prvoga susreta hrvatskih katoličkih obitelji. Koncelebrirala su četvorica kardinala, sedamdesetak biskupa iz Hrvatske i inozemstva i više od tisuću svećenika. Papu je pozdravio zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić, zahvalivši mu na tom pohodu kojim je iskazao svoju pastirsку brigu prema Crkvi u Hrvatskoj.

U homiliji Benedikt XVI. pozvao je obitelji da se odupru sekularističkom mentalitetu koji Boga života gura na rub te donosi rastuću razjedinjenost obitelji. „Trajno se obvezite učiti svoju djecu moliti, i molite s njima; približite ih sakramentima, osobito euharistiji... uvedite ih

u život Crkve; u intimi doma nemojte se bojati čitati Sveti pismo, obasjavajući tako obiteljski život svjetлом vjere i hvaleći Boga kao Oca. Budite poput male Dvorane posljednje večere, poput one Marijine i učenika, u kojoj se živi jedinstvo, zajedništvo, molitva”.

Benedikt XVI. na kraju euharistijskog slavlja blagoslovio je pedesetak kamena temeljaca koji su se nalazili ispred oltara kao i veliku Zavjetnu spomen svijeću hrvatskih katoličkih obitelji koja će simbolično povezivati taj dan s budućim Nacionalnim danima hrvatskih katoličkih obitelji. Na kraju mise Svetom Ocu je zahvalio tada predsjednik Vijeća HBK za obitelj krčki biskup Valter Župan, te između ostaloga istaknuo: „Ako se danas svima priznaje pravo na slobodno izražavanje svojih stavova, onda izjavljujemo da i mi, koji predstavljamo većinu hrvatskog naroda i građana Republike Hrvatske, imamo neotuđivo pravo da živimo, javno iznosimo i naviještamo vrijednosti po kojima nam je darovan život“.

Benedikt XVI. zatim je u nagovoru uoči molitve Kraljice neba istaknuo „Danas sam ovdje da vas učvrstim u vjeri; i to je taj dar koji vam nosim: Petrovu vjeru, vjeru Crkve! Ali, istodobno, vi darujete meni tu istu vjeru, obogaćenu svojim iskustvom, radostima i trpljenjima. Napose mi darujete svoju vjeru življenu u obitelji, da bih je očuvao u baštini sveopće Crkve.“

Na slavlju druge Večernje s biskupima, svećenicima, redovnicima, redovnicama, bogoslovima i sjemeništarima koju je predvodio u katedrali Benedikt XVI. pozvao je: Ljubljena Crkvo u Hrvata, preuzmi ponizno i smjelo zadaću da budeš moralna savjest društva, “sol zemlje” i “svjetlo svijeta”. Središnji dio nagovora Papa je posvetio blaženom Alojziju Stepinцу, istaknuvši kako njegovo mučeništvo označava vrhunac nasilja usmijerenih protiv Crkve tijekom užasnoga razdoblja komunističkoga progona. Na kraju Večernje Papa se pomolio na Stepinčevu grobu.

Zbog olujnog nevremena koje je zahvatilo područje Zračne luke Zagreb, otkazan je svečani protokol oproštaja pa se Benedikt XVI. samo kratko na odlasku oprostio s visokim državnim i crkvenim dužnosnicima u hangaru zračne luke. (IKA, 8. 06. 2011.)

Semper in Christo vivas, Pater Sancte!

- U NAGOVORU PAPE BENEDIKTA XVI. -

Osvrnuvši se na evanđelje Prve korizmene nedjelje, u kojem se opisuje Isusov borač u pustinji četrdeset dana, gdje ga je iskušavao Sotona” (Mk 1, 12-13a), papa Benedikt je 1. ožujka 2009. govorio o prisutnosti anđela koji su mu pristupili nakon što je odbio đavolske napasti. ... „On (Isus), koji nije počinio ikakva grijeha i ne može sagriješiti, podlaže se kušnji i zato može supatiti u našim slabostima (usp. Heb 4, 15). Dopušta da ga napastuje Sotona, neprijatelj, koji se od početka usprotivio Božjem spasenjskom naumu prema ljudima.

U kratkom izvješću, pored toga mračnog i tamnog lika koji se usuđuje napastovati Gospodina, gotovo se usput spominju anđeli, svjetli i tajanstveni likovi. Anđeli, kaže evanđelje, “služahu” Isusu (Mk 1, 13); oni su sušta suprotnost Sotoni. “Anđeo” znači “poslan”. U čitavom Starom zavjetu susrećemo te likove, koji u Božje ime pomažu i vode ljudе. Dovoljno se sjetiti Tobijine knjige, u kojoj se pojavljuje lik

anđela Rafaela, koji pomaže Tobiji u mnogim nevoljama. Umirujuća prisutnost Gospodinova anđela prati izraelski narod u dobru i zlu. U Novom zavjetu anđeo Gabrijel pozvan je navijestiti Zahariji i Mariji radosne događaje kojima započinje naše spasenje; anđeo, čije se ime ne spominje, opominje Josipa, pokazujući mu pravi put u dvojbi koja ga je mučila. Zbor anđela donosi pastirima radosnu vijest o Gospodinovu rođenju; anđeli će biti ti koji će obznaniti ženama radosnu vijest o uskrsnuću. Na svršetku vremena, anđeli će pratiti Isusa u njegovu dolasku u slavi (usp. Mt 25, 31). Anđeli služe Isusa, koji je zacijelo veći od njih, i to je njegovo dostojanstvo ovdje, u evanđelju, proklamirano na jasan, premda diskretan način. Naime, i u stanju krajnjeg siromaštva i poniženosti, kada ga Sotona kuša, on ostaje Sin Božji, Mesija, Gospodin.

Draga braćo i sestre, isjekli bi značajan dio evanđelja, ako bismo ostavili po strani ta bića poslana od Boga, koja naviještaju njegovu prisutnost među nama i njegov su znak. Često ih zazivajmo da nas podupiru u trudu oko naslijedovanja Isusa sve do punog poistovjećivanja s njima. Molimo ih, posebno danas, da bdiju na da mnom i suradnicima u Rimskoj kuriji koji danas popodne, kao i svake godine, započinjemo tjedan duhovnih vježbi. Marijo, Kraljice anđela, moli za nas! (Iz Papina nagovora uz Angelus, 1. 03. 2009.)

- U RIJEĆI BENEDIKTA XVI. -

Izvadak iz knjige dr. Dinka Aračića "Marija u rijeći Benedikta XVI." koju je objavila Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja sa sjedištem u Splitu. (HKM)

Iznad svih svetih uzdiže se Marija, majka Gospodinova, **zrcalo svake svetosti**. U Lukinu evanđelju nalazimo je zauzetu u služenju ljubavi kod rođakinje Elizabete, kod koje je ostala oko tri mjeseca (1, 56) kako bi joj pomagala u zadnjoj fazi trudnoće. Veliča duša moja Gospodina (Lk 1,46), reče u prigodi tog pohoda i tim rijećima izražava cijeli program svojega života: ne stavljati samu sebe u središte, nego ostaviti prostor Bogu, kojega se susreće i u molitvi i u služenju bližnjemu, jedino će tada dobrota ući u svijet.

Marija je velika upravo zato što ne želi veličati samu sebe, nego Boga. Ponizna je, jedina joj je želja biti službenica Božja (usp. Lk 1, 38.48). Zna kako jedini način da doprinese

spasenju svijeta nije ostvarenje vlastitih djela, nego potpuno stavljanje na raspolaganje za Božje pothvate.

Marija je **žena nade**: jedino zato što vjeruje u Božja obećanja i očekuje spasenje Izraelovo, Andeo može doći k njoj i pozvati je da se stavi u službu ostvarenja tih obećanja. Žena je vjere: Blažena ti što povjerova, kaže joj Elizabeta (usp. Lk 1, 45). Hvalospjev Veliča – slika, tako-reći, njezine duše – potpuno je protkan nitima Svetog pisma, nitima preuzetim iz Božje riječi. Na taj način vidi se kako je ona u Božjoj riječi doista u svom domu, iz kojega lakoćom izlazi i u nj se ponovno vraća. Ona govori i razmišlja Božjom riječi. Božja riječ postaje njezina riječ i njezina se riječ rađa iz Božje riječi. Prema tome, vidi se da su i njezine misli u skladu s Božjim mislima, da je njezina volja jedno s Božjom voljom. Budući da je potpuno prožeta Božjom riječi, može postati majka utjelovljene Riječi.

Na kraju, Marija je **žena koja ljubi**. Zar bi to moglo biti drugčije? Kao vjernica, koja u vjeri misli Božje misli i hoće ono što Bog hoće, ne može biti drugo do li žena koja ljubi. Osjećamo to u tihim događajima, koji se spominju u evanđeoskim izvješćima o Isusovu djetinjstvu. Vidimo to u finoći kojom u Kani uočava potrebu u kojoj su se našli mlađenci i priopćava je Isusu. Vidimo to u poniznosti kojom prihvata da bude u drugom planu tijekom Isusova javnog života, znajući da Sin mora zasnovati novu obitelj i da će Majčin čas kucnuti tek kod križa, kad će nastupiti pravi Isusov čas (usp. Iv 2,4; 13,1).

Dok su se učenici razbježali, Marija je ostala kod križa (usp. Iv 19,25-27); kasnije, na Duhove, oni će se okupiti oko nje u iščekivanju

MARIJA
U RIJEĆI BENEDIKTA XVI.

Duga Svetoga (usp. Dj 1,14). Život svetaca ne ograničava se jedino na njihovo ovozemaljsko življenje, nego uključuje i njihov život i djelovanje u Bogu nakon smrti. Kod svetaca je jedno očito: tko ide u susret Bogu, ne udaljuje se od ljudi, nego im postaje istinski blizak. To vrijedi na osobit način za Mariju. Riječi koje je Raspeti uputio učeniku – Ivanu i po njemu svim Isusovim učenicima: Evo ti majke! (Iv 19,26) – obistinjuju se u svakome novom naraštaju.

Marija je, doista, postala **Majka svih vjernika**. Njezinoj se majčinskoj dobroti, kao i njezinoj čistoći i djevičanskoj ljepoti, obraćaju muškarci i žene svih vremena i svih krajeva svijeta u svojim potrebama i nadama, u svojim radostima i patnjama, u svojoj samoći kao i u svomu zajedničkom sudjelovanju. I uvijek

kušaju dar njezine dobrote, kušaju neiscrpnu ljubav koju ona izljeva iz dubine svoga srca.

Svjedočanstva zahvalnosti, koja joj se iskažuju na svim kontinentima i u svim kulturama, znak su prepoznavanja te čiste ljubavi koja ne traži samu sebe, nego jednostavno želi dobro. Pobožnost vjernikâ, istodobno, pokazuje nepogrješiv osjećaj da je ta ljubav moguća. A to postaje zahvaljujući duboku sjedinjenju s Bogom, po kojem duša biva potpuno prožeta njime – uvjet da onaj koji je pio s izvora Božje ljubavi i sam postane izvorom iz kojega teku rijeke žive vode (usp. Iv 7, 38).

Marija, Djevica, Majka, pokazuje nam što je ljubav i koji je njezin izvor iz kojega uvijek iznova crpe svoju snagu. Njoj povjeravamo Crkvu, njezino poslanje i služenje ljubavi.“

OZANINE STRANICE

s. Andelika Prizmić, dominikanka

DUHOVNI RAST BL. OZANE

Prikazan u zbornoj slici

(Objavljeno u časopisu *Brat Franjo*, br. 4 1977.)

OZANA:

(ponesena ljepotama koje ju okružuju, u zanosu glasno misli)

Raspjevalo se kamen na dragom mi kršu, rasijale se zvijezde na nebeskom plavetnili, svi cvjetovi rastvorili svoja srca nudeći u svojim peharima bijelo sunčano mlijeko, u množini bučećih boja zelene maki je natječeš se sa prostranom travom koja se budi iz noćnoga sna... Drage moje ovčice, i vi ste lijepi, vaša bjelina baš ovdje pristaže. Duša bi moja htjela sve ove ljepote zagrliti jednim zagrljajem ... ! Tolikim ste me miljem opojili! (Raširi ruke u zanosnom pitanju.) Što je to što je ispunilo moju dušu nečim neopisivim?

KOR SESTARA:

Odsjev Božje Ljepote (kao jeka produžuju) **Lje-po-te ...**

OZANA:

(uvijek u zanosu) i sve oko mene je u skladu: i životinje imaju svoje rupe, i ptice svoja gnijezda, i potoci svoja korita, i ribe svoje kućice od vode ... sve, sve ima ono što mu treba za život, ono čime naš razum staje pred zakonitošću u prirodi?

KOR SESTARA:

Odsjev Božje Mudrosti, (kao jeka) **Mu-dro-sti ...**

OZANA:

(dalje tone u misterij prirode) Iz zemlje niče razno bilje: trava kojom se moje ovce hrane, povrće kojim se hrane ljudi, i raznovrsno voće,

bogatstvo ruda, mnogobrojne životinje koje pomažu ljudima, a neke od njih pružaju čovjeku hranu za održavanje života... Tko je taj koji je obdario prirodu tolikim dobrima? Koji je svemu što je stvoreno dao mogućnost da živi, da se razvija?

ZBOR SESTARA:

Odsjev Božje dobrote. (kao jeka) **Do-bro-te ....**

SAMO JEDAN (izraziti) GLAS:

I bijela, lijepa duša mlade pastirice ponesena zanosom **Ljepote, Mudrosti i Dobrote** ide još dalje. Hiti za novim spoznajama:

ZBOR SESTARA:

(mijenjajući se po grupama) **Kotor ... Kotor ... Kotor!**

SAMO JEDAN GLAS:

Preskače litice, gazi livade, probija se kroz guste i oštре makije crnogorskog krša kojim ranjava bose noge.

ZBOR SESTARA:

„Vidi joj se, mrijet joj se neće,
Al' jest nešto što je naprijed kreće ...“

OZANA:

(Uzdiže ruke pod svodom Kotorske katedrale) Nađoh Te, **o Lijepi, o Mudri, o Dobri**, pod svodovima ovoga Hrama! Gradila ga je ljepota duša naših pređa. Mudrost im je davala smjernice, a Dobrota je oblikovala ovo skladno zdanje ... Odsada, o svemogući Bože, veliki Stvorče svega što nas okružuje, ova drevna Katedrala bit će odsjev one katedrale koju će sazdati

moja duša! Sada već spoznah tri katedrale: **divni svijet prirode**, koji je toliko spoznaja pružio mome umu i srcu, **ovu Katedralu** i milijone ovakvih širom zemlje, **i katedralu moje duše**.

ZBOR SESTARA:

Katedrale dušâ u kojima stanuje Bog!

OZANA:

O velebna Katedralo! Pod tvojim svodovima je sazrelo moje zvanje. Tu se moja duša srela sa sakramentalnim Bogom. Tu sam doznala za velikog pjesnika i poklonika Euharistije sv. Tomu Akvinskog. Tu sam se srela s Marijom, Majkom Kristovom, sa sv. Dominikom, sa sv. Katarinom Sijenskom ... Nije onda čudo što mi je ovdje sazrela misao da se posvetim dragom Bogu u dominikanskom redu. **Ovo je Katedrala moga zvanja!** O Dobri, učini da postane općenito – KATEDRALA ZVANJA! Odsada za me postoje samo dvije boje: bijela i crna.

ZBOR SESTARA:

Bijela – znak čistoće, **crna** – znak pokore, žrtve i odricanja. Davati zadovoljštinu Bogu za svoje i tuđe grijeha.

OZANA:

U podnožju onog Križa upoznala sam veličinu patnje; upoznala sam da je dragi Bog toliko ljubio svijet da je poslao svoga Jedinorođenog Sina da ga Križem otkupi!

JEDAN GLAS:

I ova velika duša pada do nogu Raspetoga.

OZANA:

Jesi li to Ti, **o Lijepi, o Mudri, o Dobri Bože?** Koliko si već vjekova pribijen na tome drvu i ne silaziš? Tko te je tako neljudski izmrcvario, razapeo, ubio?

KRIST:

ČOVJEK!

ZBOR SESTARA:

Radi kojega su stvorene sve ljepote u prirodi!

KRIST:

ČOVJEK!

ZBOR SESTARA:

Radi kojega sam obogatio Zemlju blagom za život ljudima i životinjama.

KRIST:

ČOVJEK!

ZBOR SESTARA:

Radi kojega sam postavio sklad u prirodi i dao mu razum da se time okoristi.

KRIST:

ČOVJEK!

ZBOR SESTARA:

Za čiji spas sam umro ostavljen i zapušten na ovom tvrdom drvu Križa!

OZANA:

Kriste, a kada ćeš sići s Križa?

KRIST:

Onda kad umre posljednji Adam na Zemlji. Toliko ljubim ljude da ih nikada neću ostaviti i prepustiti ih njihovoj zloči ...

Na križ me je prikovala ljubav!

ZBOR SESTARA:

I riječ sv. Pavla – **ludost Križa** – bljesne pred njenim očima duha u svom sjaju!

OZANA:

Kriste, „težak je to govor, teško je shvatiti veličinu žrtvujuće ljubavi. Ali, moja je odluka pala: idem za Tobom i odabirem Žrtvu i Ljubav kao glavno obilježje moga budućeg života. Slijedit će te povučena u Dominikanskom redu, koji je **Red pokore, apostolata, istine.**

ZBOR SESTARA:

Odluka je pala. Ozana je u intimnom susretu s Bogom, jasno čula njegov poziv.

U Katedralu je ušla Kata Kosić, iz nje je izišla Ozana dominikanka.

OZANA:

Evo mojih ramena, o Raspeti, postavi na njih dio Tvoga Križa, moj osobni križ. Odabirem strmi, teški, trnjem posuti put; zatvaram se u malu ćeliju uz crkvu sv. Pavla da Ti mogu slobodnije služiti u tvojoj najmanjoj braći ... Daj mi snage da ponesem svoj križ do svoje osobne Golgote, gdje će te nasmijana ponovno susresti.

Hoću da te nasljeđujem u Žrtvi i Ljubavi

KRONOLOŠKE ZABILJEŠKE IZ TAJNIŠTVA KONGREGACIJE

Drage sestre,
evo najvažnijih
zbivanja u proteklih
nekoliko mjeseci.

16. – 18. PROSINCA – U Samostanu Gospe od Ružarija u Šibeniku je održana duhovna obnova za djevojke pod temom „Razlučivanje temeljnog životnog poziva.“ Na susretu je sudjelovalo šest djevojaka.

2. – 7. SIJEČNJA – U Šibeniku su održane duhovne vježbe na kojima je sudjelovalo 16 sestara. Kroz biblijska razmatranja sestre je vodio P. Arkadiusz Krasicki, CSSp. (Misijska Družba Duha Svetoga)

13. SIJEČNJA – S. Ana Begić je otputovala u Rim gdje će pohađati postdoktorski studij na sveučilištu Angelicum. Stanuje u generalnoj kuću sestara Kćeri Milosrđa (sestara iz Blata).

21. SIJEČNJA – U Samostanu bl. Hozane u Zagrebu održana je sjednica Vrhovnog vijeća.

24. SIJEČNJA – Našu je zajednicu napustila juniorka s. Irena Lušo.

18. VELJAČE – Održan je online susret za djevojke putem Zoom aplikacije. Susret su vodile s. Manes Puškarić i s. Marta Turi.

24. – 25. VELJAČE – U Šibeniku je održan radno-duhovni susret priora i starješica iz gotovo svih zajednica Kongregacije. Bilo je nazočno trinaest sestara.

24. – 26. VELJAČE – U Rimu je održan susret dominikanki iz cijele Europe. Našu je Kongregaciju zastupala s. Manes Puškarić.

1. OŽUJKA – Našu je zajednicu napustila juniorka s. Natalija Cindrić.

13. OŽUJKA – S. Mihaela Viher je imenovana ravnateljicom Dječjeg vrtića Anđeli čuvari iz Korčule.

16. OŽUJKA – U Klasičnoj gimnaziji u Dubrovniku održano je biskupijsko natjecanje

iz vjeronomjera na kojem je ekipa Srednje škole Petra Šegedina iz Korčule, pod mentorstvom vodstvom naše s. Barbare Bagudić, osvojila prvo mjesto.

18. OŽUJKA – Održan je online susret za djevojke putem Zoom aplikacije.

19. OŽUJKA – S. Zorana Kadić je obnovila svoje zavjete za narednih godinu dana.

19. – 25. OŽUJKA – Održane su duhovne vježbe u Samostanu bl. Hozane Kotorske u Zagrebu. Voditelj duhovnih vježbi bio je fra Domagoj Runje, OFM.

20. OŽUJKA – U dominikanskom samostanu bl. Augustina Kažotića predstavljene su dvije knjige: Ljestve do neba. *Antologija dramskih tekstova o životu blažene Ozane Kotorske*; i izabrani spisi utežitelja Kongregacije sestara dominikanki sv. Andjela čuvara o. A: M. Miškova, *Služite Bogu, Redu i Narodu*.

25. OŽUJKA – U Samostanu bl. Hozane u Zagrebu održana je sjednica Vrhovnog vijeća.

26. OŽUJKA – U Samostanu bl. Hozane u Zagrebu pročitani su dekreti novom vodstvu zajednice. Za prioru je potvrđena s. Katarina Mgalica za drugo trogodište. Njezina zamjenica je s. Slavka Sente, savjetnice su: s. Antonija Matić i s. Zlatka Martinović. Za službu ekonome potvrđena je za drugo trogodište s. Ivanka Osredek.

NAŠI POKOJNI

17. PROSINCA

Beata Zebić

28. PROSINCA

Stipan Mravak, brat s. Jasenke

DUHOVNE VJEŽBE

Korčula, 18. – 24. lipnja,
voditelj dr. sc. don Ivica Raguž

Svim sestrama radostan i blagoslovjen Uskrs
želi s. Barbara, vrh. tajnica

PISMO UČITELJA REDA, FR. GERARDA TIMONERA

Draga braćo i sestre dominikanske obitelji,

Ove godine, 18. srpnja 2023., slavimo sedam stotu obljetnicu proglašenja svetim našeg velikog brata svetog Tome Akvinskog, crkvenog naučitelja, a 7. ožujka 2024. 750. obljetnicu njegove smrti. Sa zahvalnošću se sjećamo svetog pape Pavla VI. koji je 1974. napisao Apostolsko Pismo *Lumen Ecclesiae* u spomen na 700. obljetnicu smrti Andeoskog naučitelja. Kako bismo još više rasplamsali naš duh zahvalnosti Gospodinu, Darovatelju svih milosti, zamolili smo Svetu Stolicu za dodjelu potpunog oprosta vjernicima koji će sudjelovati u euharistijskim slavljima koje organizira dominikanska obitelj u našim crkvama i školama povodom ovih velikih jubileja: proglašenja svetim i smrti sv. Tome Akvinskog. Isti oprost moći će dobiti i vjernici koji će hodočastiti u crkve, svetišta i oratorije koje vodi dominikanci. Slavlje dvostrukog jubileja trajat će od 28. siječnja 2023. do 28. siječnja 2025. Molimo da se vjernike pouči o značenju

oprosta kao i o uvjetima koje Sveta Majka Crkva propisuje za njegovo dostoјno primanje. Sveti Toma, kao crkveni naučitelj, i nama je danas izvrstan uzor i učitelj. Kao što je zamijetio sveti Pavao VI., Andeoski je naučitelj je shvaćao "odnos između cjelokupnog stvorenenog poretku i poretku vjerskih istina, a posebno kršćanske poruke" ne kao da su u suprotnosti, već kao nedvojbeni uređeni sklad: "Milost ne umanjuje narav, nego je upotpunjuje, dok je narav podređena milosti, razum vjeri a ljudska ljubav božanskom milosrđu". Štoviše, slijedeći vjerno sv. Dominika, koji je ili govorio s Bogom (u molitvi) ili o Bogu (propovijedanjem), a da bi riješio dvojbe i nesporazume, što su s tim u svezi kasnije nastajale – što je od toga važnije, odnosno, čemu dati prednost, – studiju i zajedničkoj molitvi ili propovijedanju, – Toma je to riješio na najprihvatljiviji način: "Kao što je bolje svjetliti nego samo sjati, tako je i bolje davati drugima plodove svoje kontemplacije nego samo kontemplirati." Imajući na umu ovu važnu dimenziju dominikanske duhovnosti, naši generalni kapituli su nas podsjećali da uvijek održavamo sklad i sinergiju između našeg dominikanskog života i poslanja. Neka nas naša proslava dvostrukog jubileja svetog Tome potakne da služimo Bogu i Crkvi s velikim predanjem i dubokom poniznošću. – kako reče Reginald – „*mihi videtur ut palea*, sve ovo što sam napisao čini mi se kao slamka“; i ne tražiti nikakvu nagradu na ovom svijetu osim biti s Bogom – Domine, non nisi Te, "Gospodine, ništa osim tebe."

Fr. Gerard Francisco Timoner III,
OP Učitelj Reda

Pismo dominikanskoj obitelji na obljetnicu rata u Ukrajini

Dana 24. veljače navršit će se godina dana ratnog početka u Ukrajini. Otkako je u Ukrajini počeo rat velikih razmjera. Mislimo da nitko od nas nije očekivao da će to tako brzo postati najveći vojni sukob u Europi od završetka Drugog svjetskog rata, kao i da će ono što se događalo u Ukrajini dirnuti srca ljudi čak i u najudaljenijim područjima našega planeta. Nismo mogli zamisliti da će se u vremenima koja su se činila mirnim i sigurnim ruska vojna agresija protiv neovisne i slobodne zemlje poput Ukrajine pokazati tako brutalnom i donijeti nemjerljivu ljudsku patnju. Tijekom prošle godine s bolom smo gledali kako su domovi i ulice ukrajinskih gradova i sela uništavani svaki dan. Mnogi od nas su plakali zajedno s onima koji su izgubili svoje voljene. Bili smo uz one koji su bježali pred užasom smrti i činili sve što smo mogli da pomognemo ukrajinskim majkama, djeci, starcima i bolesnima. Toliko je obitelji primilo u svoje domove ratom iscrpljene izbjeglice. Također su našli utočište i nježnu skrb u mnogim dominikanskim zajednicama. Zato danas želimo sa zahvalnošću pozvati Boga riječima Psalma 68: "Tvoja je obitelj, Bože, našla ovo prebivalište, koje si u dobroti svojoj dao siromasima." Drage sestre i draga braće, u ovom kratkom pismu želimo najiskrenije zahvaliti svakoj od vas za vaše suočenje

i solidarnost s Ukrajinom. Mi, braće i sestre koji smo ostali u Ukrajini, iskusili smo vašu blizinu od prvih dana rata. Mnogi od vas, posebno na društvenim mrežama, upotrijebili su ovaj izraz: "Imam obitelj u Ukrajini." I doista, pokazali ste nam svojom podrškom, molitvama i brigom da smo doista braće i sestre u našem Svetom Ocu Dominiku. Naša služba milosrđa prema tolikim žrtvama ovog rata, koje naš Red godinama obavlja u Ukrajini, bilo bi teško, ako ne i nemoguće, bez finansijske potpore koju nam pružaju provincije, zajednice sestara i braće, župe, dominikanske laičke zajednice i toliki ljudi dobre volje. Željeli bismo vam zahvaliti na ovome! Također smo zahvalni za angažman sestara, braće i laika našega Reda u organiziranju razne pomoći Ukrajini, kao i za hrabrost da osobno služimo izbjeglicama na graničnim prijelazima, željezničkim postajama i zračnim lukama, te humanitarnim konvojima stići do ratom razorene zemlje. Također ne možemo zanemariti brojne iznimno važne propovjedničke i molitvene inicijative, medijske aktivnosti, hodočašća, susrete i konferencije održane u dominikanskim školama i sveučilištima, koncerte, izložbe i umjetničke performanse koji su bili povezani sa situacijom u Ukrajini. Obilježavajući ovu tužnu obljetnicu, ne zaboravljamo ni na naše sestre i braće koji pate od ratova, vojnih sukoba i prirodnih katastrofa u drugim dijelovima svijeta. Uz vas smo i želimo podijeliti i vašu bol. Zahvalni smo milosrdnom Bogu za svakoga od vas i ponizno molimo za nastavak molitve za Ukrajinu!

Vaša braće u Svetom Ocu Dominiku,
fr. Łukasz Wiśniewski, provincijal Poljske
provincije dominikanaca i fr. Jarosław Krawiec,
vikar ukrajinske provincije

Dominikanska laikinja gđa. Mª Ángeles de la Riva nova je ravnateljica Kuće duhovnih susreta u Caleruega.

Od siječnja 2023., Kuća duhovnih susreta u Caleruegi, dobila je novu upraviteljicu. To gospođa M^a de los Ángeles de la Riva, dominikanska laikinja. Zajedno sa svojim suprugom pridružila se Dominikanskim

misionarima, prije nekoliko godina kao volonterka u Amazonskoj džungli. Kasnije su se uključili u laičko bratstvo sv. Dominika u Torrenteu. Nova ravnateljica dat će novi poticaj Kući duhovnih susreta u kojoj će se nastaviti s uobičajenim aktivnostima: duhovne vježbe, kapituli, tečajevi i drugi susreti, a također će i dalje biti otvorena osobama i skupinama koje traže mjesta tišine i molitve. Zajednica braće dominikanaca će i dalje korisnicima kuće biti na raspolaganju za isповijed, duhovnu pratnju, projekcije i slično. Svi koji žele koristiti za molitvu i sabranost to povlašteno dominikansko mjesto, bilo osobno ili grupno, mogu se javiti na e-mail adresu: espiritualidad.caleruega@dominicos.org, i na telefon: +34 613 076 139.

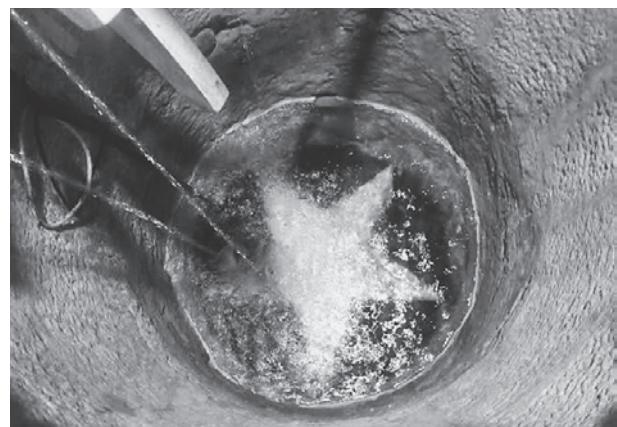
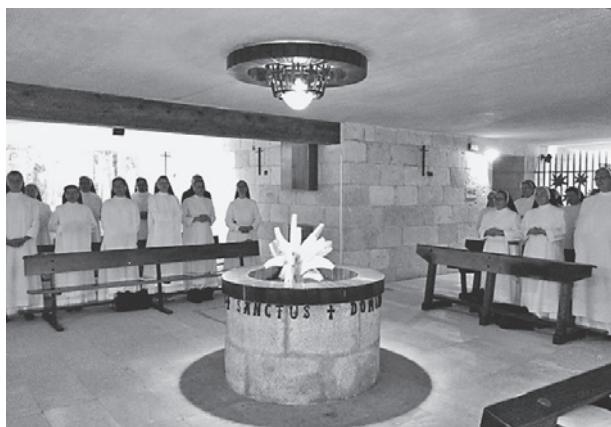
Caleruega rodno mjesto svetog Dominika

Caleruega je malo mjesto, smješteno na 900 metara nadmorske visine u pokrajini Burgos, oko 175 kilometara sjeverno od Madrida. Do dan danas je ostao malo kulurno – povijesno mjesto koje broji nekih 500 stanovnika.

Najvažniji objekt u Caleruegi je samostan dominikanskih monahinja čija gradnja obuhvaća dijelove rodne kuće svetog Dominika.

Godine 1266. kralj Alfons X. povjerava kuću Guzmanovih dominikanskim monahinjama iz Gormaza, pošto je obitelj Guzman ostala bez nasljednika. Tim činom dominikanske monahinje kroz stoljeća postaju kao čuvarice rodnog mjeseta svetog Dominika.

Pored samostana, pedesetih godina XX. Stoljeća, sagrađen je **samostan braće Propovjednika**. Dugo godina je služio kao kuća

novicijata, dok je zadnjih 15 godina prenامijenjen u **kuću duhovnih susreta** za one koji žele provest neko vrijeme u zemlji gdje je sveti Dominik napravio prve korake.

Okružen krilima dvaju samostanima, u visinu se diže il Torreón, stražarska kula (toranj) visoka oko 17 metara, koja potječe iz X stoljeća, iz vremena velike rekonkviste ili ponovnog oslobođanja teritorija od Arapa. Bilo je više takvih stražarskih tornjeva u pograničnim zonama i služili su kao obavjesna osmatračnice u slučaju da se neprijatelj opet vrati.

Otac svetog Dominika, Srećko de Guzman, dobio je od Castiljskog kralja mjesto Caleruegu, da u njoj organizira obranu u slučaju napada islamske vojske.

Posebno mjesto u Caleruegi nalazi se u kripti ispod crkve monahinja. Ondje se po tradiciji nalazi soba u kojoj je rođen sveti Dominik. Vjernici su iz mnogih krajeva oduvijek hodočastili na to mjesto, a kao u znak sjećanja i blagoslova, uzimali su s tog mjesta komadić zemlje. Baš zbog toga, s vremenom se naišlo na podzemne vode kojima taj kraj obiluje. Tako je na mjestu rođenja svetog Dominika, nastao izvor sa živom vodom, jasni simbol bogatog djelovanja utemeljitelja dominikanskog Reda.

I dan danas onaj tko siđe u kriptu može se natpit vode koja izvire iz izvora svetog Dominika.

Ali u Caleruegi se ne štuje samo sveti Dominik. Pobožnost se širila i prema cijeloj obitelji Guzman koja je imala pet članova. Jako snažna je pobožnost prema cijeloj obitelji Guzman koja je imala pet članova.

Sveti Dominik je, naime, imao dva brata, blaženog Manesa koji ga je slijedio u Redu Propovjednika i kojem su bile povjerene monahije u Madridu, i drugog brata Antonia koji je jednu prostoriju rodne kuće pretvorio u bolnicu, te se tu posvetio liječenju ranjenih vojnika i siromašnih.

Posebno štovanje iskazuje se Ivanici iz Aza, majci svetog Dominika. Ponajviše zbog toga što je u jakoj vjeri odgojila svoja tri sina, i što se uvijek s velikom ljubavlju odnosila prema siromasima. Mjesto Caleruega nalazi se usred polja žita i loze visoravn Castilje. Najблиže središte je Arande de Duero, udaljeno nekih pola sata vožnje automobilom.

Izolirana pozicija i ravnica pruža pogled na široke horizonte. A najljepši je pogled na ovu beskrajnu panoramu s malog brežuljka iza Caleruege, zvan San Jorge.

Upravo ovdje mnogi članovi dominikanske obitelji vole zamišljati malog Dominika kako istražuje horizont i pohranjuje u svom srcu želju za propovijedanjem Riječi Božje svim narodima.

Duhovne vježbe za sestre u Šibeniku

Unašem šibenskom samostanu održane su godišnje duhovne vježbe od ponedjeljka 2. do subote 8. siječnja 2023. godine. Voditelj je bio p. Arkadiusz Krasicki, redovnik Družbe Duha Svetoga. Sudjelovalo je šesnaest sestara iz Zagreba, Korčule, Šibenika, Splita i Subotice.

Pater Arek je govorio o važnosti čitanja Biblije i o tome kako Božja riječ liječi naše duhovne rane. Istaknuo je da je Božja riječ poput meda koji liječi rane i pozvao nas da zajedno s njim kroz ove dane otvorimo svoja srca za Božju riječ koja nam se svakodnevno naviješta.

Govorio je također o važnosti prianjanja Gospodinu jer nas jedinstvo s Bogom štiti od zla.

Kroz osobnu i zajedničku molitvu, te klanjanjem Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramantu sestre su produbljivale dobivene spoznaje na osobnoj i zajedničkoj razini.

Svečani završetak obilježen je svetom misom uz himan Tebe Boga hvalimo, te obilaskom muzeja Civitas Sacra u kojem je na poseban način predstavljen put nastanka i gradnje Šibenske katedrale.

(www.dominikanke.org)

Duhovne vježbe u Zagrebu

U samostanu bl. Ozane, u Zagrebu održane su duhovne vježbe od 19. do 25. ožujka 2023. Voditelj duhovnih vježbi bio je fr. Domagoj Runje, franjevac, profesor Svetoga pisma na KBF-u Splitu.

U uvodnom je nagovoru najavio sadržaj svojih izlaganja. Bit će to, rekao je, tumačenje odломaka iz Matejeva Evangelijskog. Budući da smo u korizmi, u središtu razmatranja bit će Isusov put na Kalvariju, njegova muka i smrt.

Potom je protumačio ključne riječi koje se čitaju na početku korizme, na Pepelnicu, a to je post, molitva i milostinja. Važno je, naglasio je propovjednik, da sve to bude u skrovitosti, ne u duhu samohvale, nego ponizno, svjesni radi koga se žrtvujemo, kome se molimo.

Govoreći nadalje o pitanju koje je Isus postavio učenicima u Cezareji Filipovoj: *Što kažu ljudi, tko je Sin Čovječji? – A što vi kažete?* Naglasio je da je to je središnje pitanje cijelog Evangelijskog. Učenici prepričavaju što su čuli od drugih, još nemaju svoj stav, premda su već dugo s Isusom. Ljudi su se divili Isusovim čudesima, imali su uglavnom pozitivno mišljenje o njemu zbog brojnih čудesa koja je činio. Umjesto svih drugih učenica odgovara Petar, nadahnut Duhom Svetim: *Ti si Krist – Pomazanik, Sin Boga živoga* (Mt 16,16). Međutim, znamo kako će malo nakon tog nadahnutog odgovora Petar na sasvim ljudski način dijeliti Isusu lekcije, odvraćati ga od muke, zbog čega je dobio neočekivanu Isusovu reakciju. Isus treba u potpunosti izvršiti volju Očeva, zato je došao. Sotona ga je već u pustinji htio od toga odvratiti.

Govoreći, nadalje, o Crkvi za koju je Isus garantirao da je ni vrata paklena neće nadvladati, fra Domagoj je naglasio kako je to nepobitna istina. Često smo čuli kroz povijest, a i u sadašnjem vremenu vidimo kako se u Crkvi događaju nepoželjne stvari, krize, sablazni, neki otpadaju od vjere, i ponekad se čini kao da Crkva gubi na snazi, da nestaje. Međutim, propovjednik je naglasio da to što propada nije Crkva. (Mt 6,25) Dakle, Crkva nikada nije nazvana Isusovim odijelom, nego TIJELOM. To je dio njegova bića. Ne smijemo poistovjetiti tijelo s odijelom. Odijelo mijenjamo sukladno vremenu, ono se troši, propada. To je ono što treba razlučiti što je tijelo, a što odijelo. Crkva, koja je Kristovo tijelo, neće nikada propasti – naglasio

je propovjednik. To dokazuje i Kristova muka i smrt. Kruna svega je njegovo uskrsnuće. Upravo se to trebalo dogoditi da bi dokazao pobjedu Božjega milosrđa nad svijetom, nad grijehom.

U nastavku svojih izlaganja, fra Domagoj je na jednostavan, zanimljiv ali u isto vrijeme dubok način tumačio događaje iz Isusovog života, posebno onih koji su prethodili njegovoj muci, smrti i uskrsnuću, kako je zapisao evanđelist Matej. Svaki taj detalj potiče nas na razmišljanje i sve bolje razumijevanje Evanđelja.

Slušati fra Domagoja, koji ima poseban dar tumačenja Božje riječi, bio je pravi blagoslov za nas tridesetak sestara koje smo obavljale ove duhovne vježbe. Mislim da će svaka od nas sada još više razmatrati i pohranjivati u srcu Božju riječ sadržanu u Svetom Pismu. Ali ne samo pohranjivati nego tom hranom duše i neiscrpivim vrelom hranići i napajati sve one s kojima živimo i koje na bilo koji način dotičemo svojim životom. Bit će to najljepša hvala voditelju duhovnih vježbi fr. Domagoju Runje.

Novo vodstvo u samostanu bl. Ozane u Zagrebu

Samostan bl. Ozane u Zagrebu dobio je novo – staro vodstvo. Službu priore i dalje će voditi s. Katarina Maglica, potpriorom je imenovana s. Slavka Sente, a savjetnice su s. Antonija Matić i s. Zlatka Martinović. Ekonomu će i dalje ostati s. Ivanka Osredek.

Dekrete imenovanja pročitala je, u nedjelju 26. ožujka 2023., s. Jaka Vuco, vrh. poglavarica u nazočnosti cijele zagrebačke zajednice.

Susret priorâ i starješicâ u Šibeniku

U Šibeniku je u petak, 24. i u subotu 25. veljače počeo dvodnevni ovogodišnji sastanak starješica i priora. Trinaest sestara iz gotovo svih kuća Kongregacije sastalo se na radno-duhovni sastanak, da bi zajedno podijelile radosti i teškoće zajedničkog.

U tome im je pomogao fra Željko Klarić svojim izlaganjem na temu „Dar vjernosti.“ Između ostalog je predstavio dokument „Dar vjernosti, radost ustrajnosti“ kojeg je izdala Kongregacija za ustanove posvećenog života. Nakon izlaganja je uslijedila rasprava o dokumentu te završna rasprava sa zaključcima. Susret je završio s posjetom katedrali sv. Jakova u kojoj su nas dočekali šibenski biskup mons. Tomislav Rogić, i don Krešimir Mateša. Sve smo zaokružili s posjetom interpretacijskom centru Civitas Sacra koji posjetiteljima govorio o posebnostima gradnje šibenske katedrale, o značaju te građevine za povijest Šibenika i o njezinom kulturnom značenju. Time je završen ovaj vremenski kratak, ali bogat sadržajem susret. (www.dominikanke.org)

U Rimu održan susret dominikanki iz cijele Europe

Češki hodočasnički dom u Rimu, od 24. do 26. veljače bio je domaćin susreta preko 40 sestara dominikanki iz cijele Europe, najviše iz Francuske, Irske, Španjolske, Mađarske i Češke. Iz Hrvatske, odnosno naše Kongregacije sudjelovala je s. Manes Puškarić. Najaktivniji dan bio je 25. veljače, odnosno subota koja je obilježena s dva predavanja temeljena na zajedništvu

u našim dominikanskim zajednicama. Ob predavanja održale su sestre dominikanke, s. Teresa Hieslmayer iz Austrije i s. Ino Rincon iz Španjolske. Predavanje s. Terese bilo je usmjereni na svaku od nas osobno i naš individualni pristup zajedništvu, dok je predavanje s. Ino više vodilo k prihvaćanju drugih u zajednici i zajedničkom izgrađivanju jedni drugih u samostanu.

Između predavanja sestre su imale radionice i mogućnost međusobnog razgovora o zajedničkom životu u našim samostanima. U nedjelju 25. veljače u 11 sati u dominikanskoj crkvi sv.

Sabine sestre su sudjelovale u slavlju svete mise, a nakon toga neke su se uputile u razgledavanje Vatikana i poznatijih mesta u Rimu.

s. Manes Puškarić

Održana duhovna obnova za djevojke

U samostanu Gospe od Ružarija, od 16. do 18. prosinca održana je duhovna obnova za djevojke. Tema susreta bila je "Razlučivanje temeljnog životnog poziva" koje se temelje na predavanjima "O umijeću razlučivanja" vlč. Jakova Rađe. Dakle, djevojke nisu razlučivale o tome "je li za mene duhovni poziv ili nije" već kako uopće doći do toga da djevojke mogu razlučiti i odgovoriti na ono na što ih Bog u životu poziva. Stoga su djevojke prošle uvod u općeniti pojам "razlučivanje" kao crkveni čin; Faze razlučivanja koje uključuju određeni pristup molitvi i Božjoj riječi uz određeni način ispita savjesti (Kako ispitati svoju savjest?) a sve to pod vodstvom duhovnog oca ili duhovne majke (kako pronaći duhovnika odnosno osobu koja će te u razlučivanju voditi, tko nije duhovnik; tko jest duhovnik?).

Na susretu je sudjelovalo šest djevojaka. Glazbeni i molitveni dio susreta animirala je s. Marta Turi zajedno s djevojkama. Sestra Rahela Rukavina, priora samostana, pripremala nam je odlične objede (uvijek s desertima koje je osmisnila i pripremila sama) i hvala joj na tome! Hvala i časnoj majci na svoj pomoći i preostalim

sestrama u kući koje su bili tu za djevojke otvorene za razgovor i susret. Euharistijska slavlja predvodio je p. Arek Krasicki koji je djevojke kroz homilije potaknuo na hrabrost u životnim odlukama i na prihvatanje da je Bog njih za nešto u životu odabrao, ponajprije za molitvu i prihvatanje svih članova svoje obitelji. Kroz duhovnu obnovu djevojke su prošetale na šetnici sv. Ante, izmolile krunicu, naravno odgledale smo i naše 'brončane dečke', te u subotu navečer zahvalile Bogu tijekom euharistijskog klanjanja. Bogu hvala na još jednom susretu!

(www.dominikanke.org)

Održan online duhovni susret za djevojke

Duhovni susret za djevojke održan je putem Zoom aplikacije 18. veljače 2023. između 19 i 21:15 sati. Sudjelovalo je deset djevojaka iz Hrvatske i BiH u dobi od 16. do 25. godine života. Susret su vodile s. Manes Puškarić i s. Marta Turi. Susret smo započele čitanjem poruke Vrhovne glavarice s. Jake Vuco koja je uputila djevojkama pozdrave i zahvalu za izdvojeno vrijeme s dominikankama. Pomolili

smo se i održano je predavanje o razlučivanju i kako prolaziti kroz proces razlučivanja. Djevojke su nakon toga postavljale pitanja te je započet bogat dijalog. Za kraj smo izmolile krunicu na nakanu razlučivanja Božje volje u našim životima te litanije sv. Dominiku. Bogu hvala na još jednom susretu! (www.dominikanke.org)

s. Manes Puškarić

Obnova zavjeta s. Zorane u Korčuli

Na četvrtu korizmenu nedjelju, 19. ožujka, koja je ove godine bila na blagdan sv. Josipa, s. Zorana Kadić je obnovila svoje zavjete. Svetu misu je predslavio i propovijedao p. Marko Bobaš, a cijela Kongregacija Svetih anđela čuvara pratila je sestru molitvama. Slavlje je u Korčuli uveličano i proslavom imendana dviju sestara. Tako je ova četvrtka korizmena nedjelja bila uistinu nedjelja radosti.

Stopama vjere i znanosti

Nerijetko sam u životu zamišljala kako je to naći se na mjestu gdje su prije tebe borbili veliki i sveti ljudi. Ljudi koji su sjedili u istim studentskim klupama, šetali istim hodnicima, i brali limune iz istoga vrta. Lijepo je bilo živjeti s tim mislima i naći se u tim trenucima, no teško je bilo zamisliti da bi se nešto takvo moglo i ostvariti. Ali kako i postoji izreka u narodu: „čovjek snuje, Bog odlučuje!“ Znam, mnogima je Rim poznat kao vječni grad, mnogima je poznat kao sveučilišni grad, ali njegova posebnost je tlo natopljeno svjedočkom i svetom krvlju prvih kršćanskih mučenika, i stopama velikih svetih ljudi. I meni je od nedavno Gospodin dao šansu da proboravim jedno vrijeme u vječnom gradu i osjetim dodir svetosti. Dominikansko pontifikalno sveučilište Angelicum? Njegova posebnost, duh dominikanske duhovnosti i blizine naših svetaca ne znam jesam li više što mogla poželjeti u životu?

Ponovno sjediti u studentskim klupama, u istoj onoj auli u kojoj je prije nas sjedio sv. Ivan Pavao II., u istoj auli gdje je obranio svoju doktorsku disertaciju, auli 11, prolaziti istim hodnicima, kojima je prolazio i danas mnogima poznat Fulton Sheen.

Angelicum je dominikansko pontifikalno sveučilište sa bogatom povijesnom tradicijom. Ponekada smo mogli čuti da Angelicum i nije 'baš neko Sveučilište', no nakon svega ovdje spoznatoga i viđenoga, mogli bismo postaviti pitanje, na temelju kakvih iskustava ljudi donose pojedine predrasude? Angelicum je jedino Papinsko Sveučilište koje ima bogatu tradiciju od preko 40 godina svakodnevnog cjełodnevnog Euharistijskog klanjanja pred Presvetim. Nije li to baš ono što nam je sv. Toma Akvinski ostavio u baštinu? Naše znanje i spoznaje jedino mogu biti autentične kada prignemo svoja koljena pred Presvetim. I to je jedini pravi smisao svega.

Čovjek je biće stvoreno na sliku Svevišnjega koje teži u životu uvijek spoznati nešto novo. Očito je ta želja za spoznajom novoga ono što nas gura naprijed. I baš kako mi je jednom prilikom rekla jedna naša sestra dominikanka u razgovoru ovdje u Rimu; 'Ana gdje ima volje ima i načina.'

Od 22. 02.- 25. 02. na Angelicumu održavalo se tjedan posvećen istraživanjima postdoktoranta na fakultetu Društvenih znanosti, prisutnih iz svih krajeva svijeta. Svaki kandidat je trebao iznijeti svoju tezu rada, na koju su prisutni kandidati i profesori davali svoje prijedloge za doradu, kritike i komentare. Raspravu bi zaključio mentor pojedinog kandidata. Tema kojoj je može istraživanje posvećeno je tema „Princip solidarnosti i bratstva u Hrvatskom društvu“, koja se bavi pitanjem ideologije komunizma i post-komunističkog društva u Hrvatskoj, te kvantitativnim istraživanjem među mladima pojmove solidarnosti i bratstva, koje na poseban način ističe papa Franjo. Mentor navedenog istraživanja je dominikanac prof. Alejandro Croshwaite.

U sklopu znanstvenog postdoktorskog tjedna, prof. sr. Helen Alford, dekanica fakulteta, organizirala je posjet dvama dikasterijima pri Svetoj Stolici, koji su od neizmjerne važnosti za život Crkve. Dikasterij za laike, obitelj i život i dikasterij za integralni ljudski razvoj. Sa postdoktorantima u posjet dikasterijima išli su i studenti create TX programa koji borave također jedan semestra u Rimu na fakultetu Društvenih znanosti. Posjet ovako važnim institucijama koje djeluju pri Svetoj Stolici, zapravo nam mogu samo otvoriti pogleda na jedan širi spektar i pogled na sveopću Crkvu i njeno djelovanje u svijetu. U interaktivnom dijalogu dobili smo odgovore na različita pitanja i prijedloge kako možemo djelovati na partikularnom području u suradnji sa svojim mjesnim biskupima.

Kruna i vrhunac svega bila je po prvi puta u povijesti organizirana audijencija svih pontifikalnih sveučilišta sa papom Franjom 25. 02. Prije ulaska u aulu Pavla VI., braća dominikanci kao i sestre, te studenti Angelicuma izmoli su krunicu ispred statute „Angels Unaware“, baš kako i priliči našem Redu. Poruka sv. Oca pape bila je da u zboru ne budemo solisti koji će redovito odskakati od ostalih, nego da budemo oni koji će zajedničkim radom i sa srcem stvarati novo u budućnosti.

Znanstveni rad i istraživanje moga boravka na Angelicumu ne prestaje ovim, ovo je jedan dio, ostaju tu još kolegiji za odslušati i položiti na engleskom i talijanskom, i uz Božju pomoć privesti ovo nevjerojatno iskustvo s uspjehom kraju. Čovjek u životu nosi tolike iracionalne strahove, strahove koje je dobio tijekom odgoja, a isto tako i nepovjerenjem njegovih bližnjih u njega kao osobu. Odgovorni smo jedni za druge, odgovorni smo talente koje nam je Gospodin darovao razvijati, a ne ih zakopati pod zemlju, jer tako nikada nećemo ostvariti poslanje koje od nas očekuje Svevišnji, a ne čovjek. Zahvalna Bogu na novim spoznajama, i svakoj osobi koja mi je bila poticaj da krenem ovim putem, da se odvažim i pokušam, mojim sestrama, prijateljima i kolegama s posla, mogu samo reći hvala što postojite! Uz vas čovjek može samo postati bolji čovjek! A upravo to me uči i ovaj boravak u vječnom gradu, biti bolja, biti poniznija, i nesebična osoba, te davati bližnjima onoliko koliko mi Gospodin dopusti.

Vaša s. Ana Begić

Pepelnica umjetnika u Zagrebu

Upredvečerje početka korizmenog vremena inicijativa dijaloga teologije i umjetnosti ‘Pepelnica umjetnika’, nakon dvogodišnje stanke, nastavila je svoje 21. tradicionalne javne rasprave. U središtu razgovora bio je osvrt i promišljanje o iskustvima odsutnosti kulturnih događanja i umjetničkih javnih ostvarenja za vrijeme trogodišnjeg trajanja pandemije.

Što nam je nedostajalo za vrijeme pandemije u kontekstu kulture i umjetnosti? Koje nove spoznaje smo dobili?! Ima li nešto za što možemo reći da smo nesvesno ili svjesno zapustili? I jesmo li što naučili – neka su od pitanja o kojima se razgovaralo na 21. ‘Pepelnici umjetnika’ koja se u utorak, 21. veljače održala na Muzičkoj

akademiji u Zagrebu. Sugovornici rasprave bili su: kazališna kritičarka i pjesnikinja Nataša Govedić, čembalist i dirigent Franjo Bilić, pisac i dizajner Stanislav Habjan, zatim pjesnik i teolog Anton Šuljić te pokretač ‘Pepelnica umjetnika’ dominikanac o. Frano Prcela.

„Pepelnica umjetnika“ i u Karlovcu, posvećena Krležinoj Bibliji

Deveta „Pepelnica umjetnika“ posvećena Krležinoj Bibliji održana je na Pepelnici u srijedu 22. veljače 2023. u Nacionalnom svetištu sv. Josipa u Karlovcu.

Predstavljena je Krležina Biblija unikat Svetog pisma Staroga i Novoga zavjeta „Die Heilige Schrift des Alten und Neuen Testaments“ u dva

sveska koje je izdano 1894. u Beču i Leipzigu, jedinstvenom prijevodu s Vulgate na njemački jezik dr. Josepha Franzia von Alliolia. Sadrži 127 ilustracija, reprodukcija djela vrhunskih slikara izvedenih tiskarskom tehnikom kromolitografije preko cijele stranice. Korice su dimenzija 400x310 mm, težina prvog sveska je 9, a drugoga 10, 5 kg, tvrdoga je kožnog uveza s ornametalnim reljefom od kozje kože na debeloj ljepenci s udubljenjima u zlatotisku. Svaka je reprodukcija zaštićena tankim paus papirom. Riječ je o hrvatskom unikatu, jedinstvenom prijevodu s Vulgate na njemački jezik dr. Josepha Franzia von Alliolia. Posebnost je ovoga djela i u tome što su oba sveska bila u vlasništvu Miroslava Krleže, a sada su dio umjetničkog fundusa Nacionalnog svetišta svetog Josipa u Karlovcu.

Biskupijski dječji križni put u isto vrijeme održan u Dubrovniku i na Korčuli

Vijeće za katehizaciju i novu evangelizaciju Dubrovačke biskupije po treći je put organiziralo biskupijski križni put za djecu s nakanom molitve za svu djecu svijeta koji se u isto vrijeme u subotu 4. ožujka molio na dvije lokacije, u Dubrovniku i u Blatu. Sudjelovalo je oko 650 djece u pravnji odraslih. Tekstove i crteže za tu pobožnost križnog puta za djecu pripremili su osnovnoškolski vjeroučitelji i vjeroučenici. Na križnom putu sudjelovala su djeca od prvog do osmog razreda, a u pravnji manje djece bili su i roditelji.

U Dubrovniku se zbog najavljenе kiše križni put nije molio na padinama Srđa nego na ulicama Dubrovnika, a pojedine postaje bile su većinom uz crkve. Molitva je počela u katedrali Gospe Velike, nastavljena je na Peskariji, pa ispred dominikanskog samostana, zborne crkve sv. Vlaha, crkve sv. Nikole, crkve sv. Jakova, ispod

tvrđave Minčeta, ispred crkve Male Braće, zatim crkve sv. Roka, crkve Svih Svetih (Domino), na skalinama Od Jezuita, u crkvi sv. Ignacija, crkvi sv. Stjepana i završena je u katedrali.

Križni put u Dubrovniku animirala su dječa iz župne zajednice Svetog Križa u Gružu s njihovim župnikom fr. Mihovilom Žuljevićem Mikasom. Pjevalo je dječji zbor Župe sv. Petra – Boninovo kojeg vodi s. Marinela Žuro. Sudjelovalo je oko dvjesto pedeset djece i odraslih među kojima su bili i dubrovački svećenici i redovnice. Po završetku molitve križnog puta djecu je počastila Konoba Dubrava na Bosanci toplim ručkom i kolačima. Istu pobožnost križnog puta u isto vrijeme u Blatu molilo je više od četiri stotine djece s područja otoka Korčule i nekoliko sudionika iz Župe Viganj na poluotoku Pelješcu. Za područje Korčulanskog dekanata Dječji križni put se molio prvi put.

Djeca su se u pravnji svojih roditelja, vjeroučitelja i vjeroučitelja, te **sestara dominikanki** kao i sestara Kćeri Milosrđa iz blatskog samostana na čelu s kućnom predstojnicom i zborovoditeljicom s. Danijelom Škoro okupila na Plokati ispred župne crkve Svih Svetih. S tog mjesta su, nakon što je otkucao sat na zvoniku i zazvonilo školsko zvono, krenuli prema crkvici sv. Vida, istom onom rutom kojom se tradicionalno korača na pobožnosti križnog puta na 5. korizmenu nedjelju.

Pobjednici Vjeronaučne olimpijade Dubrovačke biskupije

Pobjednici županijske/biskupijske razine natjecanja iz Vjeronauka u Dubrovačkoj biskupiji su Osnovna škola Ston i **Srednja škola Petra Šegedina iz Korčule**. Biskupijska/županijska razine natjecanja o temi „Naša draga svetišta“ održana je u četvrtak, 16. ožujka u Biskupijskoj klasičnoj gimnaziji Ruđera Boškovića u Dubrovniku.

Pobjedničku ekipu OŠ Ston čine: Antonia Vuletić, Ana Karač, Andrea Barović i Lea Frančević, a mentor je Ljudevit Cikojević. Prvo-plasirani učenici SŠ Petra Šegedina iz Korčule su: Zvonimir Skorin, Roko Jurjević, Dinko Fabris i Vjekoslav Fabris. **Mentorica je s. Barbara (Vesna) Bagudić**.

Prije početka natjecanja učenici i njihovi mentorи te članovi povjerenstava za osnovne i srednje škole kao i predsjednik Katehetetskog ureda don Marinko Šljivić okupili su se na zajedničkoj molitvi koju je predvodio dubrovački biskup Roko Glasnović. Biskup je također ohrabrio natjecatelje rekavši kako su oni već sa mim svojim sudjelovanjem puno napravili, a u

pripremama su se dobro upoznali s hrvatskim svetištiма među kojima je i dubrovačko svetište Gospe od Milosrđa. S uputama vezanim uz organizaciju natjecanja okupljene je upoznala predsjednica povjerenstava za natjecanje Željana Lučić.

Natjecanje se odvijalo u dva kruga i pod budnim okom članova povjerenstva. Članovi povjerenstva za provedbu natjecanja za osnovne škole bili su Romana Đuka Alemani, Ana Matić, s. Branka Plenča i predsjednica povjerenstva Željana Lučić. Dok je povjerenstvo za srednje škole radilo u sastavu: Krunoslav Batinić, Ivo Govorko, Tatjana Violić i predsjednica Željana Lučić.

Na kraju natjecanja predsjednica povjerenstava Lučić je čestitala pobjedničkim ekipama i poželjela im sva najbolje na državnoj razini natjecanja koja će se održati od 8. do 10. svibnja.

Otvorena izložba „Hrvatski sveci i blaženici u našem narodu“

Iris Mihatov Miočić

Na spomendan zaštitnika umjetnika Beata Angelica u subotu 18. veljače 2023. u dominikanskom samostanskom i župnom kompleksu bl. Augustina Kažotića na zagrebačkoj Peščenici otvorena je izložba zadarske akademske slikarice Iris Mihatov Miočić „Hrvatski sveci i blaženici u našem narodu“. Na svečanosti su, uz autoricu, kao organizatori sudjelovali rektor Nacionalnog svetišta sv. Josipa iz Karlovca mons. Antun Sente ml., predsjednica Udruge za promicanje znamenitih Križevčana „Dr. Stjepan Kranjčić“ Tanja Baran, likovni kritičar Stanko Špoljarić, dok je izložbu otvorio župnik fr. Nikola Leopold Noso. Izložbeni projekt „Hrvatski sveci i blaženici u našem narodu“ svake se godine s umjetninama drugog autora na Peščenici predstavlja publici već 11 godina, a ovogodišnja je izložba otvorena kao doprinos spomenu 700. godišnjice rođenja za nebo

najstarijega hrvatskog blaženika Augustina Kažotića.

Uvodeći u svečanost otvorenja izložbe Tanja Baran je istaknula da su po Kažotiću i Kranjčiću tijekom proteklih godina željena, činjena i učinjena mnoga dobra djela, a da će izuzetan jubilej 700. godišnjice Kažotićeva rođenja za Nebo svečano biti proslavljen u Križevcima

krajem svibnja na 15. Danima hrvatskih svetaca i blaženika, odakle će na put krenuti i nova izložba portreta hrvatskih svetaca i blaženika koju priprema umjetnica s. Zdravka Milić.

Mons. Sente istaknuo je da mu se lijepo družiti s hrvatskim svecima i blaženicima jer da po njima otkrivamo kako su svom vremenu bili znak i dokaz Božje prisutnosti. „Stoga svaki onaj koji poput njih usvaja oduševljenost Bogom može u svom vremenu donositi radost i biti oslonac i primjer radosnog života unatoč mnogim životnim križevima.“

Likovni kritičar Stanko Špoljarić govorio je o mnogobrojnim aspektima realističnog, ali istovremeno i intimističkog prikaza hrvatskih svetaca, blaženika, slugu i službenica Božjih što ih je stvorila umjetnica. Detaljna analiza otisnuta je u pratećem katalogu izložbe u kojem je, uz sve portrete i tekst Stanka Špoljarića, objavljen popis svih hrvatskih svetaca, blaženika, slugu i službenica Božjih s pratećim podacima.

Autorica Iris Mihatov Miočić govorila je o nastanku portreta, o procesima prožimanja sa svecima i o neizostavnoj osobnoj molitvi koja je prethodila prija početka stvaranja svakog lika.

Izložbu je otvorenom proglašio fr. Nikola Leopold Noso izrazivši radost što izložba iz Križevaca na svom proputovanju već 11 godina na blagdan Beata Angelica zastaje na Peščenici. Čestitao je autorici i zahvalio suorganizatorima na ustrajnom predstavljanju izložbenog sadržaja u Kažotićevu zagrebačkom domu.

Otvorenju izložbe prethodilo je misno slavlje koje je predslavio župni vikar fr. Karlo Alan Kevo, u propovijedi veoma inspirativno govoreći o Fra Angelicu kao umjetniku i zaštitniku umjetnika, o važnosti umjetnosti, stapanja s vječnim te o neprolaznim vrijednostima. (usp. Tanja Baran)

Otvorena izložba „Hrvatski sveci i blaženici u našem narodu“

Karin Grenc

Usjetištu Gospe Sinjske u Sinju u petak 3. veljače 2023. otvorena je izložba „Hrvatski sveci i blaženici u našem narodu“ splitske slikarice i kiparice **Karin Grenc**. U ime organizatora uz autoricu su govorili rektor Nacionalnog sjetišta sv. Josipa iz Karlovca mons. Antun Sente ml. i predsjednica Udruge za promicanje

znamenitih Križevčana „Dr. Stjepan Kranjčić“ Tanja Baran. Izložbu je s likovnog aspekta analizirao povjesničar umjetnosti Stanko Špoljarić, a glazbeni su doprinos svečanosti dali bas Božo Župić uz korepeticiju Marije Župić. Okupljenima se obratio i sinjski gradonačelnik Miro Bulj, dok je zahvalne riječi uputio i izložbu otvorio domaćin gvardijan fra Marinko Vukman.

Otvarajući izložbu gvardijan fra Marinko Vukman zahvalio je svim sudionicima na obogaćenju sadržaja u sinjskom sjetištu te brojnoj publici na odazivu. Najavio je i daljnje bogate programe u sjetištu Gospe Sinjske, a na osobit je način apostrofirao autoricu Karin Grenc kao stalnu štovateljicu i podupirateljicu sadržaja koje priređuju sinjski franjevci.

Tanja Baran

p. Karlo Ćavar završio svoje misijsko djelovanje u Boliviji, u župi Mairana

Unedjelju, 12. veljače 2023. u Mairani u pokrajini Santa Cruz – Bolivia, hrvatski dominikanac p. Karlo Ćavar nakon 53. godine pastoralnog djelovanja u Boliviji, od kojih je posljednjih 35. proveo u Mairani, svečanim

misnim slavlјem oprostio se od vjernika ove župe. Svečano euharistijsko slavlje predvodio je p. Karlo, a propovijedao p. Yinmy Cabellero Suares – viceprovincijal dominikanske viceprovincije Bolivije. Koncelebrirali su p. Slavko Slišković,

provincijal Hrvatske dominikanske provincije, fra Ivica Vrbić, hrvatski kapucin i misionar u Mineru te p. Zvonko Džankić, ekonom HDP. Propovjednik je povezao p. Karlov 35. godišnji život u Mairani sa sadržajem Službe riječi. Spomenuo je pojedine trenutke koji su tako snažno obilježili živote mnogih. S obzirom na misijski pastoralni ambijent i snažno emotivnu stranu slavlja, sve je često prekidano pljeskom. Poslije blagoslova uslijedili su oproštajni govor

i zahvale predstavnika lokalne zajednice, članova župa i misijskih postaja kojih je dvanaest. Na kraju, provincijal Slavko je uputio pozdrave okupljenoj zajednici, zahvalio p. Karlu i pozvao zajednicu da nastavi snažnom vjerom dalje, živeći sve ono radosno i Bogom obojeno koje je p. Karlo gradio proteklih desetljeća. Misnom slavlju nazočili su pojedini Hrvati koje ondje žive i gosp. Robert Jakubek, počasni konzul Republike Hrvatske u Boliviji. (www.dominikanci.hr)

U povodu proslave osnutka grada Santa Cruza de la Sierra – Bolivija, pokrajinska skupština Santa Cruza dodijelila je odlikovanje „Dr. Melchor Pinto Parada 2023“ hrvatskom dominikancu fr. Karlu Ćavaru za iznimian vjerski i kulturni doprinos tijekom župničke službe u gradovima Samaipati i Mairani, u kojima je djelovao 53. godine. Pokrajina Santa Cruz je najveća u Boliviji, a nalazi se na istoku zemlje te graniči s Brazilom i Paragvajem. (www.dominikanci.hr)

Noć muzeja u Dominikanskom samostanu u Starom Gradu

Upetak, 27. siječnja 2023. povodom Noći muzeja u Galeriji "Stratico" Dominikanskog samostana u Starom Gradu, upriličena je izložba "Izbor iz zbirke fotografija Petra Ruljančića, Otok Hvar 1904.-1918.". Pred brojnim publikom izložbu je otvorio starješina samostana p. Ante Kazoti. U prigodnom govoru rekao je da samostan potiče kulturne sadržaje u gradu, pogotovo kad oni prikazuju bogatu prošlost kao i svakodnevni život i običaje njegovih stanovnika.

Ravnatelj JU za upravljanje Starogradskim poljem Vinko Tarbušković osvrnuo se na životni put fotografa Petra Ruljančića i njegov boravak u Starom Gradu. Istaknuto je da se radi o "hvarsкоj opusu" umjetnikovih fotografija. Potakao je publiku da sama pokuša odgometnuti na fotografijama o kojim je lokacijama i ljudima na fotografijama riječ. Na kraju je vlasnik

zbirke i autor izložbe govorio o povijesti fotografije i profesionalnom putu autora, od njegova školovanja u Trstu do kraja radnog i životnog puta u Splitu.

Izložba će biti otvorena svakim danom do 5. veljače 2023. na radost brojnih Starograđana i otočane. (www.domminikanci.hr)

Obnovljene orgulje u crkvi sv. Dominika u Trogiru

Vrijedne orgulje s početka 20. stoljeća obnovljene su i ponovo krase kor u crkvi sv. Dominika, u Nacionalnom svetištu bl. Augustina Kažotića u Trogiru.

Za radijski razgovor, kojega je vodila Ivana Rinčić, fr. Jozo Čirko je spomenuo kako su orgulje od 2019. bile na rekonstrukciji u Rogaškoj Slatini u Sloveniji. Datiraju iz 1903. godine i

prve su orgulje u Splitsko-makarskoj nadbiskupiji koje su radili majstori Heferera iz Zagreba. Rekonstrukcija se odvijala pod nadzorom konzervatora i sve je moralo biti po pravilima struke. Radi se o starim orguljama i to je sada vrijedno kulturno dobro te se grad Trogir, županija i cijela Hrvatska mogu podićiti takvim orguljama. – rekao između ostalog fr. Čirko.

Poticaj šibenskog biskupa Rogića crkvenim pjevačima

Sudjelovanje u liturgiji svih okupljenih „vjernika, ministranata, poslužitelja oltara, svirača i pjevača, svećenika i misnika ima uzvišenu zadaću. Sve što oko oltara činimo traži sabranost i svijest prinošenja žrtve i hvala Bogu jedinome, Stvoritelju i Spasitelju čovjeka koji nam se približio, progovorio, svoju ljubav pokazao i k sebi nas pozvao. Uzvišenost te zadaće izaziva strahopoštovanje pred Bogom. Uzvišenost te zadaće potiče ponos i zahvalnost pred Bogom. Uzvišenost te zadaće stvara

zajedništvo, bratstvo Kristovih vjernika, jača i čisti našu vjeru, i našu savjest, a srce otvara za nebeske milosti. Neka i današnji susret doprinese tome da učvrstimo svoju vjeru u Božju dobrotu i milosrđe, te da jasnije i odlučnije slušamo njegov glas. A sve što za liturgiju činimo, uvijek činimo da Bogu omilimo u poniznom predanju i iščekivanju konačnog susreta u nebeskoj liturgiji,“ poručio je biskup Rogić animatorima liturgijskog pjevanja Šibenske biskupije, okupljenima 18. veljače 2023. U Šibeniku.

Razbijen kip Isusa u crkvi Bičevanja u Jeruzalemu

Turist, prema policijskim navodima Židov iz Amerike, u četvrtak 2. veljače 2023. srušio je s postolja Kristov kip u crkvi Bičevanja (Osude) u starom gradu u Jeruzalemu i razbio mu lice, priopćila je Franjevačka kustodija Svetе Zemlje, prenosi Katolička novinska agencija (KNA).

Čuvar je svladao počinitelja i predao ga izraelskoj policiji.

Objavljena je video snimka uhićenja, na kojoj se čuje kako počinitelj Isusa opisuje kao idola. „Ne možemo štovati kamenje krivih bogova u Jeruzalemu“, vikao je.

Policija je priopćila kako je riječ o 40-godišnjem američkom turistu, nad kojim će se provesti vještačenje kako bi se utvrdilo njegovo duševno stanje. Najnoviji čin vandalizma šesti je po redu napad na kršćanska sveta mjesta i same kršćane od početka godine u Izraelu.

U siječnju je oskvrnjeno protestantsko groblje na brdu Sionu, srušena maronitska crkva na sjeveru Izraela i ispisani uvrjedljivi grafiti na zidovima armenskog samostana u starom gradu

u Jeruzalemu. Ciljevi napada bili su i armenska patrijarhija i kršćanski restorani na Novim vratima u kršćanskoj četvrti.

Latinski patrijarh Jeruzalema nadbiskup Pierbattista Pizzaballa nedavno je upozorio na rastuće napetosti između vjerskih zajednica u Svetoj Zemlji i izrazio zabrinutost zbog mogućih posljedica. Radikalne snage u Izraelu mogle bi biti ohrabrene ponašanjem dijelova izraelske vlade i nastaviti napadati kršćane, poručio je.

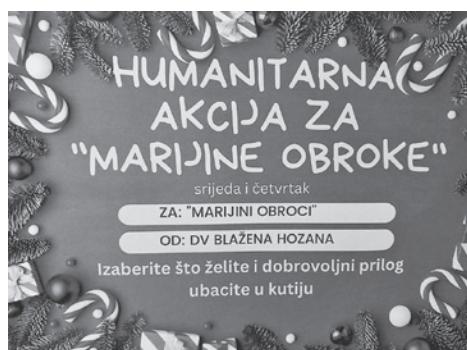
Njemački benediktinac Nikodemus Schnabel za KNA je komentirao „ciljane napade“ rekavši da se mora postaviti pitanje „ne postoji li povezanost osjetnog povećanja protukršćanskog nasilja iz mržnje i stanovite retorike kakva se čuje od određenih članova vlade“. Schnabel inače obavlja dužnost patrijarhalnog vikara za dušobrižništvo migranata i azilanata u Jeruzalemu.

* * * * *

DV Bl. Hozana, Zagreb: Humanitarna akcija za "Marijine obroke"

Kroz adventske kreativne radionice s roditeljima i naposljetku skupljanjem dobrovoljnih novčanih priloga za izrađene božićne ukrase prikupili smo 3.080,40 kn i 5 eura. Otprilike 132,00 kn hrani jedno dijete čitave školske godine navode i ovaj iznos osigurava obroke za 23 djece.

Zahvaljujemo svima na doprinosu!

DV Šibenik – Posjet Gradskoj knjižnici

Sredinom veljače „Vrapčići“ su otišli u posjet Gradskoj knjižnici „Juraj Šižgorić“. Prvi put su se vozili novim narančastim gradskim autobusima zbog čega su bili jako uzbuđeni. Nakon šetnje po Knjižnici knjižničarka im je čitala predivnu priču „Pogodi koliko te volim“ o malom i velikom zekiju boje meda koji su otkrili kako nije lako izmjeriti ljubav. Nakon toga izrađivali su maske zečića ususret nadolazećim maškarama.

V BH Šibenik – O sigurnosti u prometu

Skupinu „Ovčice“ je 16.2. posjetila policajka i pričala o sigurnosti u prometu. Pokazala je i policijsko vozilo. Djeca su rado podijelila svoja iskustva i doživljaje kao sudionici prometa.

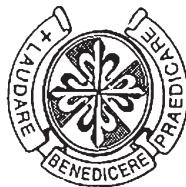

DV Šibenik – Mali umjetnici

„Andeli“ su istraživali kakve su mogućnosti pepela i ugljena, kao likovnih tehnika. Nastali su zanimljivi obrisi križeva.

VELIKANI DOMINIKANSKOGA REDA

SV. PETAR IZ VERONE (oko 1200. – 1252.)

Prije 770. godina, dana 9. ožujka 1253., samo jedanaest mjeseci nakon mučeničke smrti, dominikanac Petar iz Verone proglašen je svetim. Njegova kauza za kanonizaciju bila je jedna od najkraćih u povijesti. Sv. Petar iz Verone, poznat i kao sv. Petar Mučenik, tako je postao prvi kanonizirani dominikanac nakon sv. Dominika i prvi dominikanski mučenik uzdignut na čast oltara. Dominikanci su njegovo štovanje posvuda promicali, stavljajući ga uz bok sv. Dominiku. Tako je već Vrhovni zbor Reda propovjednika, održan 1254. u Budimu, naredio dominikancima da promiču njegovo štovanje te zatražio da se njegove slike i kipovi postavljaju u svim dominikanskim crkvama, baš kao slike i kipovi utemeljitelja Reda. Osim toga, dominikanci su mu posvetili brojne samostane i crkve.

Ruža među trnjem

Kako u povijesnim vrelima nije zabilježen datum ni godina Petrova rođenja, njegovi biografi prepostavljaju da je rođen između 1200. i 1205. godine. Mjesto rođenja nedvojbeno je Verona, a za obitelj se uglavnom navodi da je pristajala uz katarsko krivovjerje. Suvremena historiografija ipak je oprezna glede toga, jer je malo vjerojatno da bi katarska obitelj odgoj i izobrazbu svojega djeteta povjerila katoličkim svećenicima, kao što je to bio slučaj s Petrom. Ipak, činjenica je da je Petrova obitelj simpatizirala katare te je u obitelji zaista bilo pristaša tog krivovjerja. To se osobito odnosi na Petrova strica. On je katarski nauk nastojao prenijeti i na Petra, ali ga dječak nije prihvaćao. Stoga je njegov stric upozoravao svojega brata i nevjestu da ne šalju Petra na školovanje kod katoličkih svećenika, jer će im se to jednog dana obiti o glavi. Ipak su roditelji Petra poslali u katoličku

školu, premda je u njihovoj sredini postojala i škola koju je vodio katarski učitelj.

Kad se jednog dana vraćao iz škole, Petra je stric upitao što vjeruje, a on mu je odgovorio: "Vjerujem u Boga, Oca Svetogog, Stvoritelja neba i zemlje." Stric mu je kazao da Bog jest stvorio nebo, ali ne i zemlju, jer je sav vidljivi svijet, pa i zemlja, loš i stoga djelo vraga. Petar je mirno odgovorio kako on ipak vjeruje da je Bog stvorio i zemlju. Nije prihvatio stričev krivovjerni nauk niti je na njega utjecala katarska sredina u kojoj je odrastao. To je poslužilo njegovim biografima da slikovito naglase kako je ruža procvala među trnjem.

Nakon početnoga školovanja u rodnoj Veroni, Petra je oko 1216. obitelj poslala na daljnje školovanje u Bolognu. Iz toga se može izvući nekoliko zaključaka. Prije svega, samo su imućne obitelji mogla poslati svoje sinove na studij u Bolognu, što znači da je i Petrova obitelj

bila imućna. Osim toga, Petar je očito bio marljiv đak i intelligentno dijete, volio je knjigu i studij, inače ga ne bi poslali na daljnje školovanje. Konačno, njegovi roditelji očito nisu bili sasvim odani katarskom krivovjerju, u najmanju ruku nisu bili gorljivi pristaše, jer inače ne bi sina poslali na daljnje školovanje u Bolognu, gdje tom krivovjerju nije bilo ni traga te se moglo očekivati da će biti isključivo pod katoličkim utjecajem. Da su zaista pristajali uz katarsko krivovjerje, roditelji bi ga radije ostavili u Veroni ili poslali u neku katarsku sredinu.

Dominikanac

Dolazak na studij u Bolognu bio je presudan za daljnji Petrov život. U taj su grad početkom 1218. došli prvi dominikanci, a poslao ih je sam utemeljitelj Reda, sv. Dominik. Upravo je on poslije nekoliko godina u Bologni i Petra primio u Red propovjednika. Datum ulaska u samostan i primanja habitu nije nigdje zabilježen, ali se s pravom pretpostavlja da se to dogodilo sredinom 1221. Naime, u buli Petrove kanonizacije piše da je u Redu proveo oko 30 godina, a kako se zna da ga je u Red primio sam sv. Dominik, lako je zaključiti da se to dogodilo kad se svetac sredinom 1221. nalazio u Bologni i predsjedao drugom Vrhovnom zboru svoga Reda. Poslije dva mjeseca Dominik je u bolonjskom samostanu ležao na samrtnoj postelji te tu preminuo i bio pokopan u samostanskoj crkvi. Ti događaji su nedvojbeno ostavili snažan trag i u Petrovu životu. Upoznao je u Bologni sv. Dominika, koji ga je primio u Red, a onda je poslije svega dva mjeseca sa zajednicom proživljavao trenutke Dominikove smrti i bolesti, a za pogreba i nakon toga mogao se osvjedočiti o svetačkom štovanju koje mu braća i vjernici iskazuju.

Poslije novicijata Petar je studirao filozofiju i teologiju, a potom je zaređen za svećenika. Vodeći se onodobnom praksom redovničke formacije i studija u Redu propovjednika, povjesničari pretpostavljaju da je Petar zaređen za svećenika oko 1228.-1229. godine. U međuvremenu, postao je poznat po molitvenom i

pokorničkom životu. Potonje, osobito pretjera-no odricanju od hrane, negativno je utjecalo na njegovo zdravlje. Fizičke su mu snage oslabile, teško se razbolio i jedva ostao živ.

Redovničke i svećeničke službe

O počecima Petrova redovničkoga života ne zna se puno. Iz činjenice da je oko 1230. imenovan općim propovjednikom može se zaključiti da je nekoliko godina prije toga uspješno propovijedao, odnosno da se odmah nakon svećeničkoga ređenja posvetio propovjedničkom apostolatu. Godine 1232. premješten je u samostan u Milanu, gdje je postao jedna od glavnih poluga protiv heretičke djelatnosti. Malo je vjerojatno da je već tada imenovan inkvizitorom. Vjerojatnijim se čini da se protiv heretika borio propovijedanjem, raspravljanjem i argumentiranim zastupanjem katoličkih stavova. Nije isključeno ni da je upravo on osnovao u milanskom samostanu dva društva koja su se doslovce borila protiv katarskih krivovjeraca, no za tu pretpostavku nedostaje potvrda u povijesnim vrelima. Prije 1234. posjetio je Veneciju, a vjerojatno oko 1235. došao je u samostan u Comu kraj Milana. U tom gradu je 1236. godine, kako se vidi iz jednoga dokumenta, sudjelovao u raspravi o dominikanskom posjedu pa se pretpostavlja da je upravo on u to doba bio na čelu samostana. Godine 1238. pratio je nekoliko dominikanaca na Vrhovni zbor Reda u Bolognu, osiguravši im miran i suguran prolaz ratom zahvaćenim krajem.

Godine 1244. papa Inocent IV. pozvao je Petra u Rim, gdje je propovijedao kroz korizmu. Poslije toga je otisao u Firenzu, gdje je došao najkasnije na početku travnja te godine. Na njegovim se propovijedima okupljalo mnoštvo vjernika pa je, kao i u drugim gradovima, propovijedao na trgovima, jer u crkvu nisu mogli stati svi koji su ga željeli čuti. Dapače, već u prosincu 1244. trg pred dominikanskom crkvom u Firenzi trebalo je proširiti kako bi mogao primiti sve vjernike željne slušati Petrove propovijedi. I u Firenzi je organizirao društvo kojemu je cilj bio braniti vjernike i pravovjerni nauk od

napada krivovjeraca, ali i obračunavati se s političkim protivnicima papinstva.

U Firenzi se Petar upoznao s utedmeljiteljima Družbe slugu Marijinih (tzv. serviti) te im postao prijatelj i savjetnik. Kasnije predaje prenaglašavale su njegovu ulogu u povijesti ove družbe, do te mjere da su ga neki pogrešno proglašili začetnikom i utedmeljiteljem družbe. Pogrešna je i tvrdnja da je upravo on potaknuo utedmeljitelje družbe da prihvate *Pravilo sv. Augustina* i da im je predložio izgled redovničkoga odijela. No, tvrdnju da je Petar kod pape Inocenta IV. ishodio potvrdu Družbe slugu Marijinih ne smije se odbaciti, pogotovo kad se uzme u obzir da Družba u konačnici nije prihvatile *Pravilo sv. Augustina*, nego oko 1247. svojevrsnu preradbu dominikanskih *Konstitucija*. Kako je Petar u to doba bio blizak Družbi i nedvojbeno jedan od najistaknutijih dominikanaca u Firenzi, pretpostavka da je odigrao ključnu ulogu u svemu tome opravdana je.

Poslije nekoliko godina provedenih u Firenzi, Petar se 1246. ili 1247. vratio u Milano. Predaju mu pripisuje osnivanje dvaju ženskih samostana blizu Milana, premda se to može pretpostaviti samo za jedan, dok je o drugome vjerojatno bio zadužen duhovno skrbiti. U međuvremenu su tri dominikanca iz milanskoga samostana zatražili i od papinskoga legata dobili dopuštenje napustiti zajednicu, pa su preselili u neku kuću kraj samostana. Prema drugoj verziji, Petar ih je zbog nekog skandala izbacio iz samostana, što bi moglo značiti da je u to doba bio prior. To sugeriraju i tvrdnje nekih povjesničara da je zaslužan za obnovu samostana 1248. godine. Pretpostavlja se i da je u to doba uz milanski samostan osnovao Bratovštinu za obranu katoličke vjere, vjerojatno zadužena za osnovnu teološku izobrazbu laika, koji su tako bili zaštićeni od krivovjernih učenja, ali i sposobni suprotstaviti im se.

Iz Milana je Petar 1248. poslan na položaj priora u Astiju, odakle je sljedeće godine mnogo izbivao. Prvo je od siječnja do ožujka te godine bio na mirovnoj misiji u Faenzi, Cerviu i Riminiju, gdje je uglavio mir među zaraćenim

građanima, postignuviš da se obvezu živjeti u miru i međusobnom praštanju. U međuvremenu je posjetio još nekoliko talijanskih gradova i propovijedao u njima, a potom je u svibnju sudjelovao na Vrhovnom zboru Reda u Trieru i u rujnu na provincijskom Kapitulu u Milanu. Tad je imenovan priorom u Piacenzi, gdje je dao iskopati bunar kako bi braći osigurao dovoljno vode. No, braću u samostanu zabrinule su oštре pokore koje je Petar prakticirao. U strahu za njegovo zdravlje, 1250. godine zamolili su gradskog načelnika da on pokuša uvjeriti Petra neka ublaži svoje pokore. Nije poznato je li načelnik pokušao posredovati ni, ako jest, je li imao uspjeha.

Svakako, nakon provincijskoga Kapitula iz 1250. Petar se vratio u Milano. Tu je izmirio dominikance i humilijate, a potom je između dvaju susjednih samostana dao podignuti visoki zid i s obje njegove strane zasaditi vrtove. U rujnu sljedeće godine sudjelovao je na provincijskom Kapitulu u Veneciji, kad je imenovan priorom samostana u Comu kraj Milana.

Mučenik

Petrova propovjednička služba utrla je put njegovu mučeništvu. Naime, već tridesetih godina 13. stoljeća kao propovjednik suprotstavlja se heretičkim učenjima te raspravlja s njima, iznoseći te jasno i argumentirano obrazlažući katolički nauk. Pokazao je zavidno teološko znanje te je, vjerojatno oko 1235. u Comu, napisao *Sumu protiv heretika*, podijeljenu u četiri dijela, od kojih je prvi i najopširniji posvetio obrani katoličke vjere naspram zabludana katarske sljedbe. To je jedna od prvih antiheretičkih teoloških suma, pa je razložno pretpostaviti da je ovim djelom Petar utjecao na kasnije teologe, osobito dominikanske, među kojima istaknuto mjesto pripada sv. Tomi Akvinskome, autoru najpoznatije *Sume protiv pogana*. Što se tiče Petrova djela, ono je sačuvano u svega dva rukopisna prijepisa.

Petrovo iskustvo propovijedanja i raspravljanja s katarima te njegovo teološko znanje, pretočeno u *Sumu protiv heretika*, odgovornim je crkvenim vlastima bilo dobar jamac da će se ovaj

dominikanac uspješno suprotstavljači krivovjercima ne samo kao propovjednik, nego i kao inkvizitor. Tako je u travnju 1244. bio auditor u jednom inkvizicijskom procesu u Milandu, u kolovozu 1245. propovijedao je protiv heretika u Firenzi, a u lipnju 1251. papa Inocent IV. imenovao ga je inkvizitorom za čitavu Lombardiju. To je njegov životni put sasvim približilo i ispreplelo sa životnim stazama lombardskih krivovjera, izloživši ga njihovu bijesu i mržnji, te posljedično dovelo do Petrova mučeništva.

Ako ne prije, nakon njegova imenovanja inkvizitorom u lipnju 1251., krivovjerci su počeli planirati Petrovo ubojstvo. No, on za to nije previše mario iako je znao da se nešto spremi protiv njega. Propovijedajući na Cvjetnicu 24. ožujka 1252. u dominikanskoj crkvi u Milandu, okupljenom mnoštvu je rekao kako ga krivovjerci planiraju ubiti te su za to skupili poveću svotu novca. Hrabro je potom dodaо: "Neka rade kako žele. Više će im štetiti nakon smrti, nego za života!"

Poslije Cvjetnice Petar je otišao proslaviti Uskrs s braćom u samostanu u Comu. U međuvremenu je Manfred da Giussano, glavni organizator njegova ubojstva, za izvršenje zločina unajmio notornog razbojnika Carina de Balsamo. Čak je i on isprva ustuknuo kad je čuo koga treba ubiti, a pristao je tek kad mu je obećana velika svota novca i pomoć ako nešto podje po zlu te uz uvjet da mu pomogne suradnik Albert Porro da Lentate. Sve je dogovorenno i Carino je budno pratilo Petrovo kretanje. Tri dana je dolazio u samostan u Comu, a četvrtoga je dana saznao da je Petar ujutro krenuo prema Milandu. Bilo je to na Bijelu nedjelju, 6. travnja 1252.

Saznavši da je Petar već na putu za Miland, Carino je s konjem otišao po Alberta te su zajedno požurili sustići svoju žrtvu. Ne sluteći ništa, Petar je s troje subraće na putu prvo pričao o mučenicima, a potom su pjevali liturgijske pjesme, među kojima i poznatu uskrsnu sekvensiju *Victimae paschali laudes*. Kad je došlo vrijeme objeda, dva dominikanca zastala su u gradu Meda, a Petar je s fra Dominikom svratio u

jedan obližnji samostan. Odatle su nastavili put kroz šumu Barlassinu, gdje su ih čekali Carino i Alberto. No, ovaj drugi je malo prije zločina pobjegao pa je Carino sam napao Petra i Dominika. Prvo je mačetom dohvatio Petra, a onda se okomio na Dominika. U međuvremenu je Petar izgovorio Kristove riječi s Križa: "U ruke tvoje, Gospodine, predajek duh svoj." Potom je počeo moliti *Apostolsko vjerovanje*, no nije ga dovršio. Dok je izgovarao prve retke, ubojica se ponovno okomio na njega i dotukao ga mačetom.

Malo nakon izvršenja zločina, došla su druga dvojica dominikanaca te prenijeli Petrovo tijelo u opatiju sv. Simplicijana pred Milandom, a ranjenoga fra Dominika dali su prenijeti u samostan u Medi, gdje je poslije nekoliko dana i preminuo. Sutradan je Petrovo tijelo u svečanoj povorci donesenog na glavni milanski trg, gdje je nadbiskup održao propovijed, a poslije nekoliko dana je predvodio i pogrebne obrede u dominikanskoj crkvi. Nadbiskup je vjernicima u obje prigode preporučio štovanje novoga mučenika, a sam papa Inocent IV., koji je poznavao Petra i imenovao ga inkvizitorom, 31. kolovoza 1252. za tražio je pokretanje postupka za kanonizaciju. U svibnju te godine papa se pismom sučuti obratio dominikancima okupljenima na Vrhovnom zboru Reda u Bologni, a oni su vijesti o mučeništvu prenijeli subrači diljem Europe i tako se štovanje mučenika Petra iz Verone brzo širilo. Vjernici su mu se moliti, dolazili na njegov grob i tražili njezin zagovor, a potom su brojni svjedočili o uslijanjima po njegovu zagovoru i čudima koja su se dogodila. Proces kanonizacije brzo je priveden kraju i papa Inocent IV. je 9. ožujka 1253. došao u Perugiju te na trgu pred dominikanskim samostanom slavio svečanu liturgiju i Petra iz Verone proglašio svetim. Bilo je to svega jedanaest mjeseci nakon njegova mučeništva.

LITERATURA: *Una vita per il Credo. Notizie biografiche storiche artistiche nel vii centenario del martirio di S. Pietro da Verona 1252-1952*. Seveso 1952. – Geraldo di Frachet: *Storie e leggende medievali*. Bologna 1988. – Josip Mlinarić: *Svjedoci obnove. II. dio*. Zagreb 1992., str. 5-35. – Donald Prudlo: *The Martyred Inquisitor: The Life and Cult of Peter of Verona (†1252)*. Burlington 2008.

Ivan Armand

DA SE BOLJE UPOZNAMO

S. BERNARDICA JURIĆ

Ovih je dana, od 20. do 24. veljače 2023., bila u Zagrebu na Katehetskoj zimskoj školi s. Bernardica Jurić. Iskoristila sam tu prigodu i zamolila je za razgovor za AM. Pristala je, Bogu hvala, ali zbog kratkoće vremena morale smo skratiti taj razgovor. Vjerujem da nam može još mnogo toga reći o ljudima i događajima i šteta bi bila to propustiti, ali tješim se onom uzrečicom: 'Ima u Boga dana!' Zahvalni smo joj i za ovih nekoliko redaka.

AM: Kada i gdje s rođena?

s. BERNARDICA: Rođena sam 30. studenoga 1961. u mjestu Teševu, blizu Kraljeve Sutjeske, od oca Ive i majke Marice rođ. Drenić. Bilo nas je šestero djece, 4 sestre: Ana, Jagoda, Ilinka, Ljubica i dva brata: Frano i Mladen. Ja sam druga po redu.

Tešev je naseljeno mjesto u općini Kakanj, u BiH. Pripada Vrhbosanskoj nadbiskupiji Rimokatoličke crkve, Sutješkom dekanatu župe sv. Ivana Krstitelja u Kraljevoj Sutjesci, koju vode

Hodočašće kapelici svete Ane u Teševu

franjevci Bosne Srebrenе. U mjestu je jedno rimokatoličko groblje s kapelicom sv. Ane.

Kakanj se nalazi sjeverno od Visokog, a jugoistočno od Zenice. Smješten je između brda na obje obale rijeke Zgošće. Upravno pripada Zeničko-dobojskoj županiji i Federacije Bosne i Hercegovine.

Narodni pjesnika Pere Duspere (rođen u Aljinićima) ispjевao je o Teševu ovu pjesmu:

Ko god nije na TEŠEVU bio
Čistog zraka nije okusio.
Ko se nije na TEŠEVO vero
nikad slađe nije ni večero.

Kad se sjetim oni staza mali
kuda smo se nekada verali.
Djevojkama išli smo na prelo
TEŠEVO je najljepše selo.

Nema više oni čobanica
pokraj svoga bijelog stada
niti sijela lijepi seljančica
pusta sada ostade livada.

Izvorna se pjesma tu orila
šargja i stara violina.

Gledaj sada šta rat uradi
nikog više nema na livadi.

Nekad bješe to puno selo
a sada je ono opustjelo.

Ponekada dodu TEŠEVLIJANI
većina ih sada živi vani.

Al u srcu svije selo nose
i svugdje se sa njime ponose.

Iako su same ruševine
doćemo ti TEŠEVO opet iz tuđine.

AM: Od čega ste živjeli? Je li otac bio zaposlen?

s. BERNARDICA: Otac je radio u rudniku ugljena *Ričica*. To je bio jako težak i zahtjevan posao, pogotovo u ono vrijeme kad nije bilo takve suvremene tehnike kojom bi se zaštitilo radnike i uopće osigurale rudničke jame. Često je znao reći da kad god ulazi u rudnik nije nikada siguran hoće li izići živ iz njega. Isto tako i svi ostali radnici koji su s njim radili. Ali taj je strah i neizvjesnost nadvladala ljubav prema obitelji i prema djeci za koju mu nije bila teška niti jedna žrtva. Otac je bio veoma marljiv i odgovoran na

Prva pričest male Jagode (u sredini)

poslu, to su svi primjećivali i voljeli ga. Bez obzira na vremenske uvjete i na blatnjav i dugi put koji je trebao prevaliti do rudnika, nikada nije izostajao niti kasnio na posao. Od kuće je polazio u 5.30, a vraćao bi se tek oko 17 sati. Voljeli smo oca. Svako jutro kad bi on odlazio i mi bi se probudili da ga pozdravimo. Običavali smo mu reći: *Sretno, tata!* (to je rudarski pozdrav!) On bi nam sa smiješkom mahnuo rukom i otišao.

Inače, zemlje za obrađivanje smo imali malo, živjeli smo najviše od tatine plaće.

Mama je bila izvrsna švelja. Znala je šivati i plesti. Mnogi mještani su je tražili da im nešto sašije, jer je bila vješta u tome. Tako je i ona sa svoje strane skrbila za obitelj koliko je mogla i stigla. Naravno da smo joj mi bili prve i najvažnije ‘mušterije’. Nikada nije dopustila da budemo neuredni, kako je na to pazila. Isto tako se i u našoj kući sve moralo blistati od čistoće. Sve je moralo biti na svome mjestu.

Kao maleni voljeli smo se igrati sa svojim vršnjacima kojih je bilo puno u našem selu. Mama je bila dobar pedagog, nismo smjeli biti besposleni uvijek nam je ispunila vrijeme sa korisnim stvarima: bilo igrom, bilo učenjem, bilo kojim drugim manjim poslom. Preko ljeta sam, sa starijom sestrom, Anom, skupljala suha drva, a kad je tata želio postaviti neki zidić u vrtu ili oko kuće, donosile smo mu veće ili manje kamenje. Kad bi on došao s posla mogao je odmah početi zidati.

AM: Je li se u kući molilo? Što? Kada?

s. BERNARDICA: U kući se molilo svaku večer, predvodili su obično roditelji. Mi smo više voljeli da predvodi tata jer su njegove ‘preporuke’ bile nešto kraće od maminih. Mama je, osim toga, voljela moliti krunicu, a bila je i franjevačka trećoredica.

AM: Jeste li išli u crkvu, kako se zove crkva, je li vam daleko?

s. Bernardica: U crkvu smo išli redovito, a kad nismo mogli onda smo morali kod kuće sami izmoliti misne molitve iz molitvenika. Inače, rado smo odlazili u crkvu. Dječja misa je bila

Kraljeva Sutjeska – centralna škola

u 8 sati, bila je obično puna crkva djece. Hvala Bogu crkva nam nije bila daleko, oko dvadesetak minuta pješice. Za mene je nedjelja bila poseban dan, možda i zato što je tata mogao biti doma s nama jer nije išao raditi, a to nam je bilo jako dragoo. Zanimljivo je da nam je tata za jutarnje buđenje navinuo radio, s pjesmom *Pokraj grada Sarajeva livada je nekošena* – to je bila nedjeljna emisija „*Selo veselo*“. Do danas mi je ta pjesma ostala u sjećanju.

Za prvu pričest nas je pripremala izvrsna vjeđoučiteljica, s. Romana, franjevka koja se voljela igrati s nama. Uvijek sam joj se divila. Nikada nisam izostala iz vjeronauka.

Bilo nas je jako puno prvpričesnika. Svi smo bili u bjelini, roditelji su bili ponosni i ganuti.

Kraljeva Sutjeska – Samostan i Župa Sv. Ivana

Kraljeva Sutjeska – Samostan i Župa Sv. Ivana Župu tvore sljedeća naselja: Sutjeska, Aljinići, Babići, Bijelo Polje, Bištrani, Bjelavići, Bulčići,

Franjevački samostan i crkva u Kraljevoj Sutjesci

Čatići, Dobrinje, Dujmovići, Gora, Govedovići, Grmače, Klanac, Kopjari, Kovači, Kučukovići, Lučići, Lukovo Brdo, Miljačići, Papratno, Pavlovići, Pezeri, Poljani, Poljice, Ratanj, Seoce, Slapnica, Šćitari, Šošnje, **Tešev**, Trnovci, Turbići i Zajezda.

Neveliko srednjobosansko naselje Kr. Sutjeska smješteno je u kotlini kroz koju protječe rječica Trstionica. S magistralne ceste Sarajevo-Zenica vodi asfaltni put od Kaknja u smjeru jugoistoka do Kr. Sutjeske. Na samom rubu naselja, u podnožju brda Teševa, smješten je franjevački samostan s crkvom. Kroz gotovo šest i pol stoljeća samostan je duhovno i kulturno središte toga kraja. Prvotni je samostan podignut najvjerojatnije u prvoj polovici 14. stoljeća.... Samostan je blagoslovjen 20. srpnja 1892, premda su radovi na njemu potrajali sve do 1897. godine. U novi je samostan uvedena voda 1914, a električno osvjetljenje 1920. god. Električnu energiju dobivao je iz vlastite hidrocentrale na rijeci Trstionici, koju su vlasti nakon Drugog svjetskog rata oduzele. Samostanska zgrada temeljito je obnovljena 1982-88. god. ...

Sličnu povijest kao i samostan imala je i sutješka crkva. ... U kripti crkve nalazi se kameni sarkofag iz 15. stoljeća, za koga se done-davno smatralo da čuva posmrtnе ostatke pret-posljdnjeg bosanskog kralja.

Godine 1988. u crkvi je postavljen brončani kip bosanske kraljice Katarine (†1478), rad ak. kipara Josipa Marinovića iz Zagreba. ...

Sutješka župa brojala je 1991. 12.500 katolika (1974:10.670). Zbog ratnih događanja

1992-95. većina katolika sutješke župe je izbjegla. Povratak je slab tako da župa danas ima tek 1.840 vjernika.

AM: Jeste li svi išli u školu? Je li vam bila daleko škola?

s. BERNARDICA: Svi smo išli u školu koja je bila udaljena oko dvadesetak minuta od kuće, u Kraljevoj Sutjesci. Škola je imala svoju dugu tradiciju, radila je u nekoliko smjena, to je bila centralna škola.

AM: Kako si saznala za samostan? Što te privuklo da i ti pokušaš?

s. BERNARDICA: Nisam poznavala redove časnih sestara, mislila sam da su sve iste, 'crne', kao s. Romana. Godinu dana prije mene otišle su u samostan moje prijateljice, dopisivala sam se s njima i tako je u meni rasla želja da im se pridružim. Od djetinjstva sam osjećala neku privrženost prema molitvi, prema Bogu i Crkvi. I tako sam, eto, odlučila i ja poći u samostan kao i moje prijateljice.

Kako su to prihvatili roditelji, braća?

s. BERNARDICA: Kad sam izrazila želju za samostanom, najveću sam podršku imala kod bake. Nisu ni roditelji bili protiv toga, ali su smatrali da sam još premlada da odem od kuće i da se brinem sama o sebi. Do tada me redovito češljala mama, plela mi pletenice, pazila što će obući i slično. I sada, mama ko mama, nije mogla vjerovati da će se ja moći tako brzo osamostaliti i sve to činiti sama. Ali, kad sam odlučila poći, nije me mogao nitko zaustaviti. Bila sam uporna. I morali su me pustiti. Nakon što sam dobila odobrenje od č. majke da me prima, poslala me najprije u Zagreb, u samostan bl. Ozane, da tu nastavim školu.

AM: Kako si se osjećala prvih dana bez roditelja?

s. BERNARDICA: Moj dolazak u samostan, u Zagreb, bio je 24. kolovoza 1974. Upravo je taj dan domaći župnik, preč. Dragutin Kociper slavio pedesetu obljetnicu misništva. Sjećam se mnogih detalja. Bilo je mnogo gostiju u

Krizma u Zagrebu – kuma Jasenka Kos

dvorištu i bilo je svečano i veselo. Mi smo to promatrале s terase, sve mi je bilo zanimljivo. Prvu sestru koju sam vidjela u bijelome bila je s. Katarina Maglica. Bio je to moј prvi susret s bijelom uniformom i već me na prvi pogled oduševilo. No, moram priznati, kolikogod sam bila uporna i željela sam ići u samostan, sada, kad već par dana nisam vidjela roditelje niti svoju braću i sestre, sve se više u meni budila nostalгија praćena obilnim suzama. Često su me sestre znale naći kako klečim u kapeli pred Gospom, molim i plačem. Kad sam jednoj sestri rekla da ne mogu više bez roditelja, ona me utješila rekavši mi da se mogu vratiti i posjetiti svoje kad god želim, a i roditelji mogu mene posjetiti. Osim toga, kaže ona, Zagreb nije tako daleko od Kraljeve Sutjeske, svega par sati vožnje. Te su mi riječi bile kao melem. Prestala sam plakati, a uskoro je počela i škola, nova briga, nova sredina i sve mi je to pomoglo da se lakše priviknem. Vjerujem da je Gospa sve to vodila i da me ona čvrsto držala za ruku, kao što to čini sve do danas.

Još mi je jedina briga bila kad ћu ja dobiti bijelo odijelo koje nose sve sestre. Jednom sam se usudila pitati to direktno č. majku Mariju. A ona mi je, smiješeći se, odgovorila neka još malo pričekam, doći ћe i to. Sve sam inače primjećivala na sestrama, koja je tužna, koja je radosna, što koja radi. Sve mi je to bilo zanimljivo. Zajedno sa mnom bilo je još nekoliko kandidatice i bile smo povjerene s. Slavki. Ona se brinula za nas da li smo napisale zadaće, da li

učimo, trebala je ići i na roditeljske sastanke, i tako je znala što treba koja više učiti, pa nam je i u tome pomagala.

AM: A onda Korčula

s. BERNARDICA: Kad sam došla napokon u Korčulu u našu kuću maticu, započela je i moja uža priprava za redovnički život. Već sama riječ Korčula u meni je pobuđivala nešto lijepo, tajanstveno, čemu smo se sve radovale, jer smo znale da je tamo ostvarenje našega cilja, da postanemo časne.

Bio je to novi početak. U novicijatu je bilo puno mladih sestara, onda su još bile sve zajedno, i juniorke i novakinje i kandidatice. A gdje je mladost tu je uvijek zabavno i veselo. Svaka je imala svoje zaduženje i to je trebalo izvršavati. Niti jedan posao nam nije bio pretežak, jedino nam je bilo teško što smo morale rano ustajati, jer je molitva počnjala već u 5.30.

AM: Kako je bilo u novicijatu, kad si napokon dobila redovničko odijelo?

s. BERNARDICA: Novicijat smo započele uoči Velike Gospe 1978. s. M. Magdalena Čolić i ja. Tada sam, osim toliko željkovanog bijelog redovničkog habita, dobila i novo ime – s. M. Bernardica. Učiteljica nam je bila s. Martina Negovec. Novicijat je trajao dvije godine. U novicijatu smo proučavale konstitucije i pravila i dominikanski duh. Svaki tjedan nam je držao pouke iz raznih crkvenih predmeta p. Drago Kolimbatović, a kasnije p. Pavao Negovec.

Prve zavjete smo imale 8. prosinca, na svetkovinu Bezgrešnog Začeća BDM, što je meni osobito značajno jer sam na taj dan krštena. I na taj sam blagdan kasnije imala i sve obnove i doživotne zavjete. To je meni dokaz da me zaista Marija, od mog rođenja, uzela pod svoju zaštitu, da sam njezino dijete. Jako se dobro sjećam svojih prvih suza što sam ih proljevala upravo pred *Bezgrešnom* u Zagrebu, a i samo ime, Bernardica, vezano je uz Bezgrešnu.

AM: Gdje je bilo tvoje prvo polje rada kao 'bijela', zavjetovana časna?

Zagreb, Split – Škrape, Pregrada, Korčula – Orebić

s. BERNARDICA: Nakon prvih zavjeta bila sam poslana u **Zagreb**, u samostan bl. Ozane. Tu sam obavljala razne poslove, a najviše sam radila u dječjem vrtiću – jaslice. Tu sam bila tri godine. Nakon toga sam se vratila u **Korčulu** gdje smo se, kao juniorke, mijenjale na službi u Domu staraca. Zatim, evo me ponovno u **Zagrebu**, opet u vrtiću. Lijepo mi je bilo raditi s djecom, ali mene je želja vukla da postanem vjeroučiteljica, da učim djecu vjeronauk. I, evo, uz dozvolu č. majke Katarine, upisala sam Katehetski institut pri KBF. Nije to lagan studij, ali uz Božju pomoć privela sam ga kraju. Zapravo, još nisam niti položila sve ispite, a već sam dobila premještaj za vjeroučiteljicu u **Split**, na Škrape. Tu je, naime, preminula s. Bernardina Lukač, koja je bila vjeroučiteljica u školi, a u župi je pripremala djecu za prvu pričest, i trebalo ju je zamjeniti. Nije mi bilo nimalo lako doći na mjesto jedne takve vjeroučiteljice. To je bilo pravo

'vatreno krštenje'. Imala sam na župi, već prve godine, čak 90 prvpričesnika. Tu sam ostala tri godine. Nakon toga sam, 2006., u istom svojstvu, premještena u **Pregradu**, gdje sam počela raditi u Osnovnoj školi, a ujedno sam pripremala u župi prvpričesnike. Bila sam i sakristanka i radila sve drugo što je u toj župi trebalo. Uređenje crkve mi je bilo na prвome mjestu. Volim da sakralni prostor буде posebno uređen. zajedno sa mnom je bila s. Jasenka Mravak koja je došla iz Hamburga. I jednoj i drugoj je trebalo vrijeme za privikavanje u tom zagorskom kraju (ona Dalmatinka, ja Bosanka!), ali nam je bila sretna okolnost što smo imale župnika vlč. Vinka Gregura s kojim smo mogle jako dobro surađivati. Narod nas je lijepo prihvatio i brzo smo se navikle na okolini i običaje, čak i pomalo na zagorsko narjeće koje nam je objema u početku bilo nepoznato.

Tada su na župi bile još i s. Leopoldina Temunović i s. Amata Prčić koje su njegovale nekoliko starica u našem pregradskom samostanu.

U Pregradi sam ostala do 2019. Tada sam premještena u **Korčulu** gdje sam radila u Osnovnoj školi. Bila sam kratko vrijeme i sakristanka u katedrali sv. Marka. No, budući da sam dobila

Prvpričesnici u Pregradi 2011. – vlč. Vinko Gregur

Prvopričesnici u Pregradi 2019. – vlč. Ivan Mikec

novo zaduženje: čuvanje i održavanje naše kuće **u Orebiću**, nisam više mogla biti sakristanka. Nastavila sam i dalje raditi u školi u Korčuli, gdje putujem svaki dan. U ljetnim mjesecima pružamo usluge u našoj kući u Orebiću sestrama i rodbini koji žele provesti nekoliko dana odmora u ovom predivnom mjestu uz more.

AM: Rad s djecom u školi i u župi, ima li sličnosti?

s. Bernardica: Prije svega, bez obzira o kakvom se okruženju radi, s djecom treba imati puno strpljenja, volje, kreativnosti. To je u današnje vrijeme veoma izazovno za sve nastavnike, a jednako tako i za vjeroučitelje. Djeca se već od najranije dobi susreću s novom tehnologijom koja privlači dječju pažnju bilo igricama, bilo crtićima. Važno je uočavati i analizirati sadržaje tih ponuda, jer one nisu uvijek poučne i prikladne za odgoj djece. Zatim, roditelji imaju svoje zahtjeve prema školi općenito, a škola ima svoj zacrtani plan i program i sve to treba na neki način uskladiti. Osim toga, vjeroučiteljima nije dovoljna samo svakodnevna tehnička priprava za školu, oni se moraju najprije ‘udomiti’ s Učiteljem nad svim učiteljima, primati od njega nadahnuća i po njima djelovati. Ne treba niti govoriti kako je za taj odnos nužna još veća priprava i to ‘na koljenima’. To također vrijedi i za župnu katehezu, odnosno pripravu djece za prvu svetu pričest.

Poruka za kraj

s. BERNARDICA: U samostan sam došla vrlo mlada. Moj prvotni, dječji, zanos za redovničkim

životom sazrijevalo je iz dana u dan. Kako su prolazile godine sve sam više shvaćala da je tu najvažnije radosno prihvaćanje svakodnevice koju nam Bog daruje, upravo prema onoj Pavlovoj: *Svatko neka dade kako je srcem odlučio; ne sa žalošću ili na silu, jer Bogu ljubi vesela darivatelja* (2Kor 9,7). Razumljivo je da u životu dođu i teški trenuci kada tuga prevlada. Valja učiti od prirode da nakon kiše i oblaka dolazi sunce i vedrina. A najsigurniji put kroz ovo vremenito hodočašće je Isus. Ni njega nisu mimošla nerazumijevanja, lažno optuživanje i konačna smrt na križu. Bila je to cijena našega spasenja, što je potvrdio konačnim uskrsnućem.

U svakom slučaju, mogu za sebe reći da sam radosna i sretna što sam se odazvala njegovu pozivu. A znam da moj odaziv nije nikada gotov, on traje dok je u meni duša i sretna sam što ga mogu svakodnevno obnavljati.

Moram ovdje spomenuti da sam posebno Bogu zahvalna što se i moja mlađa sestra, Ljubica, u zrelim godinama, odlučila za samostanski život u istom, dominikanskom Redu, u

S. Bernardica i s. Ljubica – rođene sestre

Cijela obitelj Jurić

istoj Kongregaciji Svetih Andjela Čuvara. Znam da su i roditelji bili jako sretni što su dva duhovna zvanja nikla u našoj obitelji.

Bog nam je u svome Sinu Isusu dao putokaz kako doći do neprolazne radosti i mira. Zato volim svakoga, tko mi se obrati i traži pomoć, uputiti na Isusa. To osobito činim malenima koji su mi povjereni u školskom ili župnom vještinau.

Pomalo sam tužna kada vidim kako neki zamišljaju da se sreća i radost mogu naći bez križa, bez trpljenja. Prihvatanje naše svakodnevice iz Božje ruke daje duši sigurnost, a time i radost duše. To je jedino vrelo na kojem duša može utažiti žed.

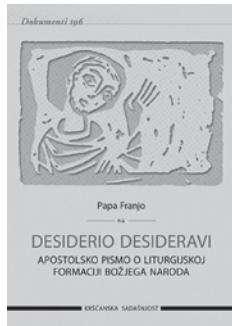
*(Razgovor vodila s. Slavka Sente,
u Zagrebu, 2023.)*

ŠTO IMA NOVA U KATOLIČKIM KNJIŽARAMA?

Papa Franjo:

DESIDERIO DESIDERAVI (D-196)

Desiderio desideravi apostolsko je pismo pape Franje iz 2022. o liturgijskoj formaciji Božjeg naroda.

Naslov dolazi od latinskih riječi koje se nalaze u Lk 22, 15: „Svom sam dušom čeznuo ovu pashu blagovati s vama prije svoje muke.“

Papa Franjo započinje ovo lijepo i relativno kratko razmišljanje o ljepoti, dobroti i istini svete liturgije podsjećajući nas na ljubav i želju Presvetog Trojstva za nas.

Namjeru ovog dokumenta papa Franjo iznosi u br. 16: „Ovim pismom jednostavno želim pozvati cijelu Crkvu da ponovno otkrije, čuva i živi istinu i snagu kršćanskoga slavlja. Želim da ljepota kršćanskoga slavlja i njegove neophodne posljedice u životu Crkve ne budu nagrđene površnim i ograničavajućim shvaćanjem njihove vrijednosti ili, još gore, njihovom instrumentalizacijom u službi kakve ideološke vizije, kakva god ona bila.“

Papa nas u njemu podsjeća na ljubav Presvetog Trojstva prema nama, i poziva cijelu kršćansku zajednicu na ponovno otkrivanje, čuvanje i življenje istine i snage kršćanskoga slavlja.

Stoga su ova kratka razmišljanja o ljepoti, dobroti i istini svete liturgije izvrstan oslonac u vremenu korizme i u korizmenim promišljanjima na putu prema slavlju najvećeg blagdana, Uskrsa.

“OTVORENO O SVEMU”

PAPA FRANJO
OTVORENO
O SVEMU
Iskreni odgovori na izravna pitanja

Nakladnička kuća Verbum u četvrtak 2. ožujka na konferenciji za medije predstavila je knjigu *Otvoreno o svemu*, u prijevodu Jakoba Filića. Na konferenciji su sudjelovali mr. sc. Petar Balta, glavni urednik nakladničke kuće Verbum i Mislav Vušković, koordinator projekata nakladničke kuće Verbum.

U ovoj jedinstvenoj knjizi Papa odgovara na najrazličitija i vrlo izravna pitanja jednostavnih i prostodušnih ljudi koje je okupila udruga Lazar, posvećena radu sa siromasima. Osim u živome razgovoru, pitanja za papu Franju pristizala su i iz cijelog svijeta. Nižu se tako pitanja djece iz sirotinjskih četvrti Brazila, žena iz indijskih ravnica, mladih iz iranskih pustinja, američkih beskućnika, prostitutki iz Azije, madagaskarskih obitelji i kršćana čija imena nisu objavljena zbog opasnosti koja im prijeti u njihovim zemljama.

Njihova iskrena pitanja se dotiču najrazličitijih tema, počevši od toga što Papa prvo radi nakon buđenja, što za njega znači molitva, kako izgleda njegov običan dan, koliko zarađuje, što radi u trenucima u kojima nije siguran što učiniti, koje su mu mane, kome se isповijeda itd. Neke je zanimalo što misli o osobama koje tvrde da vjeruju u Boga, ali ne i u Crkvu, na što se troši vatikanski novac, kako može dopustiti ovo što se događa u svijetu itd. Neki od sugovornika su sablažnjeni crkvenim bogatstvom i traže Papino pojašnjeno o tome, a neki u svojim životnim poteškoćama pitaju koje su veliko zlo napravili da toliko pate, gdje da pronađu

snagu ako ih je život od rođenja stavio u težak položaj itd.

Tu su i vrlo zanimljiva vjerska pitanja, kao primjerice kako razlikovati ono što je dio psihičke borbe od onoga što je dio duhovne borbe, zatim čemu služi molitva ako Bog zna budućnost i čini ono što treba činiti za naše dobro, potom pitanje bi li se jednoga dana Sotona mogao obratiti na katoličku vjeru, pa da zlo prestane jednom zauvijek itd. Neki od sugovornika ističu da nisu vjernici i pitaju Papu, kada se jednom nađu pred Bogom, hoće li ih On smatrati lošim ljudima, a neke zanima kako samima sebi oprostiti vlastite grijeha i ustrajno nastaviti hoditi u vjeri usprkos svim teškoćama.

Odgovori pape Franje su iskreni i provokativni, onakvi kakve dosada nigdje drugdje nismo imali priliku pročitati. Ništa u ovoj knjizi nije uljepšano ili ublaženo, nego sve svjedoči o krajnjoj autentičnosti ovoga jedinstvenog dijaloga čija obostrana otvorenost, jednostavnost i iskrenost čine ovu knjigu nadahnjujućom za svakoga čitatelja.

mons. dr. Ivan Devčić: PITANJE O BOGU

Filozofske i teološke rasprave mons. dr. sc. Ivana Devčića. Komplet.

Pitanje o Bogu predstavlja temeljno pitanje kojim se autor mons. Ivan Devčić poglavito bavio u svojem djelovanju. Riječ je o ukupno četiri sveska u kojima se nalaze radovi većinom već objavljeni u našim filozofskim i teološkim znanstvenim časopisima (1. i 2. svezak) te teološko-pastoralno-socijalne rasprave, rezultat Devčićevih promišljanja u kontekstu aktualnog stanja Crkve, vjere i pastoralna u Hrvatskoj i u Europi.

Riječima samog autora, „moglo bi se također reći da su radovi u prvom pristupu plod moga akademskog poziva, a u drugom i trećem pristupu svećeničkoga i biskupskoga.“

Devčić nas kroz filozofske rasprave o Bogu vodi, u maniri izvrsnog vodiča, kroz prostore

ljepota koje nam je Bog priredio, u kojima još uvijek nismo bili, ali ih svakako žudimo posjetiti. Pokazuje nam riznicu puteva (ali i upozorava na stranputice) koji vode do jednoga jedinog cilja – Boga. Ti putevi nerijetko su u dobroj mjeri i znanstveno ‘utabani’. Pitanje o Bogu za Devčića nužno ujedinjuje filozofiju i religiju.

Autor nudi niz poticaja, i kršćanima za bolje razumijevanje te življenje svoje vjere, i svim drugim ljudima koji su zainteresirani za pitanja o Bogu i o životu po kršćanskoj vjeri u njega. Ovo vrijedno djelo u tome pogledu naići će na mnoge iskrene i zainteresirane čitatelje koji će proučavajući ga obogatiti ne samo svoje spoznajne vidike već i svoju konkretnu ljudsku i kršćansku svakodnevnicu.

Ova knjiga u konačnici smjera uvijek novoj, tj. uvijek suvremenijoj i aktualnijoj kršćanskoj praksi u društvu. Filozofske i teološke premise i njihovo znanstveno razlučivanje tom su pot hvatu nezaobilazan preduvjet. No Devčić jasno pokazuje kako kršćanski pisac i znanstvenik nipošto ne smije ostati samo na razlaganju teorijskih uvida već da njegovo znanstveno djelovanje nužno treba biti određeno nakanom trajne obnove konkretnog života u vjeri. Njegovo djelo u tome pogledu ne predstavlja tek uvod u tematiku nego vrlo dobar primjer njezine sustavne i svrshishodne razrade.

Sabrane filozofske i teološke rasprave mons. Ivana Devčića sastoje se od četiri svezaka koje su kompletirane u elegantno dizajniranu zaštitnu kutiju:

1. Pitanje o Bogu / Prvi svezak odabranih radova

Filozofske rasprave mons. dr. sc. Ivana Devčića. Prvi svezak odabranih radova

2. Pitanje o Bogu / Drugi svezak odabranih radova

Filozofske rasprave mons. dr. sc. Ivana Devčića. Drugi svezak odabranih radova

3. Pitanje o Bogu / Treći svezak odabranih radova

Filozofsko-teološki pristup mons. dr. sc. Ivana Devčića. Treći svezak odabranih radova

4. Pitanje o Bogu / Četvrti svezak odabralih radova

Filozofsko-teološki pristup mons. dr. sc. Ivana Devčića. Četvrti svezak odabralih radova

o. Zvonko Džankić: U ZAGRLJAJU LJUBAVI

U utorak 31. siječnja 2023. u dvorani „Dominik Barać“ dominikanskog samostana bl. Augustina Kažotića u Zagrebu predstavljena je knjižica „U zagrljaju ljubavi“ fr. Zvonka Džankića. O zbirci nadahnutoj ljubavlj u prema Bogu, čovjeku, prirodi i ljepoti života govorili su doc. dr. sc. Nino Raspudić (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu), i fr. Domagoj Augustin Polanščak OP, urednik, a prisutnima se na kraju obratio i sâm autor.

Ljubav je središnji pojam, kako sugerira i naslov i prva meditacija. – istaknuo je prof. Raspudić. Ali ne bilo kakva ljubav, već ljubav koja grli, koja se dakle, manifestira u konkretnoj fizičkoj gesti. Prema sv. Augustinu ljubav ne smije ostati samo pojam već i konkretno djelovanje. U svojoj knjižici autor nam tumači citate poznatih kršćanskih teologa i filozofa kao što su sv. Augustin i Toma Akvinski te riječi iz Svetoga Pisma, pa stoga ovu knjižicu možemo promatrati i kao mali molitvenik. Jutro je autorova omiljena slika i metafora slobode novog početka i darivanja, a uz to godišnja doba, bura, kiša, kopno, more, grad nisu samo puka pozadina, kulisa naših života, nego i oni pričaju priču, upućuju na ono onkraj svoje fizičke javnosti. Ljepota malih stvari koja se duši otvorenjem Božjoj ljubavi čudesno otkriva u običnom i svakodnevnom, snažan je duhovni poticaj, neka vrsta zagrljaja u čovjeku koji obitava među njima, zaključio je prof. Raspudić

Urednik knjige, fr. Domagoj Augustin Polanščak, rekao je da već na prvi pogled možemo uočiti džepni format knjižice, koja iako malevana veličinom, bogata je sadržajem – različitim

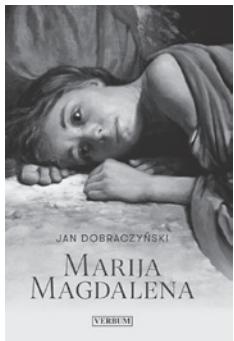
osjećajima, doživljajima, uspomenama, slikama, pričama, neočekivanim susretima. Knjižica „U zagrljaju ljubavi“ potiče nas da budemo „zaljubljeni“ promatrači ljudi i svijeta oko sebe, da krenemo ususret naizgled običnim i neprijetnim stvarima, ljudima i događajima. Fr. Domagoj Augustin osvrnuo se na nastanak ove knjižice koja nije nastala u autorovoj radnoj sobi, nego na licu mjesa, te nam opisuje autorov dan koji bi obično započeo doručkom u samostanu, a završio na Sljemenu. Autor bi često znao poslati poruku prijateljima ili braći u samostanu, a i samog urednika ta je poruka često izvukla iz rutine i povela ga u neki drugi svijet. „Priroda – to savršeno Božje čudo – jedinstveno je ostvarenje koje nam pruža prigodu da njezinu stvoritelju priđemo blizu, čak do zagrljaja“, zaključio je fr. Domagoj Augustin izlaganje jednom od autorovih nadahnutih misli.

Nakon predstavljača prisutnima se obratio autor fr. Zvonko Džankić koji je zahvalio svima koji su sudjelovali u objavlјivanju i predstavljanju knjižice „U zagrljaju ljubavi“, posebno istaknuvši karitativni značaj ove književne večeri koja je također bila oplemenjena glazbenim nastupom riječkog violončelista Vida Veljaka. Program je moderirala Dora Sesar.

Fr. Leonardo Matinović, OP

Jan Dobraczynski: MARIJA MAGDALENA

Čuveni poljski književnik Jan Dobraczyński, hrvatskoj publici poznat po omiljenim romanima Snaga ljubavi i Čudotvorac iz Padove, u ovom novom djelu stavlja pred čitatelje nadahnutu i dirljivu priču o životu Marije Magdalene, nekadašnje bludnice koja je svojim suzama

oprala Isusu noge i koja je zbog svoje ljubavi i vjernosti zadobila milost biti prvom glasnicom njegova uskrsnuća.

Služeći se stvaralačkim genijem i kršćanskim predajom, Dobraczyński knjigom Marija Magdalena želi

osvijetliti lik te zagonetne žene iz Evanđelja uz čiji se život vezuju brojne i različite interpretacije. Pritom polazi od rečenice iz Evanđelja svetoga Luke koja kaže da je Isus iz nje istjerao sedam demona te je, u skladu s jednom od prepostavki kršćanske tradicije, poistovjećuje s Marijom, sestrom Lazara i Marte, stavljajući je tako u ozračje obitelji iz Betanije koja je imala povlasticu uživati u ljudskom prijateljstvu i božanskoj ljubavi Isusa Krista.

Spajajući fikciju s povijesnim podacima, Dobraczyński nam predstavlja Mariju Magdalenu kroz niz snažnih iskustava, počevši od grešna života i demonske opsjednutosti pa sve do ozdraviteljskoga susreta s Isusom i vjerna slijedenja Učitelja i Spasitelja.

Magdalenin životni put opisan u ovom romanu slikovito predstavlja put svakoga čovjeka: od iskustva grešnosti, preko puta obraćenja potaknuta djelovanjem Božje milosti do zagrljaja s milosrdnom Očevom ljubavlju objavljenom u Sinu. (VERBUM)

Zacharias Heyes: MALI REDOVNIK I PITANJE TIŠINE

Čini se da za tišinom i šutnjom čezne samo mali broj ljudi. Za mnoge tišina znači mirovanje ili (samo)izolaciju. Ipak, tišina je već stoljećima nezamjenjivi dio samostanskog načina života kod benediktinaca. I to ne bez razloga. Zacharias Heyes objašnjava i zašto.

Njegov mali redovnik primjećuje zašto je tišina dragocjena, unatoč početnim poteškoćama.

Zabavne epizode malog redovnika popraćene su Zachariasovim oštromnim tekstovima u kojima, između ostalog, tumači benediktinsku tradiciju i kako je ona danas življena u samostanu. Heyes pritom iskreno i otvoreno iznosi i svoja iskustva (npr. kako se jednom naljutio na gosta samostana koji se tužio na Crkvu), a završava savjetima i vježbama kojima je cilj pomoći čitatelju da se vrati u svoje središte, otkrije tišinu (i shvati zašto ona nije dosadna). Ovo je topla knjiga prepluna humora koja pričama, mnogim praktičnim vježbama i poticajima na razmišljanje donosi mir u naš život. Uz knjigu, tu je i „Mali rokovnik za 2021.“ s prigodnim citatom na početku svakog pojedinog mjeseca te s popisom liturgijskih svetkovina i blagdana, spomendana hrvatskih svetaca i blaženika te državnim praznicima i ne-radnim danima u Republici Hrvatskoj.

Molitvenici Srcu Isusovu i Blaženoj Djericu Mariji

Mjesec dana s Bl. Dj. Marijom; mjesec dana sa Srcem Isusovim

Verbum priprema dva nova hit izdanja koja će se u prodaji pojaviti koncem travnja. Radi se o knjigama *Mjesec dana s Blaženom Djericom Marijom* i *Mjesec dana sa Srcem Isusovim*.

Mjesec dana s Blaženom Djericom Marijom jedinstven je marijanski molitvenik koji sadrži tridesetjednodnevnu pobožnost koja se sastoji od najljepših molitava svetaca kao što su sv. Ivan Pavao II., Maksimiljan Kolbe, sv. Bernard, sv. Katarina Sijenska, Mala Terezija, Marija Margareta Alacoque itd. Molitvenik je obogaćen dijelom koji sadrži i pobožnost krunice,

litanije, pobožnost pet prvih subota itd. Bit će dragocjeno sredstvo duhovnoga života u svako doba godine, a osobito je prikladan za svibanjsku i listopadsku pobožnost.

Mjesec dana sa Srcem Isusovim poseban je i jedinstven molitvenik Srcu Isusovu koji se sastoji od trideset Isusovih objava sv. Mariji Margareti Alacoque – vidjelici i najvećoj glasnici pobožnosti Srcu Isusovu – kao i molitava

za svaki dan. Ovaj će molitvenik biti duhovno obogaćujući za svako doba godine, a osobito je prikladan za lipansku pobožnost Srcu Isusovu. Molitvenik uz tridesetodnevnu pobožnost Srcu Isusovu sadrži i različite molitve posvete Presvetom Srcu Isusovu, zlatnu krunicu, svetu uru, litanije, zazive, prošnje, veliko obećanje Srca Isusova onima koji budu vršili ovu pobožnost i razne druge molitve. (VERBUM)

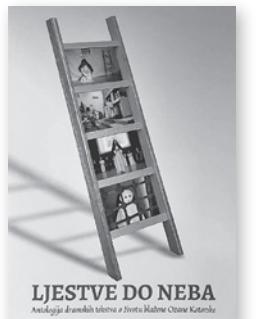
Predstavljanje knjige *Služite Bogu, Redu i Narodu i Ljestve do neba*

U pondjeljak 20. ožujka 2023. u dvorani „Fr. Dominik Barać, OP“ dominikanskoga samostana bl. Augustin Kažotić (Ivanićgradska 71) predstavljene su dve knjige: *Ljestve do neba – Antologija dramskih tekstova o životu blaže-ne Ozane Kotorske*; i o. Andeo Marija Miškov – *Služite Bogu, Redu i narodu*. Izabrani spisi utemeljitelja Kongregacije sestara dominikanki sv. Andela čuvara.

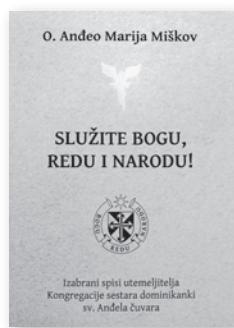
O knjigama su govorili: prof. dr. sc. Sanja Nikčević, dr. sc. fr. Zvonko Džankić, OP, s. Jaka Vuco, OP, časna Majka sestara dominikanki.

Prof. Nikčević je s velikim entuzijazmom govorila o bl. Ozani koja i danas nadahnjuje mlađe umjetnike kista i pera. „Znak je to da ova redovnica i danas, nakon više od 400 godina govoriti, poziva i nadahnjuje ljude svih staleža, dobi i narodnosti. Zatvorena cilj bila je slobodna posve se predati Bogu, žrtvovati se poput Isusa i moliti za sve ljude, posebno za grešnike.“

O. Džankić se osvrnuo na glasovitog misionara, rodoljuba i redovnika, o. Andela Marija Miškova. U svojoj gorljivosti uočio je nedostatak prisutnosti sestara dominikanki, njihova apostolata koji bi bio na tragu propovjedničkog duha sv. o. Dominika. U tu svrhu osniva Kongregaciju sestara dominikanki svetih

Prof. dr. sc.
Sanja Nikčević:
**LJESTVE DO
NEBA**

Dr. Ivan
Armanda:
**SLUŽITE BOGU,
REDU I NARODU**

Andela Čuvara, koje u njihovim počecima sam poučava i usmjeruje na apostolat koji je najnužniji u ono vrijeme. To njegovo djelo živi i danas i sestre se sa zahvalnošću sjećaju svoga utemeljitelja, posebno o stotoj obljetnici njegove smrti.

Obraćajući se na koncu okupljenima, č. majka Jaka Vuco je zahvalila svima koji su priredili ovaj skup.

„Drage sestre i braće, poštovani predstavljači, Ivane Armando, piređivaču knjige Služite Bogu, Redu i Narodu, patre priore Anto, dragi prijatelji /štovatelji bl. Ozane Kotorske i fr. Andela Marije Miškova, župljani župe bl. Augustina Kažotića, sve vas srdačno pozdravljam i zahvaljujem što ste imali vremena i želje doći kako bi zajedno večeras govorili o velikanim naše povijesti i posebnim osobama u dominikanskom Redu.

Iz činjenica povijesti Crkve dobro je poznato da najveći dio proglašenih svetica i svetaca pripada upravo dominikanskom Redu. Je li razlog u tome što su postulatori bili dobri stručnjaci u svom poslu ili nešto drugo, sada nije ni važno, osim ako govorimo iz perspektive odgovornosti, ljubavi i pripadnosti Redu!

U svečanom slavlju stogodišnjice smrti našeg osnivača Andela Marije Miškova, možda smo

tek otvorili bogatstvo ideja iz knjige života koju je pisao i još uvijek piše naš Miškov. Možda nam je ovaj početak dobar poticaj da razmatramo, istražujemo, da ostvarujemo zamišljeno djelo na baš njegov način! U ovih nekoliko trenutaka u kojima smo kročili poviješću, zaslugom našeg brata, dr. sc. Zvonka Džankića, pokušajmo nanovo ili od početka listati listove upravljene nama samima. Pokušajmo živjeti ono što smo otkrile kao svoje, kao vrijedno i trajno!

Zahvaljujem p. Zvonku na spremnosti, otvorenosti, pronicavosti i dužnosti koju osjeća dok istražuje i govori o Miškovu. Vaše riječi podsjećaju na samog Miškova jer su izgovorene u jednostavnosti i želji da budemo na pravom putu, da sve što jesmo i što činimo činimo s i iz ljubavi prema Bogu, iz ponosa pripadnosti Redu i vremenitoj i duhovnoj koristi Narodu kojem pripadamo!

U večerašnjoj promociji darovana nam je knjiga **Ljestve do neba** – knjiga o stvaralaštvu djece, mlađih, starijih... posvećene bl. Ozani Kotorskoj. Ne možemo mi u Hrvatskoj govoriti o dominikanskom Redu, a ne govoriti o Ozani. Ona je naša sestra, naše nadahnucé, naša zagovornica. Ona je knjiga napisana perom čistog srca i neokaljane bjeline. Ona nam sjaji s neba u visini, poziva nas s naših livada u livade po kojima je postigla ono za čim je čeznula! Ona nam kao zvijezda pokazuje put kako se ujediniti, kako moliti i biti uvijek privijena uz križ Kristov!

U knjizi koju nam je gospođa Sanja Nikčević predstavila vidjeli smo bogatstvo različitih

izričaja, krajolika, stilova, likova i poticaja. Zahvaljujem gospođi Sanji na entuzijazmu i priljubljenosti Blaženici. Zahvaljujem što ste s toliko ljubavi pripremali ovu knjigu, što s tolikom željom i pogledom u buduće projekte govorite i činite Ozanu živom, aktualnom, važnom u vremenu kojeg imamo. Zahvaljujem na trudu i suradnji koju ste ostvarili sa s. Blaženkom, s. Slavkom, s. Barbarom, s. Antonijom, gospodinom Tiborom, Anom Šarić i svima onima s kojima ste na bilo kakav način razgovarali o Ozani prije tiskanja, u tisku i nakon tiska. Neka i Vas bl. Ozana u teškoćama života hrabri, jer ljestve nekada imaju manje od 12 prečki, nekada više, ali uvijek onoliko koliko možemo izdržati – i koliko nam je Gospodin pripremio u svojoj ljubavi i privrženosti.

Hvala od srca mladim snagama zbora župe Krista Kralja i njihovu voditelju gospodinu Jošku na lijepom pjevanju i sudjelovanju. Vjerujemo da uz svoje obaveze uvijek morate nešto kombinirati kako bi bili ondje gdje vas drugi trebaju! Neka vam svima skupa Ozana bude nadahnucé kako se voli Isusa i kako se može, na ispravan način, voljeti čovjeka u potrebi!

Hvala na poseban način našoj braći na Pešćenici, prioru Anti Gavriću s kojim smo lako dogovorili ovaj događaj iako je bilo, i još ima sadržaja koji bogate svaki novi korizmeni dan u župi i samostanu.

Neka naš zajednički hod bude istinito, tiho, ustrajno koračanje stazama po kojima je hodalo mnoštvo dominikanskih svetica i svetaca kroz vjekove – dovjeka!"

ŠTO KAŽU NAŠE NAJMLAĐE?

I ZATO BOG

Jesi li sretan? Uistinu sretan? Ne onaj naivan pojам среће, čiji je sadržaj u tome da su ti svi voljeni zdravi i da radiš posao u kojem uživaš. Leži li možda sreća u punim bankovnim računima, u izgledu i dotjerivanju, luksuzu ili društvenom statusu, titulama i diplomama na zidu? Što bi se dogodilo s tvojom srećom kada bi nešto od gore navedenog izostalo? Prestaje li život biti vrijedan življenja gubitkom novca, statusa i zdravlja? Koji su kriteriji za sreću, mir i blagostanje? Uza svu neizbjježnu patnju u svijetu, nameće se pitanje je li istinska radost uopće moguća?

„Uistinu jaram je moj sladak i breme moje lako.“ Mt 23,4

Tko uzme svoj križ i krene za Gospodinom, svaka suza koju prolije na tom putu, svaka kapljica znoja, svaka briga, sve neprospavane noći, sva bol, svako naprezanje, svaki mukotrpni trud i rad postaje mu sladak, ljubljen i poštovan. Zašto? Jaram naš postaje sladak i breme lako kada se odlučimo za Istinu, jer tada sve zadobiva smisao. Žeđajući tu Istinu spoznajemo da

svo vrijeme provedeno čitajući i razmatrajući riječi Sv. Pisma nije protraćeno i da odlazak na sv. misu nije nešto što činimo da se, eto, osjećamo bolje, nego da nam se tu u intimnom činu sv. Pričesti daruje živi Bog. On nam se daje da bi prošeo svaki atom i djelić naše osobe i ako mu dopustimo, izbaci i iskorijeni grijeh iz nas.

Odnos s Bogom na tako intiman način je izazov u kojem pobijedujemo sami sebe dopuštajući sebi živjeti Božju volju (usp. Iv 6, 38-40), puštajući Duhu Svetom koji prebiva u nama da djeluje, čineći nas kristolikima, kako bismo se izdigli iznad svake patnje, grijeha i ranjenosti Bogu. Ostvarivanjem odnosa s Bogom postaje nam jasno da biti zdrav, normalan, miran i radostan znači biti pomiren s Bogom i da je naš život u povijesti milosni dar u kojemu se odlučujemo za vječnost s Njim ili besmrtnost bez Njega – pakao.

„Ovo je Sin moj, Ljubljeni! U njemu mi sva milina! Slušajte ga! Mt 17,5

Odlukom za Boga počinjemo graditi svoj život na stijeni (Mt 7, 24-27). Ta odluka zahtjeva pitanje: „Tko sam uopće ja, tko je to čovjek?“ Tek nam Bog, naš Stvoritelj može reći tko smo i koja je njegova volja za nas. Boraveći u Bogu, u iskrenoj molitvi, spoznajemo i upoznajemo sebe, svoje talente. Kako ostvariti taj odnos? Čovjek, ono JA dolazi do izražaja, ostvaruje svoju individualnost i autentičnost u pomirenju s Bogom po Kristu Isusu, ucijepljen u Njega kroz sakramente Pomirenja i Euharistije blagujući njegovo Tijelo.

Zašto tek tada? Spoznati se može jedino u istini, u odnosu koji je istinit. Odnos Oca, Sina i Duha Svetog je ono najintimnije u Bogu, a po Sinu imamo pristup toj Svetinji nad svetinja-ma (Iv 10, 9; Iv 14, 6a). Taj odnos je razgovor – Riječ koja izlazi od „nekoga“ i upućena je „nekomu“. Vrata u taj odnos je sam Krist – blagovanje njegova Tijela. Kroz taj čin se ucjepljujemo u Krista; bivamo poput Krista (Gal 2, 20), jer jedino Sin ima pristup Ocu (Iv 14, 6b).

„Kraljevstvo Božje ne dolazi primjetljivo. Niti će se moći kazati: ‘Evo ga ovdje! ili ‘Evo ga ondje! Ta evo – kraljevstvo je Božje među vama.“ Lk 17, 20-21

Takav odnos (Kraljevstvo Božje) koji je jedan, nedjeljiv, bismo trebali izgraditi sa svojim bližnjima u svijetu, a to je moguće tek kada se izložimo svjetlu Istine u kojoj nema obmana, laži, oholosti, zavisti, ogovaranja i licemjerja. Problem nastaje onda kada trebamo priznati da smo baš takvi, da se ne možemo sami promijeniti i da nam treba oprost i pomoći. Ono što slijedi ogledajući se u Ištini jest uviđaj da smo ljubljena djeca Božja i da svatko ima nešto sebi svojstveno – svojevrsni talent. Postaje nam jasno da je svatko od nas bitan u Božjem spasenjskom planu: upravo sam JA bitan/bitna i Bog je od svih mogućih „kombinacija“, „iskombinirao“ baš mene i pustio me da živim.

Slučajnost? Pa ne baš. Kraljevstvo Božje ne funkcioniра bez nas. Jesmo li svjesni toga? Tu leži naša vrijednost ali i odgovornost. Svojim talentom – vlastitim postojanjem, u zajedničkim iskustvima, utječemo na ljude oko sebe, svoju okolinu (obitelj, kolege i prijatelje), utječemo na oblikovanje i funkcioniranje njihove osobnosti. Da nas nema, naši bližnji ne bi bili iste osobe, bili bi siromašniji za nas i obrnuto. Razvijamo li i umnažamo taj talent?

„Aleluja! Zakraljeva Gospod, Bog naš, Svetvladar! Radujmo se i kličimo i slavu mu dajmo jer dođe svadba Jaganjčeva, opremila se Zaručnica njegova! Dano joj je odjenuti se u lan tanan, blistav i čist! Otk 19, 6b-8

Teško nam je prihvatići da nas baš takve, prljave i s manama, hoće Svetog i jedini Bog. Nije nam lako spoznati da nas Bog čeka, odnosno da nam ide u susret sa svadbenim, bijelim ruhom iako smo „nevjerna Zaručnica“ i da nam ga poklanja ako ga zatražimo oprost. Lakše je povjerovati da Boga nema, da je to izmišljotina davne prošlosti koja nije poznavala empirijsku znanost. Ili je lakše vjerovati u neosobnoga Boga koji je stvorio svijet i zakone da ga uzdržavaju jer taj Bog ne zahtjeva odnos, promjenu i odgovornost zadobivenu prihvaćanjem činjenice da smo željeni od Boga baš takvi, sviđali se sebi samima ili ne (Iz 43,1; Iz 49, 16).

Odgovornost je prihvatići da si jedinstven jer to znači da možeš biti promjena u društvu i svijetu; na bolje ili na gore – TI BIRAS! Promijeni sebe i time promijeni svoje bližnje, zajednicu, grad i svijet. Kada se izliječimo svojih krivih slika o Bogu pronalazimo pravu sliku o sebi, bližnjima, čovjeku i cijelom stvorenju. Dana nam je sloboda u kojoj se možemo odlučiti i protiv Boga i ukazano nam povjerenje da ćemo spoznati da je samo On put i ispunjenje svih naših čežnji.

„Djeca se Božja zovemo, i jesmo!“ 1 Iv 3, 1b

U miru sa samima sobom ostvarujemo zdravu distancu kako prema sebi samima tako i bližnjima, ne dopuštajući da njihove uvrede utječu na naš odnos prema njima i da se navežemo na tuđe mišljenje. Nasuprot tome, prema Bogu trebamo ukloniti svaku distancu jer tek u sjedinjenju s Njim koji je jedini stalan, neprolazan, vječan bivamo u stvarnosti i slobodi od

navezanosti na stvari i osobe i oslobođeni ovisnosti – spremni za vječnost. Radost i mir koje nam nitko ne može oduzeti!

Živeći izvan odnosa s Bogom živimo u laži, jer Bog je istina. Ne živimo nego životarimo, čekajući da nas konačno smrt svlada. Takav život se pretvara u puki teatar apsurda, svijet postaje pozornica na kojoj se odvija natjecanje u uspjehu, moći, bogatstvu, izgledu i ljepoti. Odbacujemo identitet djeteta Božjeg i gradimo lažni identitet

i izričemo svoju posebnost ekstravagantnim modnim izričajem, neuobičajenim frizurama i modernom uređenju doma – gradimo na prolaznim stvarima; na pijesku. Tek u iskazivanju vlastite osobitosti bez sjaja skupocjenih odjevnih predmeta i automobila, bez uznositosti poradi vlastitih postignuća, samo u Kristu, u relaciji s Njim, koji je jedini istina, postojimo. To je ono neprolazno. To sam JA.

s. Josipa Budimir, novakinja

POSJET SESTRAMA U SPLITU

Datum: 4.1.2023.

Odredište: Split

Razlog: upoznavanje naših sestara i dvaju samostana

Potaknuta našom jutarnjom navikom prizve ukućanki, u 4.50 sati učiteljica je viknula kroz hodnik: „Jesmo sviii?” Kako već čovjek iza sna reagira, odgovorila sam skroz budna: „Neeeee!” sa čujnim užasom jer je to bilo vrijeme polaska, a ja budna nisam. Po običaju, hvatale smo trajekt. Srećom, naučile smo biti brze kad trebamo biti.

Kad ti dan dobro krene, sve mora ispasti dobro... tako i bi, hahaha.

Prva stanica, samostan sv. Martina. Smješten u zidinama Dioklecijanove palače, svaki dio je dobro iskorišten. Sestre su nas lijepo dočekale, otvorenih ruku i radosna srca. I stola punog hrane! Srećom, one su jele prije nas pa ih nismo ostavile gladne. U najmanjoj crkvi na svijetu (tako kažu) smo zapjevale „Salve Regina”, onu ‘našu’, svečanu. Iako su nas nagovarale da ostanemo i na ručku, pošle smo dalje ‘svojim poslom’.

Druga točka dnevnog reda: samostan sv. Katarine Sijenske (Blatine).

Lijepo je doći tamo gdje si dobrodošao. Kao i u Martina, sestre su bile oduševljene što vide budućnost Kongregacije, mladost. Kažu da starije ljude susret s mladima potakne na razmišljanja o njihovoј prošlosti. Prisjete se ljudi

lijepih dana. Jedući slasne palačinke, pitale smo sestre sve što nas je zanimalo i one su nam odgovorile svaka u svom stilu. s. Fidelis nam je objasnila položaj samostana geografskim koordinatama. Naravno, sve smo razumjele! 😊

Sve što je lijepo kratko traje pa tako i našem izletu dođe kraj. Pozdravljajući sestre i mašući Splitu, uputile smo se kući.

s. Dominika Ćurić, novakinja

“U požrtvovnosti nenađmašiva.” Prikaz života i djelovanja

S. ANĐELKE KOSIĆ (1919.-1994.)

U20. stoljeću pet se velolučkih djevojaka pridružilo Kongregaciji sestara dominikanki sv. Andjela čuvara. Gotovo sve su, prije dolaska u samostan u Korčuli, bile povezane s dominikankama koje su imale filijalu u Veloj Luci te su prije dolaska u samostan bile članice Trećega dominikanskoga reda kojega su u njihovom rodnom mjestu vodile sestre dominikanke. I s. Andjelka Kosić upoznala se s dominikankama u Veloj Luci, provodila je djetinjstvo uz njih i stupila u Treći dominikanski red. Kad je osjetila duhovni poziv i odlučila postati redovnica, priključenje Dominikanskom redu bio je sasvim logičan odabir. Pridružila se Kongregaciji sv. Andjela čuvara i, prema odredbi redovničkih poglavara, poslušno prihvaćala premještaje i službe koje su joj bile dodijeljene. Nije dvojila ni kad su je redovničke poglavarice poslale “preko oceana”, u daleku i njoj nepoznatu Kanadu. Prihvatile je taj premještaj u želji da pomogne svojoj redovničkoj zajednici, jer joj je zbog komunističkih represija bio ugrožen opstanak u Jugoslaviji.

Školovanje i redovnička formacija

U prosincu 1905. u Veloj Luci su sklopili kršćanski brak Miho Kosić i Jela Dužević. Dvije godine prije toga, 1903. Miho se zaposlio u velolučkoj pučkoj školi u kojoj je predavao do studenoga 1918. kad ga je pokosila tzv. gripa španjolica. Bio je prva od 48 žrtava te bolesti u Veloj Luci.¹

Pet mjeseci poslije njegove smrti, 26. travnja 1919. rodila mu se kći Katica. Krštena je u velolučkoj župnoj crkvi 18. svibnja, a u lipnju 1927. primila je sakrament svete potvrde.² Od rujna 1925. do ljeta 1929. završila je četiri razreda pučke škole,³ a potom od rujna 1929. do ljeta 1933. i četiri razreda građanske škole.⁴

U Veloj Luci su od 1928. djelovale sestre dominikanke. Osim dječjeg vrtića, vodele su Društvo Kćeri Marijinih. Pripravnice za Društvo dobivale su manji medaljon kojega su na zelenoj vrpci nosile oko vrata, a na dan službenoga učlanjenja u Društvo dobivale su veće medaljone s reljefnim prikazom Gospina navještenja naaversu i sv. Josipa na reversu te su ih na širokoj plavoj vrpci nosile oko vrata. U to

1 Usp.: Nikola Bačić: *Zdravstvena skrb školske djece kroz 150 godina postojanja osnovne škole u Veloj Luci*. U: *150 godina školstva u Veloj Luci*. Vela Luka 2007., str. 238-239; Tješimir Bešlić i Alana Maričić: *70 godina sestara dominikanki u Veloj Luci*. Vela Luka 1998., str. 102.

2 Arhiv Kongregacije sv. Andjela čuvara u Korčuli (dalje: AKSAČ), dokumentacija o samostanu u Sherbrookeu, Dosje S. Andjelka Kosić (dalje: DAK), *Izvadak iz matice krštenih*, Vela Luka, 17. VI. 1983.

3 Usp. DAK, Školska obavijest, Vela Luka, 7. IX. 1929.

4 Usp. DAK, *Svjedodžba o završnom ispitu*, Vela Luka, 28. VI. 1933.

društvo stupila je i Katica Kosić. Nedvojbeno je, poput ostalih članica, dolazila kod sestara dominikanki na tjedne sastanke i posuđivala kod njih duhovnu literaturu. Osim toga, dominikanke su te djevojke poučavale u pjevanju, ručnim radovima i domaćinskim poslovima, pripremale su s njima i javno izvodile priredbe te organizirale prigodna blagdanska druženja uz igranje društvenih igara. U čestim druženjima sa sestrama dominikankama Katicu su sve više privlačili dominikanski ideali pa je 1933. stupila u mjesni ogranač Trećega dominikanskog reda, kojega su također vodile dominikanke.⁵

Odrastanje u kršćanskoj obitelji, prijateljevanje sa sestrama dominikankama i članstvo u Trećem dominikanskom redu Katici su u najmanju ruku pomogli da osjeti i prepozna duhovni poziv. Samo godinu poslije priključenja Trećem dominikanskom redu, odlučila je postati redovnica. Pritom je, sasvim očekivano, izbor pao na Kongregaciju sestara dominikanki sv. Andjela čuvara pa je 1. rujna 1934. došla u njihov samostan u Korčuli.⁶ Tu je 30. kolovoza 1935. stupila u novicijat i dobila redovničko ime s. Andželka.⁷ Prve redovničke zavjete položila je 3. rujna 1936.⁸

Odmah poslije polaganja prvih zavjeta s. Andželka je poslana u Zagreb, gdje je do lipnja 1941. završila Državnu stručnu učiteljsku školu.⁹ Nakon petog razreda izdana joj je svjedodžba koja vrijedi "kao da je položila učiteljski diplomski ispit", tj. njome je stekla prava "koja se stiču položenim majstorskim ispitom i spremu za vršenje zvanja stručne učiteljice."¹⁰

U Zagrebu je prvo boravila u stanu kojega su sestre unajmljavale u Gajevoj ulici, a odatle je potkraj 1937. ili na početku 1938. prešla u filijalu u Paromlinskoj ulici. Tu je, uz školovanje, pomagala sestrama u dječjem vrtiću, što je nastavila raditi i nakon useljenja u još nedovršeni samostan bl. Hozane Kotorke u Trnju potkraj rujna 1938.¹¹ Budući da je u taj samostan došla s prvim sestrama, nije na odmet navesti riječi časne majke Andjele Milinković koja je također uselila s prvim sestrama u samostan. U svojim je uspomenama zapisala: "Prvu večer još smo spavale na podu na madracima. A tako sjedeći smo i večerale. Ja u sredini, a sestre oko mene. Ulaz u kuću i da smo se u njoj nastanile proslavile smo svečano 2. listopada iste godine. To je dan Svetih Andjela Čuvara zaštitnika naše družbe. Došle su sestre iz svih filijala u Zagrebu. Bilo nas je 28 na okupu dok dvije su zakasnile. Bilo svečano, veselo i sve Bogu zahvalne da smo došle do svog samostana u Zagrebu."¹²

Dominikanke je zbog useljenja u novi samostan obuzela iznimna radost i veselje pa su 2. listopada 1938. prilikom svečane proslave useljenja pred novim samostanom zaigrala kolo. U tom su sudjelovale čak i one sestre koje su inače bile nesklone takvom izražavanju osjećaja.¹³ Ne treba sumnjati da je i s. Andželka, kao dionica ove radosti i veselja, zaigrala kolo s ostalim sestrama.

Djelovanje u domovini

Po završetku školovanja u Zagrebu, s. Andželka se vratila u Korčulu i 21. studenoga 1941.

5 Usp. Tješimira Bešlić: *Djeće zabavište i odgojno-obrazovno djelovanje sestara dominikanki u Veloj Luci (1928.-1948.)*. U: 150 godina školstva u Veloj Luci, str. 85; Tješimira Bešlić: *Treći dominikanski red u Veloj Luci*. Vela Luka 2018., str. 26, 37.

6 Usp. Arhiv samostana bl. Hozane Kotorke u Zagrebu, Dokumentacija o preminulim sestrama (dalje: DPS), kutija 10, svežanj 8, *Curriculum vitae*.

7 Usp. AKSAČ, *Kronika Kongregacije svetih andjela čuvara 1922.-1942.* (dalje: KKSAČ 1), dne 30. VIII. 1935.

8 Usp. KKSAČ 1, dne 3. IX. 1936.

9 Usp. DAK: *Godišnje svedočanstvo*, Zagreb, 28. VI. 1938.; *Godišnje svedočanstvo*, Zagreb, 28. VI. 1939.; *Godišnje svedočanstvo*, Zagreb, 20. V. 1940.; *Izvještaj*, Zagreb, 30. I. 1941.; *Svjedodžba u spomen prve školske godine u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj*, Zagreb, 13. VI. 1941.; *Izvadak*, Zagreb, 15. X. 1969.; *Izvadak*, Zagreb, 15. X. 1969.

10 DAK, *Svjedodžba u spomen prve školske godine u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj*, Zagreb, 13. VI. 1941.

11 Usp.: DPS, kutija 3, svežanj 3, Ignacija Bojanić: *Prikaz života i rada sestara dominikanki Sv. Andjela čuvara u doba od 1932. do 1953.* Rukopis, str. 5; Slavka Sente: *Dolazak sestara u Zagreb – prema sjećanju s. Beninje Mekjavić*. U: *Ave Maria*, 21 (2002) 2, str. 40-41.

12 Andžela Milinković: *Iz rukopisa č. majke Andjele Milinković*. U: *Ave Maria*, 17 (1998) 2, str. 59.

13 Usp. Arhiv samostana bl. Hozane Kotorke u Zagrebu, *Kronika sestara Dominikanki Bl. Hozane Kotorke*, bez datuma.

položila doživotne redovničke zavjete.¹⁴ U to doba već je buktio požar svjetskoga rata, koji nije mimošao ni hrvatske krajeve. Pored ostalih nevolja, ratna su zbivanja svakodnevno gomilala broj ranjenika. Stoga je i s. Andelka 1941/42. po- hađala tečaj prve pomoći kod dr. Ante Arnerija, ujedno pomažući ranjenicima smještenima u korčulanskom samostanu. Potom je 1942. poslana u Viganj, gdje su dominikanke vodile Šilovićev dom za siročad pomoraca i iseljenika, ratnu siročad i partizansku djecu.¹⁵

U Vignju je s. Andelka ostala do kraja studenoga ili početka prosinca 1943., kad je premještena za nastavnici u novootvorenoj sestrinskoj gimnaziji u Gružu.¹⁶ Naime, budući da su u teškim godinama Drugoga svjetskog rata, uslijed talijanske okupacije, s radom prestale škole sestara dominikanki u Korčuli, časna majka Česlava Andreis nastojala je pronaći rješenje koje bi omogućilo dominikankama nastavak odgojno-obrazovne djelatnosti. Stoga je odlučila otvoriti realnu žensku gimnaziju u Gružu, što joj je 19. studenoga 1943. i uspjelo.¹⁷

Prema dnevniku jednoga od profesora, o. Vladimira Borovine, gimnazija je počela rad sa sedamnaest učenica u jednom razrednom odjeljenju. No, samo desetak dana nakon početka rada, 28. studenoga 1943. Gruž su bombardirali angloamerički zrakoplovi. Stradala je i gimnazijska zgrada pa su se dominikanke preselile u samostan franjevačkih trećoredica *od Sigurate* unutar dubrovačkih zidina. Njihova je gimnazija nastavila s radom sve dok vlasti Nezavisne Države Hrvatske, zbog sigurnosnih razloga, nisu naredile prekid predavanja u svim školama.

Stoga su sestre dominikanke i o. Borovina u lipnju održavali dopunske satove i tako pripremili svoje učenice za razredne ispite koji su održani u lipnju 1944. Dana 30. lipnja petnaest učenica dobilo je svjedodžbe o završenom prvom razredu realne gimnazije, a tri nisu bile ocijenjene jer su previše izostajale s predavanja i jer se nisu dobro pripremile za ispite.¹⁸

U rujnu 1944. počela je druga školska godina s dvadeset učenica u prvom razredu i osam u drugom.¹⁹ No, 20. studenoga 1944. gimnazija je odlukom komunističkih vlasti ukinuta.²⁰ Sukladno nekim najavama, dominikanke su se nadale zaposlenju u državnim školama, pa su u studenom te godine sudjelovale na desetodnevnom tečaju što su ga vlasti organizirale za buduće nastavnike u državnim školama. Tečaj zapravo nije bio nikakvo stručno osposobljavanje za rad u školi, nego pokušaj ideološke indoktrinacije koju će budući učitelji i nastavnici prenositi na školsku djecu.²¹ S pravom je o. Vladimir Borovina opisao taj tečaj sljedećim riječima: "Predavaju postolari i kovači (!) o novom duhu na kojem se mora graditi."²²

Ubrzo je nestalo nade da će se sestre u Gružu ili Dubrovniku zaposliti u državnim školama, pa se s. Andelka 25. studenoga 1944. vratila u Korčulu.²³ Tu je od 29. studenoga 1944. do 5. svibnja 1945. radila kao bolničarka u Zdravstvenoj stanici. Kako svjedoči izdana joj potvrda, pokazala je "osobitu marljivost i požrtvovnost".²⁴ Potom je, kako se čini, opet kratko boravila u Vignju.²⁵

U travnju 1945. dominikanke su, na poziv mjesnih komunističkih vlasti, prihvatile vođenje

14 Usp. KKSAČ 1, dne 21. XI. 1941.

15 Usp. DPS, kutija 10, svežanj 8, *Curriculum vitae*.

16 Usp. DPS, kutija 10, svežanj 8, *Curriculum vitae*.

17 Usp. Ivan Armanda: *Realna gimnazija sestara dominikanki u Gružu (1943.-1944.)*. U: *Dubrovnik*, 24 (2013) 4, str. 197-199.

18 Usp. Arhiv dominikanskoga samostana sv. Katarine u Splitu, Fascikl *Vladimir Borovina*, Vladimir Borovina: *Dn*, str. 7-10, 15-18, 25.

19 Usp. *Isto*, str. 43-44.

20 Usp. AKSAČ, Dosje S. Andelika Prizmić, S. Andelika Prizmić Zavodu za socijalno osiguranje NR Hrvatske, Split, bez datuma, 1957.

21 Usp. DAK, *Potvrda*, Dubrovnik, 25. XI. 1944.

22 Arhiv dominikanskoga samostana sv. Katarine u Splitu, Fascikl *Vladimir Borovina*, V. Borovina: *Dn*, str. 51.

23 Usp. *Isto*, str. 52.

24 Usp. DAK, [Potvrda], Korčula, 5. V. 1945.

25 Usp. AKSAČ, Zbirka osobnika časnih sestara dominikanki, osobnik s. A. Kosić.

Doma staraca u Orebiću.²⁶ Ubrzo im se pridružila i s. Andjelka, no već u veljači 1946. vlasti su raspustile dom i štićenike preselili u Viganj, a dominikankama su uručili otkaze. Premda bez posla i bez krova nad glavom, na molbu vjernika ipak su ostale u Orebiću te su u ožujku 1946. uselile u kuću jedne starice.²⁷ Poslije desetak dana, 28. ožujka s. Andjelka je postala pastoralna suradnica u orebićkoj župi. Preuzela je vođenje crkvenoga zbora i dio katehetske pouke. Kronika orebićke filijale o tom piše: "S. Andjelka Kosić je preuzeila crkveno pjevanje u župnoj crkvi. Ona nije znala svirati, ali ima lijepi i stalni glas, pak joj se je ta dužnost mogla povjeriti. Osim pjevanja, bila je na raspolaganju gosp. župniku u sve mu što je trebao u crkvi i kod djece. Ona spremila djecu, prema njegovim uputama, na sv. Pričest i poučava ih u vjeronauku."²⁸

Premda je s. Andjelka već u ožujku 1946. počela katehizirati, msgr. Pavao Butorac, apostolski upravitelj Dubrovačke biskupije, tek joj je 3. prosinca 1948. podijelio kanonski mandat za katehiziranje u župi.²⁹ U međuvremenu, ona je 6. travnja 1946. samoinicijativno počela održavati tečaj krojenja i šivanja za djevojčice iz Orebića, ali su joj komunističke vlasti to poslije nekoliko mjeseci zabranile.³⁰ Premda je 14. rujna te godine pismeno tražila dopuštenje za održavanje tečaja, dobila ga je tek 17. ožujka sljedeće godine. Na tečaj se javilo dvanaest djevojčica, a na instrukcije u školskim predmetima dolazila su joj i djeca iz mjesne osnovne škole. Cijena tečaja za krojenje i šivanje te instrukcija u školskim predmetima nije bila određena, nego su roditelji davali koliko su mogli u novcu ili u naravi.³¹ Osim toga, kao i ostale sestre u

orebićkoj filijali, s. Andjelka je obilazila i dvorila bolesnike u mjestu.³²

Novi problemi zadesili su s. Andjelku i ostale dominikanke u Orebiću 25. svibnja 1949. Tog dana komunisti su im naredili da u roku od deset dana napuste kuću u kojoj borave, pa su se 5. lipnja sklonile u napuštenu i trošnu kućicu bez vode i sanitarnoga čvora, koju su inače koristili Romi kad bi došli u Orebić.³³ I u takvim uvjetima s. Andjelka je nastavila s odgojno-obrazovnim, pastoralnim i karitativnim radom, do premještaja u samostan sv. Andjela čuvara u Korčuli u lipnju 1951.³⁴ Nažalost, u vrelima nismo pronašli podatke o njezinim službama i apostolatu od povratka u Korčulu do odlaska u Kanadu.

Skrb za djecu s poteškoćama u razvoju u Kanadi

Neprijateljski stav i represivne mjere komunističkih vlasti prema Crkvi i njezinim službenicima ugrozili su opstanak Kongregacije sestara dominikanki sv. Andjela čuvara. Vlasti su im onemogućile da se uzdržavaju radom svojih ruku, pa su se dominikanke morale okrenuti inozemstvu i 1953. poslati prve sestre u daleku Kanadu. Odlazak "preko oceana", u zemlju čiju kulturu i običaje nisu poznavale te čiji jezik većina sestara nije razumjela, bio je u pravom smislu riječi "skok u nepoznato". Za to je trebalo mnogo hrabrosti i požrtvovnosti te snažna vjera u Providnost Božju. Stoga je Vrhovna uprava Kongregacije pažljivo odabrala prvih deset sestara koje će poslati u Kanadu. Među njima bila je i s. Andjelka Kosić. U službenom dekretu kojim ju premješta u Kanadu, časna majka Česlava Andreis poručila joj je: "Priznajemo

26 Usp. AKSAČ, dokumentacija filijale u Orebiću, *Kronika Orebić* (dalje: KO), bez datuma 1945.26

27 Usp. KO, dne 15. II. i 18. III. 1946.

28 KO, dne 28. III. 1946. U kronici je zabunom zabilježeno da je s ovom djelatnošću počela 28. II. Da je riječ o pogrešci vidi se po tome što prethodna bilješka u kronici nosi datum 18. III.

29 Usp. KO, dne 3. XII. 1948.

30 Usp. KO, dne 6. IV. 1946.

31 Usp. KO, dne 14. IX. 1946., 17. III. 1947. i 24. IV. 1947.

32 Usp. KO, dne 29. I. 1950.

33 Usp. KO, dne 25. V. i 5. VI. 1949.

34 Usp. KO, dne 18. VI. 1951.

Vam, da je to velika žrtva koju od Vas zahtjeva naša Kongregacija, ali vjerujemo, da ćete Vi to shvatiti i da ćete u duhu posluha primiti ovaj premještaj i da ćete sve moguće učiniti, da odgovorite u punini nadama koje u Vas postavlja naša Kongregacija. Nosite preko širokog mora naše ideale i radite u duhu naše devize: Bogu, Redu i Narodu. Vjerujem, da ćete svojoj starješici biti podložna i da ćete sve moguće učiniti, da Vaša zajednica bude pravi odraz dominikanskog duha. Postavite se pod zaštitu Svetotajstvenog Isusa, drage nebeske Majke, te Sv. Josipa i Vašeg Andjela Čuvara, pa budite stalni da ćete odgovoriti svome pozivu.”³⁵

Nakon dugih priprema, koje nisu prošle bez ometanja od strane komunističkih vlasti, prvih deset hrvatskih dominikanki krenulo je 3. listopada 1953. iz Zagreba prema Kanadi. Vlakom su preko Münchena, Hannover i Bremena stigle do nizozemske luke Hoek van Holland. Odатle su parobrodom oputovale u englesku luku Harwich, a potom vlakom preko Londona do Liverpoola. Tu su se konačno ukrcale na preko-oceanski brod za Kanadu i 12. listopada stigle u Quebec. Sutra su doputovale u Montreal, odakle je s. Andželka poslije četiri dana otišla na obale jezera Magog, u Val du Lac kraj Sherbrookea.³⁶

Stigavši u svoje novo prebivalište u Val du Lacu, s. Andželka je 17. listopada započela službu u ustanovi Gospe od Zdravlja koja je skrbila za oko 150 dječaka u dobi od šest do osamnaest godina starosti. Te su dječake roditelji napustili, a osim toga su neki imali fizičke ili psihičke poteškoće. S. Andželki dodijeljeni su razni domaćinski poslovi i službe, a sama se posebno angažirala oko uređenja nove kapele. Dotadašnja kapela nalazila se u podrumu, pa ju je s. Andželka odlučila preseliti u veću i prozračnu prostoriju na drugom katu.³⁷ Ljetopis kanadske misije njezinu zauzetost i dosjetljivost opisuje sljedećim riječima: “Vidjeći gole zidove sjela je i napisala

dugačak list Malome Isusu tražeći puno stvari za uređenje kapele, između kojih je bilo i nekoliko skupih. Ne znajući točno adresu Maloga Isusa u Kanadi. list je poslala u ravnateljev ured. Bila je sretna, jer je već za Božić sve dobila, čak i novi sag za podnožje oltara.”³⁸

Godinu poslije dolaska u Kanadu, dominikanke su kupile posjed u ulici Moore u Sherbrookeu. Dana 3. listopada 1954. uselile su u svoj vlastiti dom i tu su vodile nekoliko ustanova, među kojima i tzv. Pavillon Perreault za skrb o djevojčicama s poteškoćama u razvoju u dobi od šest do osamnaest godina. S. Andželki je povjerena služba odgojiteljice tih djevojčica, pa je uložila sve svoje intelektualne i duhovne snage u njihov odgoj i izobrazbu. Trudila se nadomjestiti im majke, pružiti im toplinu obiteljskoga doma i omogućiti im izobrazbu u skladu s njihovim mogućnostima. Stoga je sa s. Ignacijom Bojanić organizirala za njih školu u dva razreda te u njoj predavala više godina. S. Andželka je upravljala tom školom i neko vrijeme Pavillonom Perreault. I tu se potrudila urediti kapelu te je оформila dječji zbor koji je, pod njezinim vodstvom, pjevalo na nedjeljnim i blagdanskim misama.³⁹

Premda nisu pronađeni izvori temeljem kojih bi se moglo analizirati rad s. Andželke s rečenim djevojčicama, nema sumnje da je bila jako uspješna. Naime, mjesne novine *La Tribune* potkraj studenoga 1957. pišu da je u radu s djevojčicama s poteškoćama u razvoju ostvaren veliki napredak otkako su povjerene sestrama dominikankama. Premda imaju poteškoće u razvoju, te djevojčice imaju i razne sposobnosti pa se s. Andželka trudila pomoći im da ih razviju, a osim toga ih je, u skladu s njihovim mogućnostima, pripremala za daljnji život. U nastavku *La Tribune* piše: “Ovdje se pripravljaju djevojčice za život koji ih čeka. Želi se da postanu samostalne i da im se dade solidni temelj

35 Usp. DAK, S. Česlava Andreis s. Andželki Kosić, Korčula, 4. VIII. 1953.

36 Usp. AKSAČ, dokumentacija o samostanu u Sherbrookeu, *Ispravljeni i dopunjeni 40 godišnji povijesni ljetopis. Dominikanke svetih andjela čuvara Sherbrooke Que. Canada* (dalje: KSH), str. 5-8.

37 Usp.: DPS, kutija 10, svežanj 8, *Curriculum vitae*; KSH, str. 8.

38 KSH, str. 8.

39 Usp.: DPS, kutija 10, svežanj 8, *Curriculum vitae*; KSH, str. 17, 20, 48, 270.

za njihovu buduću egzistenciju. Pouka je priлагodjena za svaki slučaj. Sve se čini da [svaka] djevojčica stekne sigurnost koja će joj olakšati snalaženje u trenutku izlaza [iz ustanove].”⁴⁰

U jesen 1967. dominikanke su dovršile gradnju novoga samostana sv. Dominika i tu su preselile ustanove koje su vodile. I s. Andelka je iz staroga samostana u ulici Moore s djevojčicama s poteškoćama u razvoju preselila u novi samostan i tu nastavila s odgojno-obrazovnim radom. No, zbog narušena zdravlja, osobito zbog srčanih tegoba, 1970. povukla se s te službe.⁴¹

Službe u zajednici i iznenadna smrt

Uz odgojno-obrazovni rad o kojem smo govorili, s. Andelka je u Kanadi obnašala nekoliko službi u svojoj redovničkoj zajednici. Bila je savjetnica u samostanskom Vijeću od rujna 1957.⁴² do travnja 1969. i ponovo od svibnja 1971. do veljače 1984. Ujedno je od 1971. do 1984. bila savjetnica u kanadskoj Korporaciji sestara dominikanki sv. Andela čuvara. Osim toga, od 1969. do 1979. bila je sakristanka u samostanskoj kapeli, a otkako se 1970. povukla iz odgojno-obrazovnoga rada do kraja života pomagala je u kućanskim poslovima te vršila službu samostanske vratarice.⁴³ Spomenimo i da je u kolovozu 1971. sudjelovala na Vrhovnom zboru Kongregacije u Splitu,⁴⁴ a 9. rujna 1986. sa sestrama je skromno proslavila 50. obljetnicu polaganja prvih redovničkih zavjeta.⁴⁵

Vidjeli smo da se s. Andelka 1970. povukla iz odgojno-obrazovnoga rada zbog zdravstvenih problema. Istini za volju, imala je i prije tegoba pa je već u ljeto 1954. nekoliko dana bila na bolničkom liječenju, a u kolovozu 1964. podvrgnula se operaciji. U studenom 1988., na

početku 1989. i u kolovozu 1991 opet je boravila u bolnici. Kronika kanadske misije bilježi da je i u listopadu 1992. bila u bolnici, dodajući da su razlog srčane tegobe.⁴⁶ No, unatoč njezinim zdravstvenim problemima, sestre nisu pomicale da će ih s. Andelka ubrzo napustiti. Ona je ipak slutila.

Dana 5. svibnja 1994. u Sherbrooku je preminula s. Mirjana Ivković, a s. Andelka je javljala tu žalosnu vijest prijateljima samostana, obaveštavajući ih da će se pogreb održati u ponедjeljak 9. svibnja. Dva dana prije toga, 7. svibnja navečer s. Andelka je, predosjećajući skoru smrt, jednoj gospodi rekla: “Znaš, sada je moj red i vidjet ćeš to neće biti dugo.”⁴⁷ Sutra ujutro, 8. svibnja osjećala se slabo i pozvala pomoć. Sestre su došle i pozvale hitnu pomoć te je prevezena u bolnicu. Tu je primila bolesničko pomazanje i blago usnula u Gospodinu u 12.30 sati. Preminula je 18 dana prije 75. rođendana, u 59. godini redovničkoga života. Sestre su odlučile da njezin sprovod bude zajedno sa sprovodom s. Mirjane Ivković 9. svibnja. Na posljednji počinak ispratile su ih sestre dominikanke te mnoštvo Hrvata nastanjениh u Sherbrookeu, Montrealu, Torontu, Ottawi, Hamiltonu i Mississaugi. Misu zadušnicu predvodio je šerbručki katedralni župnik u koncelebraciji s desetak svećenika, uglavnom iz hrvatskih katoličkih misija u Kanadi i Chicagu. Na kraju sprovodnih obreda intonirana je hrvatska himna i tijela preminulih dominikanki položena su u sestrinski grob na šerbručkom groblju sv. Mihovila.⁴⁸

Nakon smrti s. Andelke Kosić dominikanke su zapisale da je bila “u požrtvovnosti nenadmašiva”.⁴⁹ Držimo da te riječi dobro sažimaju život i djelovanje ove redovnice. Stupivši u

40 KSH, str. 34.

41 Usp. DPS, kutija 10, svežanj 8, *Curriculum vitae*; KSH, str. 76, 270.

42 Usp. DAK, S. Andela Milinković s. Andelki Kosić, Zagreb, 30. IX. 1957.

43 Usp.: DPS, kutija 8, svežanj 5, Pia Baća: *Zahvalnost plavih potočnica*. Rukopis, Sherbrooke 1996., str. 131; DPS, kutija 10, svežanj 8, *Curriculum vitae*; DPS, kutija 10, svežanj 8, S. Ignacija Bojanić obitelji s. Andelke Kosić, Sherbrooke, 10. VI. 1994.; KSH, str. 48, 96, 126, 176.

44 Usp.: DAK, S. Manes Karninčić s. Andelki Kosić, Korčula, 14. VIII. 1971.; KSH, str. 96.

45 Usp. KSH, str. 190.

46 Usp. KSH, str. 14, 60, 204, 206, 237, 249.

47 KSH, str. 269.

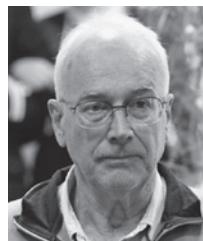
48 Usp. KSH, str. 269-271.

49 KSH, str. 270.

Kongregaciju sv. Andjela čuvara prihvaćala je premještaje i službe u duhu redovničkoga posluha, spremna služiti Bogu u bližnjima, prema odredbama svojih poglavarica. U Korčuli, Zagrebu, Vignju, Gružu i Orebici služila je siromasima, bolesnicima, djeci i župnoj zajednici, a u Kanadi djeci s poteškoćama u razvoju. Nakon što je zbog narušena zdravlja morala prestati s odgojno-obrazovnim radom, pomagala je

u kućanskim poslovima, vršila službu samostanske vratarice i dane provodila u molitvi. Odgojno-obrazovni, zdravstveni, pastoralni i karitativni rad s. Andelke te njezin redovnički život protjecali su tiho i skromno, bez nametljivosti i izvanske pompoznosti, ali ne bez žrtve, ljubavi i plodova.

Ivan Armanda

Zabilješke g. Nevena Fazinića

G. Neven Fazinić, nećak pok. Andelka Fazinića OP, brižno čuva uspomene na ljudе i događaje vezane uz samostan sestara dominikanki na Korčuli. Sve to upotpunjuje i svojim svagdanjim, ili povremenim susretima sa sestrama ili njihovim poznanicima. Tako je i za ovaj broj AM pripremio zanimljive crtice.

Ave Marija – Uskrs

Gledam još traju radovi, bruje kompresori, prazni se šut... Računajući da je onaj ulazni dio ostao po starom, zvonim na vrata, ali nema odgovora. Jedan od radnika me video i otvara mi vrata, kad unutra sve raskopano, a ja u rukama nosim veliki sat na drvenoj podlozi što su mi ga sestre donijele na popravak. Gdje ću sada naći nekoga od sestara? Odmah mi kuhinja pada kao prvo moguće rješenje. Otvaram vrata, kad mi se tamo smješkaju dva poznata lica. „Odlično, zovite mi sestru Dolores!“ I tako se malo raspričamo. „Ima jedna žena koja svaki dan dolazi kod vas uzeti hranu za ručak. Uvijek prođe mimo moju kuću i ja je stalno pitam što su danas časne stavile na menu, a ona uvijek odgovara da ne zna. Morate im reći da lipo napišu što su skuhale da vam se ne dogodi da doma donesete maška u vreću!“ To vam se kod nas kaže kad nešto klupiš ili nosiš a nisi video o čemu se radi. Ona se uvijek nasmije. Pohvalim je kako svaki dan točno oko podne sigurnim korakom korača do sestara, a ima preko 80 godina.

Evo stiže sestra Dolores. „Dok je bila sestra Borislava ona se malo bavila tehničkim

problemima“. „E, mi bi možda znale promijeniti osigurač kad pregori“ dobaci mi glavna kuharica. „Nego, di mi je ljuta naranča i limun?“ „Kad smo zid očistili vidili smo da su pustili žile sve do primećanja i tu nam je vlažilo pa ih je trebalo skinuti“. „Kako mi je sestra Alma?“ „Ona ti radi, daje satove“. „A, kad je tako onda mogu i ja do nje na jedan sat“. Iskoristio sam priliku za kratku posjetu. Bilo mi je dragو da je mogu viditi i malо popričati. Dobro mi izgleda. „Sjećam se kad si bi mali pa onda trči gori – doli po klastru“. „A što mogu kad nisam moga jedan minut stat miran. Bidna moja mater kako je ostala živa!“ Razveselio me ovaj susret poslije dugo vremena. Silazeći u prizemlje vidim sestre gdje raznose ručak sestrama koje ne mogu sići do blagovaone. Sestra Milena me zove da s njima ručam, a ja govorim „samo u slučaju da su sestre sve na broju za stolom“. „Ma toga ti više nema“. E, svak ima neki zadatak i radno mjesto, neke sestre u vrtiću, neke u kuhinji, neke na ispomoć župniku, a neke u školi i teško je onda biti na okupu za stolom gospodnjim.

Kratak spomen na o. Alfonza Eterovića

Vjerujem da još ima sestara koje se sjećaju našeg pater Alfonsa Eterovića. O njemu je pisao fr. Drago Kolimbatović O. P. Otud donosim ono što se odnosi na sestre:

„... Usljedila je i predzadnja asignacija o. Alfonsa u Korčulu – 1959. – i to za vikara u našem samostanu i za duhovnika naših Sestara u njihovoј matičnoј kući. I tu mu je bila važnija duhovna od materijalne obnove. O njegovoј skribi za duhovni napredak naših sestara najrječitije govori činjenica da ga se još uvijek rado sjećaju sestre koje su u ono vrijeme bile u Korčuli. A kad su se nakon osam i pol godina od njega oprištale, znajući za njegovu ljubav prema Gospinom ružariju, darovale su mu prekrasnu krunicu i sliku Majke Božje, a na njenoj poledini napisale: ‘Na podnožju naše nebeske Majke trajno ćemo se sjećati dobrog oca Alfonsa!...’ Uz brigu za naše sestre, brinuo se i za unapređenje bogoslužja u samostanskoj crkvi sv. Nikole, kao i za naš tadašnji Treći Red. A kad god je Don Ivo Matijaca imao u sv. Marku svoje svečanosti, – a on je s

njima obilovao, – uvijek je u asistenciju pozivan o. Alfonsa. I on mu se – po svjedočanstvu našeg fra Gabrijela Posaveca – svaki put odazivao, čak i po najvećem nevremenu, ma da mu je zdravlje već dobrano bilo narušeno... Kao vikar našeg samostana prihvatio se njegove materijalne obnove. Većina se od nas sjeća kako je izgledao taj naš samostan neposredno prije nedavne restauracije, ali ih je malo koji znaju u kakvom je stanju bio poslije nego su ga napustili šegrti i drugi njegovi podstanari. Međutim, zahvaljujući neumornom radu o. Alfonsa i svesrdnoj pomoći našeg fra Gabrijela, a na godinu dana i njegova rođenog brata fra Karla, samostan je bio toliko osposobljen, da se u njemu živjelo, kako – tako, još četrdesetak godina...

Jednom zgodom mu je o. Eugen od dragosti malo jače stisnuo ruku, a on će mu: ‘Nemoj mali!, starome pucaju kosti ko ripal!...’ Što je bio stariji, svima je bio sve zahvalniji i za najmanju uslugu. Tako još za svog boravka u Korčuli, dok je bolovao od teške upale pluća, liječio ga je uvaženi i od svih voljeni doktor Šteka. Za vrijeme jednog pregleda o. Alfons je s mukom sjedio na krevetu. Sestra Viktorija, koja je bila prisutna i koja je to uočila, pružila mu je štap da ga prihvati, ne bi li mu bilo malo lakše. Na to će joj o. Alfons: ‘Gle, kako je ljubav domišljata!“... Zar joj se mogao ljepše odužiti?!”

* * *

o. Toma Šeparović OP

Prethodnik o. Alfonsa bio je padre Toma Šeparović. Zabilježio sam jednu njegovu pjesmicu iz samostanske kronike:

O spern miram!

O divne i svete nade,

Umirući koji dade,

Da ćeš s neba pomoći braći,

Kad te budu oni zvati.

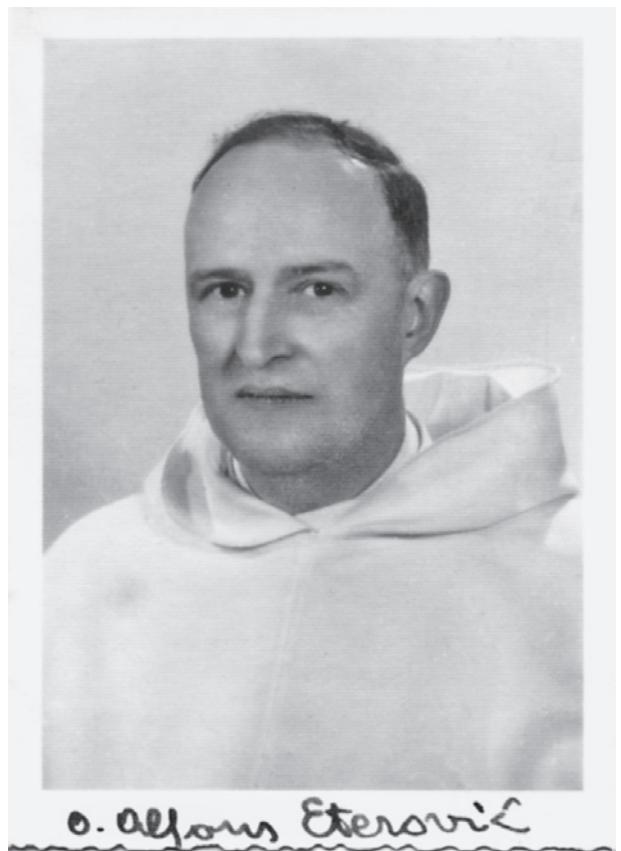
Sada Oče, nas pomozi,

Molitvama svojim moćnim.

Mnoga tvori Ti čudesna,

Bolna ljećeći tjelesa.

Isusovom svetom moći

*Isusovom svetom rijeći.
Zle čudi nas osloboди,
Zlih navika nas izlječi.
Sada oče nas pomozi,
Molitvama svojim moćnim.
Ocu, Sinu, svetom Duhu,
Slava, hvala neka budu.
Sada Oče nas pomozi,
Molitvama svojim moćnim.*

* * *

o. Andelko Fazinić OP

Evo još jedne pjesme napisane iz pera mog strica o. Andelka Fazinića:

Uskrsna zvona
*Sunčani nedjeljni dan,
Svečani blagdan,
Krist uskršnju,
Vjerni ispunili crkvu.*

Svećenik radosno pjeva: Slava Bogu na visini!

*Ministrant uzbudeno zvoni,
Orguljaš rastvara registre
I nabija pedale.*

*Muževi, žene, djevojke, momci i djeca
Širokim grudima prihvaćaju pjesmu,
Dva zbora se takmiče.*

*Iz utrobe crkve, kroz svodove
Probija se pjesma tornja,
Prihvaćaju momci užeta zvona,
Uz velo, srednje, malo i najmanje,
I vuku užeta snažnim mišicama,*

*Razgibaju zvona na osima u stijeni.
Mlati bilo u brončani prsten,
Mlati bilo naprijed i natrag,
Svako zvono pjeva svoju dionicu,
Svako zvono pjeva svojim ritmom,
I svi se slažu u jednoj pjesmi,
I sva se zvona slažu u jednoj misli
S onima što pjevaju u crkvi:
S muževima, ženama, djevojkama,
momcima i djecom.*

*Razgibana zvona prenose radost u domove sela,
Barba Matiji, što ga izdadoše noge,
Šjori Barbari, što stara i nemoćna leži,
Maloj dječici, što još u crkvu ne mogu,
I onima, kojima se neće,
Ali su danas u svečanom odijelu.
Snažne ruke vuku užeta,
I šalju titraje blagoslovljene mjedi
U vinograde i maslinike,
U more, barke i mreže,
U oblake, da kvase, a ne tuku,
U sunce, da grijе, a ne žeže.
Brončani zvukovi
Nejednakih zvona,
Nejednakog ritma,
Nejednakog tona,
Složni u akordu divne harmonije
Svima dobre volje mir žele
U duši i domu.⁵⁰*

* * *

Iz opširnog pisanog materijala (dosad neobjavljenog), a koji se odnosi na ispitivanje UDBE o. Andelka Fazinića, kako navodi „Prema mojoj i Vašoj želji ja Vam evo iznosim svoje odgovore na postavljena pitanja i pismeno“, izdvojio sam ono pod naslovom: „*Moj odnos prema Stepincu*“.

Sa Stepincem sam se upoznao kao provincijal. Ti odnosi su bili službene naravi. Nakon bombardiranja našeg samostana u Zagrebu nadbiskup mi je **za smještaj mojih** redovnika ponudio slobodni dio svog dvorca u Brezovici, a za

⁵⁰ Napisano na Uskrs 1970.

gimnaziju prostorije u sjemeništu na Kaptolu. Naše **sjemeništarce**, koji su do bombardiranja stanovali u samostanu, on je preuzeo na svoj trošak u svoje sjemenište na Šalati. Pored toga preporučio je svojom okružnicom zagrebačkim vjernicima sabirnu akciju za postradale **dominikance**, jer smo bili ostali bez svega. On je osobno obavio pogreb piginulih **dominikana**ca a mojem zamjeniku O. Sibi Budroviću stavlja se je na raspolaganje za eventualne potrebe. Redovnici **smješteni** u Brezovici imali su iz nadbiskupskog gospodarstva besplatno mlijeko i povrće. Razumije se, da sam prema nadbiskupu gojio osjećaje iskrene **zahvalnosti**. Onoliko, koliko sam dolazio s njime u **dodir**, vidio sam, da je u lošim **odnosima** s **ustaškim** vlastima, jer je uvijek energično **reagirao** protiv odmazda i **taoca i zalagao** se je da spašava osuđene bez obzira na religiju i ideologiju. Kod jednog posjeta našao sam ga jako utučena. Zapitao sam ga, da li se loše osjeća. On mi je odgovorio: **Moj oče, opet odmazde!**

Dr. Ivan Armanda objavio je pozamašnu biografiju o. Andjelka Fazinića i njegova sjećanja na Stepinca. Donosim zaključne crtice: „**Fazinić ističe njegovu asketsku narav i vjernost Bogu te dodaje:** On je uvijek radio po najboljoj savjeti. S punim pravom mogao je na sudu reći: Moja je savjest mirna. Zato se možemo nadati da će njegovu svetost jednoga dana i službeno priznati Crkva. Svetost uključuje ljubav prema narodu. Nadbiskup ga nije nikada ostavio, makar da ga je Maček zvao da bježi preko granice, a Tito slao da legalno pode preko granice. Sve je odbio, volio je zatvor nego slobodu izvan svoga naroda. On je naš duhovni i rodoljubni heroj, najsvjetlijia nada hrvatskog naroda“.⁵¹

g. Čilka Malnar rođ. Sladović

Uz svo moje nastojanje da priskrbim što više zanimljivosti ne ide jer (bar ja) ne nalazim više dokumenata, a niti onih koji neke priče i sjećanja odnesoše u vječnost. Ipak, nađe se pokoja.

Čilka Malnar rođena Sladović⁵² (sada u 93-oj godini života) sjetila se događaja kad je Fani (Franica) Sladović⁵³ jednom zgodom došla na njihovu baštinu na Soline. „*Ja sam bila toliko kurjozna pa sam Fani rekla neka svuće robu od duvne da će je ja obuć. I ona je to učinila a ja obukla*“. „*I kako je bilo drža na glavi ono teško pokrivalo?*“ „*Skoro sam se ugušila!*“ „*E, a sa vidiš kako je to bilo nosi bidnim časnama svaki dan!*“ „*A i druga Sladovićka, Katica koja se trebala isto obuć sa Fani iz samostana je vidila u barci oca na moru i rekla je da nemože bi u samostanu i da ona ide vanka. I još nešto. Naša teta Andjelka u 2. svjetskom bila je u Splitu na Pojišani. Tamo su časne imale samostan. Teta se nije mogla vratiti u Korčulu pa je ostala u samostanu kod sestara. U nas na baštinu na Soline dolazili bi fratri sa Badije pa smo znali digod i s njima zabalat. Cilo Dominče hodilo je na misu na Badiju*“.

Dvije sestre skoro svaki dan prošetaju rivom. Mahnu mi u želji da dođem do njih. „*Znaš, sjetila sam se časne Mire. Hodile smo u nje na klavir. Jednega dana govori mi neka je malo pričekam jer ima nešto za mene. Donila mi je jednu malu košuljicu nacrtanu na papiru i na njoj kvadratići. Vidi kad učiniš dobro djelo onda označi jedan kvadratić pa ćeš znati koliko si bila dobra, sve dok ne ispunиш sve kvadratiće a onda možeš obuć košulju*“. „*Dobra ideja, a još bolje da niste zaboravile što ste naučile. Njezin osmijeh svih je osvaja*“. „*Evo i danas smo bile za upisat još jedan kvadratić*“. „*Ima ko iz gore prati sve to!*“

51 FAZINIĆ, A. *Moja sjećanja na nadbiskupa Stepinca*, 10.

51 Bila je dugogodišnja učiteljica u korčulanskoj osnovnoj školi (1 – 4 razredi) u prostoru današnje zgrade sestara – vrtića.

52 O. Andeo Marija Miškov, *Izabrani spisi utemeljitelja Kongregacije sestara dominikanki sv. Andjela čuvara*, str. 158 – 159.

Zabilješke o. Randa Paršića OP

Čuvam bilježnicu lijepog rukopisa koju sam dobio od padre Randa sa raznim citatima i uzrečicama. To što je on prikupio sa raznih strana i autora pravo je bogastvo. Podijeliti će vama jedan mali dio:

„Dobrota je jedna velesila, ne jedina, ali ipak najveća“ (Kerer)

„Ljudsko srce ne razumije bolje nijednog drugog jezika kao onaj dobrote. Ona nadomješta nerijetko svaki drugi jezik, ali nju ne nadomješta nijedan“ (sv. Frano Saleški)

„Bolno je kad su četiri stvari prazne: glava bez pameti, razum bez rasuđivanja, srce bez osjećaja, novčanik bez novaca“ (Earle)

„Nekoji su u životu kao kaktusi – tvrdi i bodljikavi.“

„Povratak životu jest povratak Kristu i povratak Kristu je povratak života“ (Faerster)

„Doklegod dopire oko povijesti u prošla vremena, svugdje to utvrđuje činjenicu najuže žive veze između Boga i čovjeka“ (Buchberger)

„Vjera nesmije biti nedjelno odijelo, nego laka pratnja teškoj melodiji svagdašnjeg života“ (A. Strinberg)

„Vjera je kao majka. Ljudi je napuštaju kod prvih svojih uspjeha, a ona ih čeka kod prve njihove suze“ (Msgr. Baunard)

...

I na kraju evo jedna španjolska poslovica: „Kad je milostinja velika, čak je i svetac na oprezu“.

(Odabralo i poslao za AM Neven Fazinić)

NAŠI POKOJNICI

S. BEATA ZEBIĆ
dominikanka
13. 09. 1950. – 17. 12. 2022.

Usubotu 17 prosinca 2022. preminula je s. Beata (Pera) Zebić, u Vinogradskoj bolnici gdje je dopremljena prije mjesec dana zbog pogoršanog zdravstvenoga stanja.

S. Beata, krsnim imenom Pera, rođena je 13. rujna 1950. u Gljevu od oca Luke i majke Šime Plavac kao sedmo dijete u brojnoj obitelji. Od malena je nosila u sebi želju za redovničkim životom i sa 14 godina pristupila je zajednici sestara dominikanki. Najprije je kao kandidatica pohađala školu u Subotici, a onda nastavila u Korčuli. Novicijat je započela 1967., prve zavjete položila 1969., a doživotne 1975. godine. Kao sestra juniorka djelovala je u Orebici, Šibeniku i Virju. Godine 1973. premještena je u Zagreb gdje je pohađala katehetski tečaj i subotnji orguljaški tečaj. Ubrzo je u Trnju preuzeila prvo-pričešnike i dječji zbor. Nakon Zagreba djelovala je tri godine u Starigradu i godinu dana u Zavidovićima. U Tavankutu je s. Beata djelovala deset godina. U svom predanom i neumornom radu puno toga je oživjela u ovoj župi. Obnovila

je običaj Dužiance i nastupe na Zlatnoj harfi. Suživjela se s ljudima i nalazila je načina kako animirati djecu. Nakon Tavankuta djelovala je kratko vrijeme u Bolu. Od 2001. godine s. Beata

živjela je u samostanu bl. Ozane u Trnju do kraja života. Pomagala je u kuhinji, a kasnije i sama preuzeila dio toga zahtjevnog posla. Radila je gotovo do zadnjeg daha svoga života. U samo mjesec dana bolest ju je oborila i te dane je provela u bolnici. No, pomirena s Bogom i okrijepljena svetim sakramentima strpljivo je iščekivala svoj prijelaz u vječnost.

Zahvalni smo na životu i služenju s. Beate, na svemu što je darovala svojoj zajednici i mnogim ljudima kojima je služila na brojnim župama. Neka joj dobri Otac daruje mjesto blaženstva u svome domu.

s. Blaženka Rudić (www.dominikanke.org)

Obavijest Tavankućanima

(objavio na facebooku vlč. Tomislav Vojnić Mijatov)

Dragi Tavankućani,
Noćas (17. 12.) je u Zagrebu preminula časna sestra Beata (Pera) Zebić.

S. Beata je došla u Tavankut na Malu Gospu 1986. godine i djelovala je sve do srpnja 1996. godine. Vjerujem kako su je mnogi poznavali kao snažnu ženu, koja je u sebi imala pokretačku snagu da na župi i u selu uvijek bude živo. Velika zasluga ide s. Beati koja je bila jedna od pokretačica obnove Dužijance u Tavankutu, zatim su obnovljeni običaji "Čuvari Božjeg groba" i "Kraljice". Na župi je bila vjeroučiteljica, kantorica te je rado priredivala predstave sa djecom i mladima. Okupljala je mnoštvo djece u župni zbor te su sudjelovali na Zlatnim harfama. Njegovala je i čuvala identitet Bunjevački Hrvata te je u jednom od razgovara kazala kako joj Tavankut bio drugi dom jer smo istim divanom divanili, istu viru ispovidali... Veliko HVALA za sve što je učinila za našu Župu Presveto Srce Isusovo u Tavankutu.

S. Beata (kršteno Pera) rođena je 13. rujna 1950. godine u Gljevu (Sinj) od oca Luke i majke Šime rođ. Plavac. Završila je osam razreda te katehetski i orguljaški tečaj u Zagrebu. U dominikanski Red ulazi 28. rujna 1965. godine, prve zavjete polaže 13. travnja 1969. a doživotne 24. kolovoza 1975. godine. Djelovala je na Korčuli, Orebiću, Šibeniku, Virju, Zagrebu, Starigradu, Tavankutu, Bolu na Braču.

13. studenog 2022. godine proslavili smo 75. godina djelovanja sestara dominikanki u

Subotici te je tom prigodom s. Beata poslala svoju posljednju poruku Tavankućanima:

"Prvi moj susret sa Suboticom bio je 8.9.1964. godine na Malu Gospu. Tada sam prvi put upoznala divne časne sestre. Ja i još jedna moja susjeda s. Andrijana. Sestre su nas prihvatile kao svoju djecu. Ja 14. godina a ona 13. godina. Pohađale smo 7. razred, ali nismo uspjele radi cirilice. I vratile se u Korčulu i tamo je išlo sve po redu. Dolazi redovnički život obvezne. Tako je meni Tavankut bio poznat od prije. I kad sam dobila dekret 8. rujna 1986. godine, bila sam sretna jer Tavankut je za mene bio pravo pito-mo selo poput mog rodnog kraja. Iza s. Tješimire ljudi su me divno prihvatili. Odmah dogovor sa župnikom i osnivali smo i obnavljali stare običaje. To je za mene postao moj drugi rodni kraj. Sve se budilo iz sna, sve oživilo. Počele se redati predstave, formiranje zborova, omladinskog.

Župnik mi je dao svu slobodu. On je bio sretan da se radi. Tu su priredbe u domu, zlatne harfe. Rat u Hrvatskoj a mi pivamo "Ne dirajte mi ravnici" i prvo mjesto. U domu za materice "Bože čuvaj Tavankut". Izleti di smo god poželjeli. Svaki Križni put na Kalvariji. Puno toga se prošlo i

nauživalo. Dvorana nikad nije bila zaključana, uvik puna dice i bicikla ispred... Divota je bila raditi.

Tavankućani ostali ste mi u srcu i nikad Vas neću zaboraviti." (s. Beata)

Tomislav Vojnić Mijatov

Sprovod s. Beate Zebić

S. Beata Zebić ispraćena je na vječni počinak od svojih susestara, rodbine i prijatelja u srijedu, 21. prosinca 2022. na groblju Miroševac. Sprovodne je obrede vodio dominikanac fr. Alojz Čubelić, a bilo je nazočno više svećenika: vlč. Ivan Filipčić – župnik župe Krista Kralja, zatim svećenici iz Subotice Marinko Stantić i Tomislav Vojnić Mijatov, fr. Mario Ilija Udovičić OP, fr. Karlo Kevo OP i o. Zlatko Pletikosić, OCD.

Opraštajući se od s. Beate, fr. Alojz se najprije osvrnuo na netom pročitano Evandelje (Lk 7, 11-17) gdje Isus uskrišava udovičina sina, pa Jairovu kćer, te je, s tom nadom u uskrsnuće povezao i naš trenutni rastanak od s. Beate.

Govor p. Alojza Čubelića OP

„Sestre i braćo, ni u čemu kršćanstvo nije toliko osvijetlilo misterij čovjeka koliko blagovješću o velikoj budućnosti koju nam Bog spremi. – rekao je fr. Alojz, i nastavio. – Smrt nema više zadnju riječ nego baš život, i to život vječni.

I upravo ta, na Kristu utemeljena nada u vječni život daje nam novu vrijednost u ovomu životu.

Nakon govora na gori, Isus silazi među svijet, te hladnokrvno ali s puno sućuti, uskršava udovičina sina. U Evanđelju se spominju tri uskrsavanja na Kristovu riječ: Jairova kćer, sin udovice iz Naina (evanđelje koje smo upravo čuli) i Lazara. Možda se pitamo „zašto Krist nije, već za ovozemni život, svojim uskrsnućem uništio svaku smrt?“ To ne znamo. Ali Kristovim uskrsnućem smo poučeni da naša uskrsna nada nije bez temelja. Ona daje snaže da se izdrži i najteži životni oblik na zemljji. To je ona snaga koja je krijeplila pokojnu sestru Beatu da dokraja i vjerno služi svojoj najbližoj zajednici. Svi imamo iskustvo sprovoda. Svi u životu nastojimo dostojanstveno ispratiti neku dragu osobu poput sestre Beate i nekog nam poznatog pokojnika.

U manjim mjestima čak se i promet zaustavlja jer se time odaje naše poštivanje prema onomu koji odlazi s ovoga svijeta. No, ovdje Isus kao da čini nešto suprotno našim običajima i tradicijama. On zaustavlja sprovodnu povorku jer se sažalio nad majkom sina jedinca koja je bila usto udovica: Zatim pristupi, dotače se nosila, nosioci stadoše, a on reče: "Mladiću kažem ti, ustani. I mrtvac se podiže i progovori, a on ga dade njegovoj majci". Možemo samo zamisljati nutarnji potres koji je doživjela ta majka. Njoj je bila dovoljna samo jedna Isusova riječ koja uskrsava. Uskrsnuće nije samo povratak u život, nego uspostavljanje najintimnijih međuljudskih veza: "On sina ponovno dade njegovoj majci". To može samo Bog. I svi kliknuše iza

glasa: "Prorok velik usta među nama! Pohodi Bog narod svoj."

I danas kad se oprštamo od pokojne sestre Beate u crkvenoj zajednici Krist živi i čini svoja djela. Po njemu je i nama danas Bog blizu. Mi smo onaj svijet koji prati Isusa. Po njemu, u sakramentima i čitavim svojim bićem pokojna Beata je primala životvorne zahvate Boga Oca u vjeri, nadi i ljubavi. Sestro Beata hvala ti na svim stvarima koja si činila za svoju zajednicu i na svjedočenju poniznosti i skromnosti. Sve su to neki znakovi zaloga konačnoga uskrsnuća. Molimo danas poglavito za sestru Beatu, ali i za sve ojađene, napuštene, te duhovno siromašne. Amen"

Sveta misa zadušnica

Nakon sprovoda slavljenja je misa zadušnica u samostanskoj kapeli u Trnju. Predsjedao je

također fr. Alojz Čubelić, zajedno sa subotičkim svećenicima, vlč. Marinkom Stantićem i Tomislavom Vojnić Mijatovom, te fr. Mariom Ilijom Udovičićem.

Za vrijeme svete mise, umjesto propovijedi, pročitan je osvrt na život s. Beate Zebić, kako slijedi:

Osvrt na životni tijek naše s. Beate

U rano subotnje jutro, 17. prosinca 2022. stigla je vijest iz Vinogradske bolnice da je preminula Pera – s. Beata Zebić. Otpremljena je sa Hitnom u tu bolnicu još 20. studenoga, nakon čega je imala nekoliko teških operativnih zahvata od kojih se nije oporavila. Dakle, skoro mjesec dana trajala je njezina agonija. Nismo mogli s njom komunicirati. Kao da je predmijevala svoj skori svršetak, pristala je na razgovor za naše glasilo *Ave Maria*, nešto manje od mjesec dana prije polaska u bolnicu. U tom je razgovoru iznijela neke detalje iz svoga života i djelovanja, stoga se, u osvrtu na njezin život, možemo sada poslužiti i samim njezinim riječima.

s. Beata Zebić rođena je 13. rujna 1950. u mjestu Gljevu, kraj Sinja od oca Luke i majke Šime rođ. Plavac. Na krštenju je dobila ime Pera. Od devetero braće i sestara (sedam sinova i dvije kćeri), ona je bila sedma po redu. U toj brojnoj vjerničkoj obitelji živjeli su sretno i zadovoljno. Sva su se djeca, uz svoje školske obaveze, uključivala i u poslove malog obiteljskog gospodarstva. Osim drugih domaćih životinja, kako je

sama pričala, imali su i magarca, čiju je tvrdoglavu ali i strpljivu čud vrlo dobro upoznala. Najradije je, ipak vodila na pašu janjce. Uz svoju je majku naučila plesti i kuhati, čuvati ovce i raditi u polju. Odrasla u vedru ozračju svoje drage obitelji, mala je Pera, već u djetinjstvu osjetila skrivenu želju da što bolje upozna i zavoli Boga i da mu se još češće obraća svojom molitvom. Iz dana u dan ta se želja povećavala, da bi napokon, slijedeći neke svoje mještanke, i ona odlučila postati švara. (Tako su, naime, u njezinu selu

nazivali redovnice). Božjom je providnošću, i uz pomoć svog župnika fra Bernarda, krenula 1965. u samostan sestara dominikanki, premda još nije bila punoljetna. Bog je svojom ljubavlju nadjačao njezinu nostalgiju za obiteljskom idilom, roditeljima, braćom i sestrama.

U Kongregaciji sestara dominikanki položila je prve zavjete 1969. i od tada su krenule njezine nove životne, redovničke avanture.

Djelovala je u mnogim našim zajednicama, vješt obavljajući svaki posao koji joj je bio povjeren. Kao mlada redovnica, puna zanosa, osvajala je i mlađe i starije, a napose djecu. A kad je završila Katehetski institut i glazbeni tečaj, njezino je polje rada uglavnom bilo po župama kao vjeroučiteljica, sakristanka i voditeljica dječjih zborova. Okušala se i kao odgojiteljica u dječjem vrtiću. Svojim je načinom rada brzo stekla simpatije djece s kojima je pripremala prigodne predstave i učila ih pjevati razne pjesme. Čak je imala hrabrosti nastupati s djecom na Zlatnoj harfi i to čak deset puta. – kako sama reče.

Nakon što je u spomenutom razgovoru za AM nabrojila mnoge svoje aktivnosti, na pitanje: može li izdvojiti gdje joj je bilo najljepše kao vjeroučiteljici, s. Beata je odgovorila: „Teško mi je izdvajati jer sam se svuda brzo navikla, osjećala sam da me ljudi vole, osobito djeca s kojima sam radila. Ipak, moram priznati da mi je od svih mjesta najviše prirastao za srce **Tavankut**. Tu sam, zapravo i bila najdulje, čak deset godina, od 1986. do 1996. Tamo je ostalo moje srce. Bila sam vjeroučiteljica, a radila sam i mnoge druge poslove. ... Župnik je tada bio

vlč. Antun Gabrić, jako dobar svećenik, uvijek mi je dao sve što sam tražila za djecu i za župu. Sačuvala sam im mnoge stare narodne nošnje i nabavila neke nove. Obnovila sam i Dužnjance i Zlatne harfe. Bilo je puno djece i roditelji su se veselili njihovim nastupima ... Tu mi je bilo najljepše razdoblje života.“ – pričala je s. Beata.

Od 2001. s. Beata se ponovno vraća u Zagreb i tu joj je glavno zanimanje bio rad u kuhinji. Trudila se ugoditi i sestrama i djeci u Dječjem vrtiću Bl. Hozana. Premda joj to nije bilo lako, osobito zbog otežanog kretanja, nije nikada oduštala. No, zdravstvene su teškoće bivale sve veće i morala je ipak, barem privremeno ostati u kreventu. Tako je ona mislila. Da bi sve funkcionalo, često puta bi zvala telefonski svoju pomoćnicu poučavajući je što i kako treba nešto pripremiti. Nada u skoro ozdravljenje nije je nikada napuštala. Tako je u razgovoru izjavila: „Nemam više snage kao prije, ali imam volju raditi, ne mogu se zatvoriti u sobu i biti besposlena. Ako mi Bog da zdravlje još ču ja raditi dok mi sile dopuštaju.“ I napokon, razgovor zaključuje riječima: „U svojoj sam mladosti imala dosta teškoća, ali još više radosti i zadovoljstva. Takav je naš život ovdje na zemlji. „Čovječe, kako si malen i nemoćan! Boriš se, boriš, sramiš se, ali kad kucne čas nemoći, preostaje ti jedino da se prepustiš Gospodinu da On dalje vodi. ... U svakom staležu ima križeva, ali sve se lakše nosi ako se oslanjamo na Isusova ramena, ako ga molimo da s nama nosi naš križ.“ – riječi su to naše s. Beate.

Eto, sile joj više nisu dopustile da nastavi, ali joj je kroz ovu patnju duh sazrio do punine, te je 17. prosinca 2022. spremno, poput budne djevice, odgovorila na poziv Zaručnikov i otvorila mu vrata svoga srca i duše u 73. godini života i 54. godini redovništva.

Draga s. Beata, u zahvalnosti srca za sve što si za nas učinila, mi ti obećajemo i dalje molitvenu blizinu, da ti Milosrdni Otac bude nagrada i plaća.

A mi se usuđujemo nadati da ćeš se ti svojom zagovornom molitvom sjećati svih nas u radosti nebeskoj u koju i mi želimo doći. Tako budi!

(s. Slavka Sente)

Moja teta Pera

Teta Pera, – tako sam je uvijek zvala, Beata mi je uvijek bilo nekako službeno.

Jako lijepo je bilo imati takvu tetu, (još uvijek se teško naviknuti govoriti u prošlom vremenu) kad se samo sjetim, kako smo je svi čekali kada bi trebala doći na godišnji.

Uvijek je bila tu za mene, uvijek sam osjećala da se prema meni posebno odnosi, na svih bi se ona naljutila, malo pregrintala, a meni bi rekla: „Tonći moja (tako me uvijek zvala), neka idu u peršin.“ Još uvijek se nasmijem kad se toga sjetim.

Kad se samo sjetim kako bi ponosna bila kad bi je poslušala i napravila nešto onako kako je ona zamislila, bez mnogo pitanja. Voljela me učiti pjesmice, molitvice, krasopis sa kojim bi me uvijek iznova oduševila.

Neću nikada zaboraviti, bila je tada u Vojvodini, ljeto, čekamo je taj dan da dođe... ona izlazi iz automobila i nosi veliku bebu za mene: To mi je bila prva velika igracka koju sam dobila, beba velika kao da je živa, Bože koja je to sreća bila i kod mene i kod tete jer je vidila koliko me razveselila.

Još uvijek se sjećam toga zagrljaja, sreće...

A tek za prvu sv. Pričest, kako je ona rekla: „Tonći moja sredit će tebe tetka, bit ćeš najlipša!“

Čak je i susjedi, koja je bila frizerka, naredila da tu nedilju jutro dođe kod nas i da me sredi.

Tri haljine mi donijela, ne znaš koju bi prije obukla, divota, vijenac za u kosu, voljela je teta detalje i davala se 100%, možda mami, i ostalima ne bi uvijek bilo pravo što se mijesha, al' meni je bilo super.

Možda baš zbog takvih nekih stvari, detalja, uvijek mi se poslije u životu obraćala za bilo šta bez ustručavanja, bila je tu u svakom aspektu moga života, uvijek dostupna i prisutna i ona meni i ja njoj.

Poslije kad sam se udala, rodila, preselila u kuću, veselila se s nama i radovala...

I sada, odjednom gotovo!!

Nema više onog obaveznog poziva: *Di si ti, šta radiš, di si sad išla?*

Koliko bi me nekada naljutila sa tim „bombardiranjem“ sa pitanjima, toliko mi sad sve to nedostaje, da barem imamo priliku za još samo jedan takav poziv...

Uzalud čekam, telefon se više neće oglasiti na njezin poziv. Zauvijek je, njezinom smrću, prekinuta naša telefonska linija. Ali ostala je duhovna linija, zato mi sada preostaje jedino da sklopim ruke i zahvalim Bogu što mi je dao takvu tetu koja mi je uljepšala djetinjstvo, što je voljele mene, a jednako tako kasnije i moju dicu. Molim te Bože, primi je u svoje nebo, oprosti joj njene eventualne slabosti i udijeli joj nagradu za sve što je lijepo i dobro učinila za svoga života. Draga teto, a ti i dalje moli za sve nas.

Antonija Vitić, nećakinja

Nema više naše časne Beate

Već neko vrijeme naše časne ne nema. Teško je pojmiti da sada nije u samostanu i da se samo nismo čule neko dulje vrijeme. Časna Beata me, između ostalog, odgojila i svako slobodno vrijeme bila u društvu najmilijih. Tako je i drugima i meni samoj pružala osjećaj važnosti; nikada nas nije zaboravljala nazvati i obasipati darovima te unatoč velikoj obitelji, svatko ponaosob se osjećao kao njezin miljenik. Pažljivo nas je slušala i

upijala naše radosti kako bi se radovala s nama. Poznavala je sve naše osobine, želje i težnje. Tako je i svaki crveni poklon bio namijenjen meni obzirom da me dobro poznavala. A poznavali smo i mi nju, kao našu časnu, obučenu u bijelo... Sada

je ista ta bjelina obavija na Nebu, puno jačom snagom, s još više ljubavi, ljubavi koja joj je obećana i za koju je živila.

Dora Šunjerga, nećakinja

Korak unazad – Sjećanje na s. Beatu

Uprošlom broju AM 3/2002., u rubrici **Da se bolje upoznamo**, bila je riječ upravo o s. Beati. Sama je pričala svoj život od djetinjstva do trenutnih dana nemoci. Bilo je puno događaja koji nisu bili obuhvaćeni ovim razgovorom, a neke detalje je vrijedno ponoviti. Zanimljivo je njezino razmišljanje o proslavi pedesete obljetnice redovništva, koje je, pismenim putem podijelila sa svojim najbližima, rođacima i prijateljima. O tom sretnom trenutku, između ostaloga piše:

„Prošlo je 54 godina otkako sam, još kao djevojčica, napustila svoju dragu kršćansku obitelj i krenula, na Božji zov, u drugu, samostansku obitelj. Nisam još znala ništa o tom načinu života, ali sam se, poučena vjerom svojih roditelja, povjerila Bogu koji najbolje zna što je za mene dobro. Evo, upravo vas sada želim s radošću obavijestiti da će početkom lipnja (2019.) proslaviti 50. obljetnicu svojih redovničkih zavjeta. Nadasve zahvaljujem dobrome Bogu za ustrajnost na njegovu putu, jer bez njegove pomoći baš ništa ne možemo. Služiti 50 neprekinutih godina Bogu, Redu i

Narodu, – kako stoji uklesano na pročelju samostana, – milosni je dar koji mi je Bog, i po vašim molitvama udijelio. Stoga i svima vama zahvaljujem na podršci koja mi je davala snagu. U krugu svoje obitelji živjela sam samo 14 godina, a sve ostalo u novoj, redovničkoj obitelji, sestara dominikanki Kongregacije Svetih Andjela čuvara.

Ne mogu i ne želim nikada zaboraviti one sretne trenutke što sam ih provela zajedno s vama, za naše zajedničko odrastanje u vjeri i bratskoj ljubavi. Svaki moj povremeni dolazak kući još i danas me ispunjava srećom, a i tugom zbog gubitka voljenih osoba kojih više nema među nama. Sa zahvalnošću se sjetim u molitvama svojih dragih roditelja i braće. Puno sam od njih naučila i baštinila temelje vjere koje sam kasnije nadograđivala.

Želim zahvaliti i svima vama za svaku gestu ljubavi kojom ste me pratili tijekom ovih mojih 50 godina redovništva. Za sve ono što nije bilo dobro i lijepo od mene, sada vas molim da mi oprostite. Neka nam svi ma ostanu u sjećanju samo oni lijepi trenuci kad smo se zajedno igrali, radovali i slavili život koji nam je Bog

dao. Ja sa svoje strane obećajem da vas i nadalje neću zaboraviti u svojim molitvama.“

Nadalje, **u razgovoru za AM**, osim zanimljivih avantura koje ima svaki ozbiljan i ambiciozan rad, a što je kod s. Beate bilo očito, ona iznosi i svoje dojmove o ljudima i događajima, a također i o dñima svoje bolesti. Citirat ćemo samo neke detalje.

❖ Moj prvi premještaj je bio na **Orebić** (1969. – 1971). Tamo su bile: s. Marija Andela, s. Metoda i s. Imakulata. Tu mi je bilo jako lijepo. Zajedno sa s. Metodom sam redila crkvu, prala i peglala robu, redile župni dvor. Zajedno smo radile u crkvi. Ljudi su nas voljeli jer smo uvijek bile nasmijane, vesele.

❖ Nakon Orebića sam išla **u Šibenik** (1972. – 1973). Tamo sam pravila madrace i što god je trebalo u kući.

❖ **U Zavidovićima** mi je bilo prekrasno. I tu sam radila kao katehistica. Župnik je bio vlc. Mate Bičvić, rodom iz Posavine. Osim župne crkve, imali su i neke filijale. Osobito se sjećam jedne crkve u velikoj zabitici. A u njoj su nikla tri zvanja za sestre milosrdnice. ... Ja sam u tu filijalu išla svake subote radi vjeronauka, a nedjeljom svirati jednu misu. Kad bi zapao veliki snijeg morala sam često puta gurati župniku auto jer nije mogao ići po tako visokom snijegu.

❖ **U Zagrebu** sam radila u dječjem vrtiću. Bilo mi je to jako dragoo. Pripremala sam s djecom priredbice, pjesme i uvijek nešto novo. Kod djece treba biti uvijek domišljat. Vidjela sam da je i roditeljima to bilo dragoo. Mislim da sam imala puno uspjeha s djecom u Dječjem vrtiću u Zagrebu, barem mi tako svjedoče ti nekadašnji mališani, a sada već odrasli ljudi.

Spremala sam priredbe posebno za Majčin dan i sv. Nikolu.“

Daleko zahtjevniji rad u Zagrebu bio je za s. Beatu kad je preuzela službu katehizacije od č. Beninje Mekjavić. To je i sama priznala jer, reći će, „doći na mjesto nadaleko poznate katehistice Beninje, nije mi bilo lako. Bili su to prvi počeci moga sviranja i katehiziranja, ali sam se malo pomalo uputila u sve i počela sam s djecom čak raditi priredbe. Bogu hvala sve mi je išlo dobro.“

❖ Predivna i zanimljiva iskustva imam **iz Virja**, gdje sam bila sa č. Alemkom. Osim što sam radila u crkvi s djecom, išla sam i na njivu kopati. To me prilično umaralo, znala sam i zaspasti naslonivši glavu na motiku.

❖ Posebna sjećanja imam **iz Starigrada** u kojem sam bila do 1983. Tu sam imala vjeronauk. Bilo mi je jako lijepo. Sa mnom su bile s. Julijana Jagnjić i s. Magda Čulin. Ljudi su me prihvatali i voljeli.

❖ Bila sam i u **Bolu na Braču**. I tu mi je bilo prekrasno. Radila sam što god je trebalo u kući, a ujedno u školi gdje sam voljela praviti panoe i predstave s djecom. Imala sam vjeronauk i u državnom dječjem vrtiću. A u dječjem zboru u crkvi sam imala čak stotinu djece.

❖ Od svih tih mjesta, moram priznati da mi je najviše prirastao za srce **Tavankut**. Tu sam, zapravo i bila najdulje, čak deset godina, od 1986. do 1996. Bila sam vjeroučiteljica, jedno vrijeme sam bila i kuvarica, šivala jorgane, čistila crkvu, išla sam brati kukuruze, jabuke, radila poljoprivredne poslove, brala grožđe, posjećivala bolesnike. Ma, nema posla kojega nisam tamo radila. Obnovila sam i Dužjance i Zlatne harfe. Tu mi je bilo najljepše razdoblje života.

Nakon svih tih avantura o kojima se ‘raspričala’ s. Beata zaključuje: „U svojoj sam mladosti imala nekih teškoća, ali još više radosti i zadovoljstva. Takav je naš život ovdje na zemlji. ... U svakom staležu ima križeva, ali sve se lakše nosi ako se oslanjamo na Isusova ramena, ako ga molimo da s nama nosi naš križ.“

No, moram priznati da pomalo s tugom i sa zabrinutošću promatram kako nas malo ima. Osim toga, čini mi se da je odgoj kod naših mlađih dosta različit od onog što smo ga mi imale u samostanu. ... voljela bih da nam je na prvom mjestu sestrinstvo, redovništvo, Dominikov duh, svetost života.... Sretna sam što ima i takvih među našim mlađima. Dao Bog da svi budemo takvi.“

(Ovo su bili samo neki izvadci iz opširnog razgovora što ga je s. Slavka vodila sa s. Slavkom, a objavljen je u prošlom broju AM, 3/2003.)

O. ANTE KOVAČEVIĆ dominikanac 2. 08. 1937. – 15. 12. 2022.

Okrijepljen svetim sakramentima, u srijedu 14. prosinca 2022. godine u Dubrovniku je, blago u Gospodinu preminuo **fr. Ante Kovačević, OP** – član Hrvatske dominikanske provincije, u 86. godini života, 63. godini redovništva i 58. godini svećeništva.

Fr. Ante je rođen 2. kolovoza 1937. godine u Srđanima – Tomislavgrad. Nakon početnog obrazovanja u rodnom kraju, nastavlja školu u Dominikanskoj gimnaziji u Bolu, gdje je maturirao 1957. godine. Studij filozofije i teologije pohađao je u Dubrovniku i Zagrebu od 1960. do 1966. U novicijat Reda propovjednika studio je 16. kolovoza 1957. u Dubrovniku. Tu je 27. rujna 1963. godine položio i svečane zavjete. Za svećenika je zaređen u Zagrebu 29. lipnja 1965. godine. Živio je u samostanima Hrvatske dominikanske provincije u Zagrebu, Korčuli, Dubrovniku, Bolu i Gružu. Vršio je službe župnog vikara, župnika, vjeroučitelja djece i mlađeži, pučkog misionara, učitelja novaka i člana vijeća za odgoj HDP, promicatelja krunice, definitora Provincije, ispovjednika časnih sestara i koordinatora rekolekcije za redovnice u Dubrovačkoj biskupiji. Bio je član Teološkog društva „Kršćanska sadašnjost“ od njegova osnutka, te utemeljitelj molitvene zajednice „Dva srca“ koja njeguje posvetu Srcu Isusovu i Srcu Marijinu otkuda potječe i njezin naziv. Radio je

u duhu poniznosti, skrovitosti, skromnosti, nemametljivosti i poslušnosti Crkvi.

Sprovod fr. Ante na Dančama

Posljednji isprćaj p. Ante bio je u ponедjeljak 19. prosinca 2022. u Dubrovniku, na groblju na Dančama. Uz subraću dominikance i sestre dominikanke i drugih redovnika, redovnica i svećenika, na pokopu je sudjelovao i dubrovački biskup mons. Roko Glasnović, pokojnikova rodbina i veliki broj prijatelja i znanaca koji su se došli oprostiti od ovog redovnika koji je ostavio duboki trag među vjernicima Dubrovnika pomažući im posljednja tri desetljeća otkrivati otajstvo Boga u njihovim životima.

Sprovodne obrede predvodio je fr. Slavko Slišković, provincial Hrvatske dominikanske provincije, a prigodnu homiliju uputio je fr. Anto Gavranović, starješina Samostana sv.

Križa u kojemu je živio i djelovao pokojni fr. Ante.

Fr. Anto Gavranović je započeo homiliju stihovima dominikanca Rajmunda Kuparea iz pjesme *Molitva za svjetlo božićne noći* rekavši: „Ako bismo iz prikrajka promatrali život svećenika i redovnika, padre Ante Kovačevića, trebali bismo primijetiti da je upravo njegova služba, njegovo poslanje među nama i bila molitva za Kristovo svjetlo kroz koje će svatko moći pronaći pukotinu neba da kroz nju dođe u raj. Možda je baš i znakovito vrijeme i način njegova odlaska Ocu Nebeskom. Očekivano, ali opet iznenadno, rekao je fr. Anto i dodao: „Posve mirno, posve tiho. Spremno. Blaženo i sveto. Bez velike pompe i dugačkih oproštaja“. Istaknuo je kako je pokojnika odlikovala svetost. Živio je među ljudima, s ljudima i za ljudе kojima je bio poslan. A bio je poslan mnogima.

Potom je fr. Anto podsjetio kako su brojni ljudi prepoznali u patru Anti Božjeg čovjeka, zato su svakodnevno „kucali na samostanska vrata tražeći ga za razgovor i duhovnu okrjepu. Nikoga nije odbijao. Štoviše, svakoga je poimene pamatio kako bi onda za tu osobu mogao i moliti.“ – rekao je fr. Ante i dodao kako je „u pokojniku bilo puno ljudskog i još više svetačkog. Imao je disciplinu vojnika, ponekad možda malo strogost generala, ali nadasve toplinu, nježnost i blizinu andela. Bio je jednostavan. I to je ono što je bilo plemenito u jednom životu. Zbog toga su ga svi voljeli. Zato je bio bogatstvo svima, osobito našoj samostanskoj zajednici. Primjer, savjet, razgovor, životno iskustvo i molitva. Sve je to oplemenilo subraću koja su

živjela s njim, pa i nas koji smo do zadnjeg trenutka dijelili iste samostanske zidove“.

„Sada mu želimo reći hvala,“ – nastavio je starješina gruškog samostana. – Želimo zahvaliti dragom Bogu što nam je podario ovako velikog čovjeka i što smo mogli biti njegovi suvremenici. Antin život je bio pun križeva koje je on strpljivo nosio. Pri tom su i njemu brojni pomogli. I on je imao svoje Cirence. Nemoguće je nabrojiti sve ljude poimenice i zahvaliti im. No, prije svega, hvala od srca svima koji su brinuli o padre Anti, na razne načine. „Hvala našim sestrama dominikankama koje su kroz cijeli život prisutne kako u našem, tako i u Antinom životu. Osobito s. Aureliji Barišić koja je brinula o p. Anti u kritičnim trenucima. Hvala gospodi Đordini Saulan koja je sveprisutna i uvijek spremna pomoći našoj gruškoj samostanskoj zajednici. Nemjerljivo je pomagala p. Anti poput brižne majke. Hvala medicinskom osoblju OB Dubrovnik, a najviše dr. Srećku Ljubičiću koji je u svako vrijeme, puno puta, bez obzira na okolnosti, žrtvujući svoje vrijeme i snage, pomagao p. Anti“.

Završavajući propovijed, fr. Ante je rekao: „Danas, kada stojimo na ovom drevnom dubrovačkom groblju, opraćamo se od jednog čovjeka. Čovjeka koji je imao svoju povijest ovdje na zemlji. O njoj smo puno slušali i saznali, mi koji smo živjeli s njim, u brojnim susretima, zajedničkim objedima i druženjima. Povijest koja je i nas obogatila za snalaženje u budućnosti. No, prije svega, opraćamo se od čovjeka kršćanina, redovnika, svećenika, koji je hodao ovim svijetom uperenog pogleda u nebo. Čovjek

zemljanin, stvoren za nebo. Prema nebu je bio usmjeren i trudio se i druge usmjeravati prema tamo. Vječnost u Očevom zagrljaju, gledanje Boga licem u lice. Neka nas njegov zagovor prati, nas koji još ostajemo ovdje, ispisujući svoju povijest i nadajući se sretnoj vječnosti.“ – rekao je fr. Anto, te završio stihovima spomenutog o. Kuparea koji opisuju vjeru kakvu je imao padre Ante i predanje Nebeskom Ocu kakvo je krasilo njegov redovnički život“.

U ime zajednice **Dva srca**, koju je pokojnik utemeljio i bio njezin duhovni voditelj, nazočnima se obratio dugogodišnji član te zajednice, gosp. Ivica Turčinović. On je na oproštaju spomenuo nastanak molitvene zajednice i sadržaje koji su ih okupljali i osnaživali u rastu. Svoje obraćanje zaključio je molitvom zahvale Presvetom Trojstvu za sve ono što je padre Ante činio spominjući se njegovih poruka, opomena, molitava, hodočašća, borbi, muka, tjeskoba i žrtava.

Sveta misa zadušnica

Nakon sprovodnih obreda, bila je misa zadušnica u crkvi sv. Križa, koju je predvodio mons. Roko Glasnović, biskup dubrovački. On je na početku misnog slavlja izrazio sućut provincijalu, dominikancima i dominikankama kao i potomcima obitelji pokojnikove braće Ivana i Mirka i sestre Mare. „Nismo neosjetljivi na bol, patnju i smrt. Smrt je događaj što se živi od rođenja“, primijetio je biskup. Smrti se ljudi često boje, no kod fr. Ante je taj prijelaz u smrti bio brz i blagoslovljen. Najvažnije u životu i smrti je vjera u uskrsnuće kojem je jamac Kristovo uskrsnuće.“

Prigodnu homiliju održao je provincial Slišković koji je na početku primijetio da ako se sprovod može nazvati lijepim onda je to današnji sprovod pokojnog fr. Ante. Mnoštvo ljudi bilo je ujedinjeno molitvenim ozračjem i snažnom vjerom. „Sudjelovanje na ovom misnom slavlju – istaknuo je o. Slišković, – potvrda je naše vjere da grob nije kraj, nego tek jedna postaja na putu prema vječnom slavlju kojemu ovdje kušamo prvine. Vjerujemo da pokoji fr. Ante već u njemu uživa. Stoga nas nije ujedinila njegova smrt, nego život, kako onaj koji je proživio na zemlji, tako i onaj koji sada živi. Dok za prošli zahvaljujemo, molimo da nam iz vječnosti bude zagovornikom u sadašnjosti“.

Propovjednik je nadalje rekao kako su mnoge odlike resile fr. Antu. Tijekom života doživio put osobnog preobraženja, ne od nevjere u vjeru nego od jednog načina vjerovanja u puno predanje Božjoj volji. Istaknuo je pokojnikovu vjeru koja je na njemu bila vidljiva gdje god da je došao. „Budući da je sam doživio osobno preobraženje, mogao je razumjeti ljudske slabosti i put koji treba prijeći, pa je zato tješio, savjetovao, molio i imao razumijevanje za svaku osobu koja mu se obratila. Siguran sam – nastavio je – da je u zadnjim trenucima ovozemnoga života poput svoga Učitelja kazao: ‘Oče u ruke tvoje predajem duh svoj’. Iz osobnog iskustva razumio je one koji prolaze razna životna razdoblja, kušnje i teškoće pa ih je strpljivo slušao, tješio, savjetovao i za njih molio“. Provincial je također naglasio fr. Antinu ljubav za Hrvatsku dominikansku provinciju, te je posvjedočio kako mu je prije par tjedana potvrdio da za nju svakodnevno moli. Radio je u duhu poniznosti, skrovitosti, skromnosti, nemametljivosti i poslušnosti Crkvi. Stoga je zahvaljujući fr. Anti što je svoj život darovao Bogu u Redu propovjednika unutar ove Provincije, ujedno preporučio da poput sv. o. Dominika bude braći još korisniji iz neba svojom molitvom.

U zaključku propovijedi, a u skladu sa skorim slavljem Božića, fr. Slavko je pročitao dio pokojnikova promišljanja o ovom blagdanu u svjetlu vjere u vječni život. „Blagdan Božića je provjera

našeg druženje, suživota s Bogom. I kao što je bio na zemlji s Adamom, Mojsijem, Marijom... oni su sada u nebu s Njim u vječnom Božiću... tako je On sada i s nama!... I pri tom svakoga od nas hrabri: 'Ja sam s tobom! Ne boj se!'. Blagdan Božića je Isusov rođendan. Rodio se među nama i postao čovjekom da bi nas, djecu Očevu, sa sobom poveo u Nebo, u taj vječni Božić".

Liturgijsko pjevanje na misi je predvodio Mješoviti zbor Župe Svetog Križa u Gružu pod vodstvom prof. Marije Brčić. Brojni vjernici su se došli oprostiti od ovog redovnika koji je ostavio duboki trag među vjernicima Dubrovnika, pomažući im posljednja tri desetljeća otkrivati otajstvo Boga u njihovim životima.

I sestre dominikanke se s poštovanjem i zahvalnošću sjećaju p. Ante koji im je u više

navrata držao duhovne vježbe, bio isповједник i duhovni pratitelj pojedinih sestara. I dok se pridružuju izrazima sućuti Braći, svoju zahvalnost p. Anti izražavaju molitvom za njegovu dušu, a ujedno preporučaju u njegove molitve. (usp. www.dominikanci.hr)

STIPE MRAVAK
21. 12. 1933. – 28. 12. 2023.
- brat s. Jasenke -

Na blagdan Nevine dječice, 28. prosinca 2022. preselio se u vječnost moj dragi brat Stipe, zvani Stipan Mravak u 89. godini života. Rođen je u Gali 21. prosinca 1933. od poštenih roditelja Bariše i Kate rođene Jagnjić. Od nas desetero djece Stipe je bio prvo dijete. Zato je bio posebno voljen i poštivan od svih nas. Djetinjstvo je proveo u rodnom selu Gali, u onim teškim ratnim i poratnim godinama Drugog svjetskog rata. Nakon osnovne škole pošao je u Split gdje je izučio zanat, a onda je i ostao u Splitu do mirovine. Tu je

Tužnim srcem javljamo rodbini, prijateljima i svima koji su ga poznavali da je dana 28.XII.2022. prestalo kucati dobro i plemenito srce mog voljenog tate

STIPAN MRAVAK

1933. - 2022.

Posljednji ispraćaj dragog nam pokojnika obavljen je 30.XII.2022. na groblju Svih Svetih u Gali.

Ožalošćeni: kćer Gordana, braća: Ivan s obitelji, obitelj pokojnog brata Grge, Jure s obitelji, Ante s obitelji i Petar, sestre: č.s Jasenka, Ana s obitelji, Šima s obitelji te ostala rodbina i prijatelji.
Molimo biti oprošteni od kućnog žalovanja.
Počivao u miru Božjem.

5846-4878

zasnovao svoju obitelj s Nevenkom Brčić. U sretnom braku dobili su kćer Gordanu. Supruga Nevenka se teško razbolila i mlada ih je napustila. Stipe je sam nastavio život i bri-nuo se za svoju malu Gordanu. Ona mu je u-zvratila tu ljubav osobito u danima bolesti kad mu je bilo najpotrebnije. Neka joj Gospodin bude utjeha u ovim tužnim danima rastanka i neka je nagradi svojim blagoslovom za sve što je učinila u ovim zadnjim danima teške bolesti njena oca.

Stipe je bio marljiv, miroljubiv i velikodušan čovjek, uvijek je rado pomagao svakome tko ga je zatražio. Ostao je vjeran obiteljskim, vjerskim korijenima, zato nije propuštao nedjeljne mise i svagdanje molitve. To mu je davalo snagu i radost.

Kad je ušao u mirovinu, Stipe se vraća u svoju Galu gdje provodi dane radeći sve dok se nije teško razbolio 2021. Tu je uz njegu i pažnju kćeri Gordane proveo zadnje dane, kad ga je Gospodin pozvao k sebi 28. prosinca 2022. Pokopan je u Gali. Sprovodne obrede sa svetom misom vodio je mjesni župnik fra Luka Delić, uz asistenciju fr. Mirka Jagnjića OP.

Hvala svima koji su ispratili moga brata Stipu molitvom i okitili grob cvijećem. Velika hvala č. majci Jaki Vuco i svim sestrama dominikankama.

Lijepo je i utješno da u trenutcima boli i rastanka nismo sami. Vjerujem da je Nebeski dobi Otac primio mog brata Stipu u svoj Dom, a nama neka svima udijeli utjehu i mir.

s. Jasenka Mravak

MILKA SENTE

13. 09. 1933. – 9. 02. 2023.
(šogorica s. Slavke)

U četvrtak 9. veljače u obiteljskom domu u Sekirišću, župa Sveti Križ Začretje, u 90. godini života umrla je zauzeta vjernica Milka Sente, majka svećenika Zagrebačke nadbiskupije mons. Antuna Sentea ml., rektora Nacionalnog svetišta sv. Josipa u Karlovcu. Rođena je u obitelji Vrček 13. rujna 1933. godine u selu Sekirišću od oca Ivana i majke Anke r. Kobešćak. Imala je starijeg brata Antuna koji je preminuo od dječje bolesti u trećoj godini života, te tri godine mlađu sestru Maricu, cjeloživotnu družicu koja je preminula prije pet godina. Tri su godine djeca živjela samo s majkom jer su im na tri godine zatvorili oca u lepotlavljkom zatvoru, samo zato što je pomogao unesrećenima.

Milka je svoju životnu ljubav pronašla u Slavku Senteu iz susjednog sela Martinca koji se nakon vjenčanja s Milkicom (kako su je svi od milja zvali) godine 1955. priženio u njen dom u Sekirišće. Blagoslovljeni su s devetero djece, sedmoricom sinova i dvije kćeri: Josip, Dragutin, Ivan, Stanko, Ljubica, Franjo, Petar, svećenik Antun i Đurđica. Iza sebe je ostavila obitelj koja s unucima i praunucima broji oko 70 članova. Njezina su snaga i uspjeh bila njezina djeca, sva veoma uspješna i dobro odgojena. Jednako su se rado s njom družili i slušali njene savjete njeni sinovi i kćeri, kao i snahe i zetovi te unuci i praunuci. Svi su je od milja zvali naša mamek.

Prilikom 40. obljetnice braka Milke i Slavka papa Ivan Pavao II. poslao im je pismeni blagoslov, a uoči zlatnog pira primio ih je na Trgu svetog Petra u Rimu te im udijelio svoj blagoslov za uzoran obiteljski život. Suprug Slavko preminuo je 2004. u 75. godini života, a sin Dragutin 1993. u 35. godini.

Snagu za životne radosti i poteškoće uvijek je pronalazila u molitvi i pouzdanju u Boga. Najviše je voljela Boga i svoj Sentijev breg, tako je odgojila i svoju djecu. Cijeli život bila je pastoralna suradnica u svojoj župi u Svetom Križu Začretju. Kao vrsna je kuharica bila osobito poznata po svojem bijelom i kukuruznom kruhu za koji je dobivala i lijepu nagradu, a koji je pekla u svojoj krušnoj peći. Kruhove je pekla još za ređenje biskupa Marka Culeja, a pekla ih je i

poslije za goste zagrebačkog nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića kada su mu u goste dolazili visoki dužnosnici te nadbiskupi i kardinali iz cijelog svijeta. Svakodnevno je slušala Hrvatski katolički radio. Poticala je svoju obitelj na redovito praćenje katoličkih medija. Uvijek je branila istine vjere, a na osobit način svećenike.

Na portalu *Zagorje.com*, objavljena je vijest iz Facebook profila njezina sina vlc. Antuna Sente:

„Dobri Bog pozvao je moju majku Milku k sebi. Redovito je sudjelovala u pobožnosti svetom Josipu, vjerujem da ju je on uveo u društvo svetih u kuću nebeskog Oca. Njene drage posmrtnе ostatke sahraniti ćemo u subotu 11. 2. 2023. u 14 sati na mjesnom groblju u Svetom Križu Začretju. A nakon sprovođa služit ćemo misu zadušnicu za pokoj njene plemenite duše. Za sobom je ostavila sedam sinova i dvije kćeri i našu 70-ero članu obitelj! Primi je k sebi dobri Bože!“, napisao je mons. Antun Sente, ml., objavivši i fotografiju svoje majke s datumom rođenja i datumom smrti.

Sprovodni obred

Sprovodne je obrede u subotu 11. veljače na mjesnom groblju u Svetom Križu Začretju, uz sisackoga biskupa Vladu Košića, generalne vikare Zagrebačke nadbiskupije i Šibenske biskupije mons. Tomislava Subotičanca i mons. Marinka Mlakića, te uz sudjelovanje oko 60 svećenika, više desetaka redovnika i redovnica, posebno dominikanki, i brojnoga okupljenog puka, vodio pomoćni zagrebački biskup Ivan Šaško. Sažalnicu zagrebačkog nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića pročitao je mons. Subotičanec. Pisane izraze sućuti uputili su nadbiskupi Ante Jozić, apostolski nuncij u Bjelorusiji, Mate Uzinić, riječki ordinarij, mostarski biskup Petar Palić, karlovačka županica Martina Furdek Hajdin, te mnogi drugi. Na sprovodu je sudjelovao i karlovački gradonačelnik Damir Mandić i načelnik općine Sveti Križ Začretje, Marko Kos.

(*sv.josip.com, napisao mons. Antun Sente, ml.*)

Uvodni nagovor biskupa Šaška u sprovodu

Monsignore Antune, dragi Toni,
dragi sinovi i kćeri s obiteljima, draga rodbina preminule Milke,
dragi biskupe Vlado, župniče Vladimire,
draga subraća svećenici,
redovnici i redovnice,
draga braća i sestre, dionici otajstva Kristova
uskrsnuća i novoga života!

• Svjestan sam da ovomu našem snažno govorljivomu zajedništvu nisu potrebne moje dodatne riječi; djeluju mi pomalo suvišno, dok gledamo sebe; ponajprije ove ljudi pokraj lijesa čiji su životi najbliže povezani sa životom naše sestre u vjeri.

Život rađa život. I dok se čini da je njezin život na zemlji stao u lijes, zapravo vidimo kako se prelio u predivne plodove koje zemlja ne može zadržati za sebe.

Istodobno ovi su zagorski bregi, ne samo Sentijev breg na kojem je rođena, neodvojivi od života preminule sestre Milke, od milja zvane Milkica, od njezinih osjećaja ljubavi prema obitelji i domu, Crkvi i hrvatskoj domovini. I oni danas govore.

U toj združenosti poseban su govor ovdje i danas u svojim molitvama svećenici sa svojim subratom svećenikom Antunom, s majkom koja je tjelesna majka devetero djece, ali je njezino duhovno majčinstvo puno šire.

• Dragi Toni, znamo koliko ti je draga tvoja zemaljska majka i velika obitelj koja ti je zacijelo u srcu i u očima, u zanosu promicanja čašćenja sv. Josipa i Svetе obitelji u našemu karlovačkom svetištu.

Braća i sestre, u pojedinim trenutcima, kako što je nečija smrt, čitaju se određene podudarnosti koje inače ne primjećujemo. Meni je bilo znakovito vidjeti da je gospođa Milka rođena 13. rujna, dan prije župne svetkovine Uzvišenja svetoga Križa i da je umrla 9. veljače, dan prije spomendana bl. Alojzija Stepinca.

Otajstvo križa, uzvišenoga, dobro opisuje njezin život, a zanimljiva je i poveznica s bl.

Alojzijem budući da joj je komunistički režim zatvorio oca Ivana u lepoglavskom zatvoru, samo zato jer je pomogao unesrećenima na hrvatskome 'Križnom putu'; u to je vrijeme u zatvoru u Lepoglavi boravio i bl. Alojzije.

Danas ju pak sprovodimo na spomendan Majke Božje Lurdske koji govorci o predivnome Božjem planu i blizini Majke po kojoj se ostvarilo spasenje za sav svijet. Jednostavnost, neočekivanost i otvorenost malene Bernardice ostaje znakom za svako zatvaranje u materijalizam, za bijeg od Boga, za malodušnost i gubitak nade.

I ova je vjernica dio toga plana, a ljepota devetero djece, koja već po broju u današnjim okolnostima izgleda nestvarno, pokazuje grane i populje proroštva, darivanja drugima, povezanost s Crkvom i blagoslov. Zato sam izabrao i Božju riječ koja govorci blagoslovno. Smatram primjerenim ovdje nad njezinim lijesom izgovoriti imena njezine djece, kao 'litanije ljubavi': Josip, Dragutin, Ivan, Stanko, Ljubica, Franjo, Petar, Antun, Đurđica.

• Ova je draga nam pokojnica od rođenja na zemlji ispunila skoro devedeset godina. Taj je životni put započeo u sasvim drugačijim životnim okolnostima koje danas teško zamišljamo.

Zbog toga lako zaboravimo i podnesena trpljenja i žrtve koje su trebali podnijeti naši stari. Njezin je život prošao kroz društvene mijene koje su preoblikovale ritmove i načine življenja. U svemu tome ljudska mudrost i vjera njoj su bili siguran kompas i u životnim teškoćama.

Mi danas susrećemo dobro svjedočanstvo koje nam je ostavila i molimo Gospodina da ju primi u svoj mir, gdje će susresti i Blaženu Djevicu Mariju i sv. Josipa, i sv. Ivana Pavla koja je osobno susrela na zemlji, i bl. Alojzija koji joj je davao snagu pouzdanja; gdje će vidjeti slavu križa u kojega je toliko puta bila zagledana, kako u župnoj crkvi tako i u svome domu i kraj putova koji su vodili po ovome dragom kraju.

Gospodine, službenicu Milku dobrostivo obdarí svojom vječnom milinom!

• Svoje molitveno zajedništvo u ovome sprovođu i duhovnu blizinu očituje i zagrebački nadbiskup, kardinal Josip Bozanić.

(*Pismo sućuti kardinala Bozanića pročitao je moderator Nadbiskupskoga duhovnog stola, mons. Tomislav Subotičanec.*)

Sveta misa zadušnica

Misu zadušnicu nakon sprovoda u župnoj crkvi u Svetom Križu Začretju, uz domaćega župnika Vladimira Drnetića, pokojničina sina Tonija i ostalih svećenika, predslavio je biskup Ivan Šaško.

On se na početku homilije osvrnuo na riječi Apostola Pavla (Rim 8,28) „Bog u svemu na dobro surađuje s onima koji ga ljube, naglasivši da se te Apostolove riječi lako mogu primijeniti na život preminule Milke. Ona je svoj poziv:

supruge, majke, bake i prabake živjela u ljubavi prema Bogu i u suradnji s njime, a Bog je uvratio plodovima dobra. Poput Blažene Djevice Marije, koja je najprije sama, a onda sa svetim Josipom, svjedočila svoju ljubav i služenje, da bi drugi bili radosni.“

Budući da se taj dan 11. veljače, u Katoličkoj crkvi slavi Gospa Lurska, biskup Šaško je izabrao evandelje koje govori o svadbi u Kani Galilejskoj, gdje Marija svojom molbom Sinu

spašava mladoženju i njegove ukućane od neugodnosti što im je ponestalo vina. S tim u svezi je, biskup Šaško, između ostalog rekao: „Svoje javno djelovanje Isus započinje u brizi za ljudsku radost. Kao da zanemaruje toliko boli, trpljenja svoga naroda; suze i bolesti, bijede i siromaštva. Mogao je početi od tih ozračja i očitovanja milosrđa. No, on nam povjerava srž odnosa Boga i čovjeka te ostaje s nama ponajprije za stolom i žrtvenikom svoje ljubavi.

Marija pozorno živi sve što se oko nje događa, onom pozornošću koja je već u sebi molitva.“ U nastavku je biskup naglasio kako je Marija bila sigurna u Isusovu pomoć, zato govori slugama: *Što god vam rekne – učinite!* Dakle, nije tražila da ga samo slušaju, nego: “*Činite*, dajte da postane vašim tijelom i krvlju ono što je darovao u euharistiji, kada nam je rekao da *njegovu ljubav činimo njemu na spomen*. I amfore koje u sebi nisu imale ljubavi, ispunjene su; životi su preobraženi. Čuvajmo taj okus slavlja s Gospodinom i s Marijom“ .... „Nju molimo i za svoje živote, da se kod Gospodina nađe njezin osmijeh za Milkicu i za nas.“

Završavajući svoju propovijed biskup Šaško je zahvalio Gospodinu „za dar naše sestre u vjeri; hvala Vama, draga gospođo Milka, za svaki majčinski osmijeh neba; hvala za produžetak radosti slavlja, za život koji ste podupirali i svojim životom povezali prolaznost i vječnost.

Jer, mislim da je najveći poziv majčinstva u tome da na jasan, vidljiv, zadivljujući način radanjem i ljubavlju unosi vječnost u prolaznost i da iz prolaznosti upućuje na besmrtnost.

U sigurnoj nadi naše vjere molimo da i nas dočeka u radosti našega Gospodina. Amen!“

(sabrala i uredila s. Slavka)

Na koncu mise, Milkin sin vlč. Toni, zahvalio je svima na sudjelovanju.

KUZMA ŽAKNIĆ

19. 04. 1967. – 24. 02. 2023.

Kratke crtice iz životopisa Kuzme Žaknića

Kuzma Žaknić rođen je 19. 04. 1967. u Veloj Luci od oca Petra Žaknić i majke Mare koju su Velolučani zvali Ljubica, rođ. Žuvela Vilić. Roditelji su bili pravi vjernici i u tom su duhu odgajali i svoje troje djece. Kuzma je najmlađe dijete u toj obitelji, njegov brat Ante, rođen je 27. 08. 1955., a sestra Katarina 13. 01. 1959. godine. Roditelji su se bavili poljoprivredom i ribarstvom kako bi prihranili i odgojili svoju djecu. Kuzma je Osnovnu školu pohađao u Veloj Luci. Potom je završio srednju školu učenika u privredi, te se zaposlio u brodogradilištu Greben gdje je usavršio zanat za brodocijevara. U istom se brodogradilištu zapošljava 1985. godine. Volio je taj posao i pokazao se veoma spretan i radišan. Zato se, nakon odsluženja vojnog roka ponovno vraća tom svom poslu u brodogradilište Greben u Veloj Luci. Ali uza sav naporan posao, uključio se i u rukometni klub u Veloj Luci, gdje se također pokazao vješt i zaigran. Međutim, ta radost mlađenčkog života nije trajala dugo. Prvih dana

proljeća 1988., kad se jedne večeri vraćao s treninga, osjećao se posve nemoćan i potećen. Mislili smo da je to zbog napornog treniranja. Ali ta se naša prosudba pokazala krivom. Kad je sutradan potražio liječničku pomoć, odmah je bio otpremljen u bolnicu Firule, u Split. Tu se liječio 36 dana. Iz te su ga bolnice uputili u Zagreb, u bolnicu Rebro.

Mnogi pregledi i ispitivanja, liječenje raznim lijekovima postali su Kuzmi svakodnevica. Dvije i pol godine njegove mladosti prolaze u prijemima i otpuštanjima iz bolnice. Uza sav liječnički trud i pokušaje, ništa nije dalo rezultata u poboljšanju njegova zdravlja. Početkom jeseni 1990. započinje sa hemodijalizom u Dubrovniku, kojoj se morao podvrći svakog ponedjeljka, srijede i petka. Sve nevolje Domovinskog rata i blokada Dubrovnika stvorili su dodatne poteškoće u njegovom liječenju. Dijaliza koja njemu „život znači“ prati ga do 2007. godine kada mu je prvi put transplantiran bubreg. No, to, nažalost, nije bilo trajno rješenje. Nakon nešto više od tri godine ponovno se vraća dijalizi, jer je transplantirani bubreg otkažao. Pored navedene bolesti, pojavila mu se i šećerna bolest, zatim mu je operirana štitnjaka, dobiva MRSA-U*, tako da su se zdravstvene poteškoće svakim danom povećavale.

26. 12. 2019. godine ponovno mu je transplantiran bubreg. Zbog poteškoća koje su se nakon toga pojavile, sljedećih šest mjeseci sproveo je u bolnici Rebro na raznim odjelima, a sigurni smještaj, kad nije bio u bolnici, imao je kod časnih sestara dominikanki na Trnju, sa mostanu blažene Ozane.

Tužnim srcem javljamo rodbini, prijateljima i znancima da je dana 24.2.2023. godine u 56.-oj godini života, iznenadnom snrču zauvječio svoje oči naš voljeni i neprežaljeni brat, kunjad, neput, barba i rodak

KUZMA ŽAKNIĆ
rod. 19.4.1967.

Poslijednji isprat je drago nam pokojnika obnoviti će se u utorak, 28.2.2023. godine u 15,30 sati na mjesnom groblju Sv. Rokta u Veloj Luci.

OZALOŠĆENI:

- sestra KATARINA
- ✓ kunjad BRANKO
- neput FANI s obitelji
- neput BRANKO s obitelji
- te ostala tugeujuća rodbina.

Umjesto vijenaca prilog donirati Centru za dijalizu Doma zdravlja Korčula.
Molimo biti oprosteni od posjetje Žalovanja.

Počivao u miru Božjem!

- www.musa-pogrebno.hr -

Njegov brat Ante obolijeva od tumora na vratu 2003. godine i uspješno se liječio na Institutu za tumore, u Zagrebu. No, bolest se, nažlost, širila na glasnicama i ustima. Ta je bratova bolest Kuzmu teško pogodila, a onda je slijedila pandemija korona virusa, pa potres u Zagrebu, sve je to u velikoj mjeri „srušilo“ njegovu ionako krhku snagu i sigurnost.

Zadnje dvije godine Kuzma se borio i s mnogim dodatnim zdravstvenim problemima: šaka desne ruke, srčani zalisci, povećan krvni tlak, otkazivanje bubrega.

Osim svojih bolesti, teško ga pogada očeva smrt, 3. 10. 2007., tim više što je u to vrijeme bio u Zagrebu na liječenju. Zatim mu 31. 10. 2021. umire majka koja se do tada brinula za njega i za bolesnog brata. A već sljedeće godine, 28. 12. 2022., umro mu je i brat Ante u Domu umirovljenika gdje je morao biti smješten zbog teške bolesti.

I tako je, u velikoj sagrađenoj obiteljskoj kući ostao sam. Jedinu razonodu imao je u svom čamcu, od pet metara, kojega je čuvao kao zjenicu oka svog. Na tom se svom ‘brodiću’ osjećao lijepo i sigurno jer je od svog rođenja volio more. Veselio bi se kada bi sa mrežom ulovio ribe, kada bi lovio „panulom“ ribe kapitalce ili ulovio lignje. More i brod njemu su bili najveća razonoda. Obitelj mu je bila „osuđena“ je se niti Kuzma niti njegov brat nisu ženili. Uz sve

već opisano, samoća i prazna kuća njega su iz dana u dan sve više „progonili“. On je smrću brata izgubio zadnjeg člana obitelji, pored sestre koja ima svoju obitelj, a njegovo zdravstveno stanje bilo je sve lošije. Kao što bi mi u Veloj Luci rekli: *roditelji i brat su ga pozvali sebi*. Bilo je to 24. 02. 2023. godine i time su završile njegove tridesetpetgodišnje muke. Neka mirno počiva među svojima na velolučkom groblju svetog Roka.

Koliko je bio težak bolesnik govori nam podatak da je od 1992. bio u invalidskoj mirovini.

Ovom prigodom želim se zahvaliti svim časnim sestrama dominikankama samostana blažene Ozane u Zagrebu za svu pomoć i dobro učinjeno pokojnom Kuzmi.

Branko Oreb (B.O.G.)

*(MRSA je kratica za vrstu bakterije koja je zbog nekritične (zlo)uporabe antibiotika šezdesetih godina prošloga stoljeća uspjela razviti otpornost na široku grupu antibiotika dobivenih na bazi penicilina. Prilično je često u upotrebi i izraz “superbug” (superbakterija), zbog toga što je stečena otpornost razvijena na nekoliko različitih vrsta antibiotika. Dok prisustvo MRSA na zdravom organizmu ne mora nužno izazvati nikakve probleme, kod osoba s oslabljenim imunitetom, dubokim ranama, intravenskim kateterima, može biti pogubno po život...)

Nema više „našega“ Kuzme

Tko je bio Kuzma Žaknić, da ga čak možemo nazivati „naš“ Kuzma? S njim nas, na neki način, veže rodbinska (duhovna) veza. Njegova se, naime, sestra Katarina udala za Branka Oreba, nećaka naše s. Ksaverije Oreb (+2010), i odatle su naša poznanstva s tom obitelji. Osim toga, s. Kuzmom nas je najviše povezala njegova bolest zbog koje je morao često dolaziti u Zagreb na liječenje i tada bi redovito u našem samostanu u Zagrebu prenoćio ili ostao dulje

ako mu je trebalo. Bio je zbog toga neizmjerno zahvalan i nije nikada htio ostati dužan. Uvijek je dijelio s nama što je svojim rukama radio i njegovao, osobito limune, a i ribu koju bi sam ulovio. Bio je strastveni ribolovac. Točno je poznavao čud svake ribe, kako se zove, gdje će je najlakše i najbrže uloviti, a jednako tako je znao kako je treba pripremiti za jelo. Najveća mu je ljubav bila more i njegova barka s mrežama, kao da je s tim srastao.

Osim drugih zdravstvenih teškoća, najveći su mu problem bili bubrezi. Čak je dva puta bio na transplantaciji. No, važno je primijetiti da je uza sve svoje boljetice uvijek bio vedar, nasmiješen, gledao je pozitivno i nado se da će biti bolje. Disciplinirano je pazio na hranu i lijekove i redovito išao na liječničke kontrole. U svemu nam tome može biti uzor.

Živio je sa svojim roditeljima, bio im privržen, pomagao im koliko je mogao. Upravo kad je bio u Zagrebu u bolnici, dobio je vijest da mu je umro otac, 3. listopada 2007. To ga je rastužilo do suza, tim više što mu nije mogao niti doći na pogreb. Majka ga je često zvala telefonski i zanimala se kako mu je. Premda starica, brinula se za njega i za brata Antu, koji je također bio bolestan. Mamina im je briga bilo veliko olakšanje i pomoć

No, kad je i ona, u dubokoj starosti preminula, 31. listopada 2021., ostao je sam s bolesnim bratom. Bila je i to velika tuga za obojicu, jer se sada on trebao brinuti i za brata Antu. Pokušao je, ali nije mogao dugo jer je bratovo zdravstveno stanje svakim danom bivalo sve teže, zato ga je morao smjestiti u Dom umirovljenika. Posjećivao ga je svakoga dana i to je bila obostrana pomoć i utjeha. No, brat je uskoro preminuo, 28. prosinca 2022. i sada je Kuzma ostao sam. Trebalо mu je puno nadljudske snage da preboli tu samoću, a ta mu je snaga s bolešću rapidno nestajala. Posljednji je put došao na liječničku kontrolu u Zagreb prije nešto više od mjesec dana. Trebao se ponovno vratiti za 14 dana, no, to nije dočekao. Preminuo je 24. veljače 2023., shrvan nepreboljenom tugom, a i bolešću koja je stalno napredovala.

Svima je ostao u sjećanju dragi Kuzma, nasmiješen, vedar, strastveni ribolovac, 'čovik s mora'. Njegovu su dobrodušnost poznavali susjedi, prijatelji i svi s kojima je živio i radio. Nije htio nikoga opterećivati, što god je mogao radio je i snalazio se sam, ali je ipak u svim svojim zdravstvenim i drugim teškoćama uvijek mogao računati na brigu i ljubav svoje sestre Katarine, šogora Branka i njihove obitelji koji ga nisu nikada ostavili sama, uvijek su mu bili

pri ruci. Kod njih je nalazio drugi dom, zaštitu i pomoć u svim svojim potrebama. Bog nikada svojih ne ostavlja!

Dragi Kuzma, neka ti Bog, u kojega si vjerovalo, bude milostiv i neka ti, zbog tvojih dugotrajnih i strpljivo podnesenih patnja, udijeli radost u lijepome nebu. Počivaj u miru!

s. Slavka Sente

In memoriam Ljubici Žaknić

ZAHVALA LJUBICI
(Brankovoј punici)

Za tu ženu mnogi u Veloj Luci znaju
Ko Ljubicu ili Maru je poznaju.

Velolušku zemlju mnogo je volila
Kopajući zemlju dane je trošila.

Od djetinjstva svoga s motikom se druži
Plodove kad bere „naplat se trudi.“

Sve što je sadila „puno je ljubavi“
U tome su Ljubici prolazili dani.

Sa suprugom Petrom mnogo se mučili
Da bi svojoj djeci nešto ostavili.

Svoje troje djece poštenju naučila
Svatko svoj križ nosi uvijek je govorila.

U crkvu je ona rado odlazila
Moleći se Bogu za zdravlje svim ljudima.

Pored svih patnji što je proživila
Svoju vjeru ona vjerno je služila.

Devedeset prvu godinu ona proživljava
Čekajući da s za nju otvore vrata od raja.

Življnjem je svojim postala uzor svima
Da nauče pošteno živjeti od svog rada.

Što na kraju reći – veliko joj hvala
Uspomena na nju bit će nam putokaz i nada.

U Veloluškoj zemlji na groblju svetog Roka
Neka nađe vječni mir tu među svojima.

B. O. G.
Branko Oreб Gobica
(nećak s. Ksaverije Oreб)

BENEDIKT XVI. O KLEČANJU: ‘PONIZNA GESTA KOJA NAS SMJEŠTA NA PRAVI ŽIVOTNI KOLOSIJEK CIJELOGA SVEMIRA’

Postoje krugovi s ne malim utjecajem koji nas žele odvratiti od klečanja ili nam izbiti iz glave tu praksu. Klečanje, navodno, ne odgovara našoj kulturi. (Kojoj to zapravo kulturi?) Tvrde da klečanje ne dolikuje odraslotu čovjeku, koji pred Boga stupa uspravno, ili pak da klečanje ne dolikuje otkupljenom čovjeku, onome koga je Krist učinio slobodnim te stoga više ne treba klečati. Pogledamo li malo u povijest, možemo ustanoviti da su Grci i Rimljani odbacivali klečanje. Naspram strančarskih i posvadanih bogova, kakve je opisivao mit, takav je stav bio posve opravdan. Bilo je odveć očito da ti bogovi nisu bili Bog, makar je čovjek ovisio o njihovoj čudljivoj moći te je sebi morao osigurati, sukladno svojim mogućnostima, njihovu naklonost. Stoga se govorilo da klečanje nije dostoјno slobodna čovjeka, da se ne uklapa u kulturu Grčke, već da je to stvar barbara. Plutarh i Teofrast karakteriziraju klečanje kao izričaj praznovjerja. Aristotel ga označava kao barbarski oblik ponašanja (*Retorika* 1361 a 36). Augustin mu u stanovitom smislu daje pravo: Lažni su

bogovi samo demonske obrazine koje čovjeka podvrgavaju klanjanju novcu i samoljublju te su ga na taj način učinile “servilnim” i praznovjernim. Kristova poniznost i njegova ljubav, koja je zbog nas otišla na križ, osloboidle su nas – tako on veli – od tih sila, a pred tom Poniznošću mi klečimo. U stvari, kršćansko klečanje nije oblik nekakve inkulturacije u postojeće običaje, već posve suprotno, naime, izražaj kršćanske kulture koja preobražava postojeću kulturu i to s nove, dublje spoznaje i iskustva samoga Boga. ...

Gdje je klečanje puka vanjština, obični tjelesni čin, ono postaje besmisleno. Ali također, gdje netko pokušava svesti poklon isključivo na duhovnu sferu, bez tjelesne dimenzije, gassi se čin poklona jer čovjekovu biću ne odgovara samo duhovna dimenzija. Stoga se nije moguće odreći prigibanja koljena pred načočnošću živoga Boga.

Time smo došli do tipičnoga stava klečanja na jednome ili na oba koljena. U hebrejskom Starom zavjetu odgovara riječi *berek* (koljeno) glagol *barak* (klečati). Koljena su za Židove bila simbolom snage. **Prigibanje koljena jest zato prigibanje naše snage pred živim Bogom, priznanje da sve što jesmo i što imamo, imamo od njega.** Ta gesta pojavljuje se na bitnim mjestima Staroga zavjeta kao izražaj poklona. Salomon je za posvete Hrama “klekao pred svim zborom Izraelovim i, raširivši ruke k nebu, rekao...”(2 Ljet 6,13) Nakon sužanjstva, u nevolji Izraelaca koji su se vratili u domovinu i koji su još bez pravoga Hrama, ponavlja Ezra o večernjoj žrtvi istu gestu: “Padoh na koljena, raširih ruke prema Gospodinu, Bogu svome.” (Ezr 9,5 Za našu je problematiku od

posebne važnosti izvješće o mučeništvu svetoga Stjepana. Prvi mučenik se u svojoj patnji i muci opisuje kao savršeni odljevak Isusa Krista. Isusova se muka sve do u pojedinosti obnavlja u mučeništvu svjedoka. Tu uvrštavamo i činjenicu da je Stjepan na koljenima, klečeći, ponavljao molitvu raspetoga Krista: "Gospodine, ne upiši im ovo u grijeh!" (Dj 7,60)

Najvažnije mjesto za teologiju klečanja, po meni, ipak ostaje veliki kristološki himan u Poslanici Filipljanima 2,6–11. ... U prožetosti i jedinstvu Staroga i Novoga zavjeta biva jasno da Isus upravo kao Raspeti nosi ime koje je "nad svakim imenom", ime Svevišnjega, te da je sam u Božjem biću. Po njemu, Raspetome, sad se ispunjava smjelo obećanje Staroga zavjeta: Svi prigibaju koljena pred Isusom, koji je sišao, i na taj se način upravo prigibaju pred jednim pravim Bogom koji je nad svim bogovima. Križ je

postao sveobuhvatnim znamenom Božje nažočnosti, i sve što smo prethodno čuli o povijesnom i kozmičkom križu treba nam ponovno na ovome mjestu doći u svijest. Kršćanska je liturgija upravo po tome kozmička liturgija jer prigiba svoja koljena pred raspetim i proslavljenim Gospodinom. To je središte istinske "kulture" – kulture istine. Ponizna gesta kojom padamo Gospodinu do nogu smješta nas na pravi životni kolosijek cijelog svemira. ...

Možda je suvremenoj kulturi klečanje strano stoga jer se udaljila od Boga, jer ne poznaće više Onoga pred kim je klečati istinska, nužna gesta koja se rađa i dolazi iznutra. Tko uči vjerovati, uči i klečati, a vjera ili liturgija koja ne bi više poznavala klečanja, bila bi bolesna u svome središnjem dijelu i mjestu. Gdje je nestalo klečanja, morali bismo ga ponovno naučiti, da naša molitva bude u zajedništvu s apostolima i mučenicima, u zajedništvu s cijelim kozmosom, u jedinstvu s Isusom Kristom.

Gornji tekst je izvadak iz knjige "Duh liturgije" Josepha Ratzingera/Benedikta XVI. Dopuštenje izdavača za prenošenje teksta iz knjige je ekskluzivno i vrijedi isključivo za portal bitno.net. Više o knjizi možete saznati na linku ovdje.

ČAJEVI

ZELENI, CRNI I BIJELI ČAJ

Čaj je već stoljećima jedno od najzdravijih i najomiljenijih pića diljem svijeta, te kao jednostavan i siguran lijek za borbu protiv raznih bolesti i poremećaja.

Riječ čaj nastala je od kineske riječi koja se u različitim dijelovima Kine izgovara: "ča", "tsa", ili "tse", a do nas je došla preko Rusije kao "čaj".

Stara kineska izreka kaže: "Bolje biti bez hrane tri dana, nego bez čaja jedan".

Od svih vrsta čaja, crni, bijeli i zeleni čaj su vodeći kad je riječ o prednostima za zdravlje. Najpoznatija vrsta čaja svakako je **crni čaj**. Neki ga još nazivaju indijski čaj, a dolazi i pod nazivom ruski čaj. **Zeleni čaj** potječe iz Kine gdje ga poznaju još od davnina. Narodna medicina vjerovala je da zeleni čaj liječi skoro sve bolesti, od glavobolje, zubobolje pa do psihičkih oboljenja, poput depresije. Danas je i znanstveno dokazano ljekovito djelovanje zelenog čaja. **Bijeli čaj** spada u skupinu jako rijetkih zelenih čajeva. Ime je dobio po bijelim listićima. Od bijelih čajeva posebno se ističu čajevi Pai mu tan i Silver needle.

Crni i zeleni čaj potječu od istog grma zimzelene biljke čajevac latinskog imena *Camellia sinensis*. *Camellia sinensis* je grmolika zimzeleni tropска biljka bez mirisa sa čvrstim, kožastim, sjajnim i eliptičnim listovima, nazubljenih rubova te bijelim i mirišljavim cvjetovima.

Svaka od navedenih tri vrsta čaja ima iznimna i posebna ljekovita svojstva.

Bijeli čaj

Bijeli čaj poznat je i pod nazivom „eliksir dugovečnosti i ljepote“ te se smatra glavnim sastojkom eliksira mladosti. Bogat je antioksidansima.

Bijeli čaj odnosno podvrsta „Pai mu tan“ jedan je od najpoznatiji kineskih tradicionalnih čajeva.

Naziv bijelog čaja „Pai mu tan“ u slobodnom prijevodu znači bijeli božur. „Pai mu tan“ bijeli čaj prvi put je proizведен u Kineskoj pokrajini Fujian, te je odmah uz bok najkvalitetnijem i najpoznatijem bijelom čaju "Silver Needle Tea".

Tajna ljekovitosti bijelih čajeva je u tretiranju listića tijekom branja te kod njihove prerade. To nije iznenađujuće jer potječe iz iste biljke kao i crni te zeleni čaj, ali se kod obrade bijeli čaj najmanje obrađuje i tako zadržava najviše hranjivih i ostalih izrazito ljekovitih tvari te najmanje kofeina (zbog minimalne obrade). Sve to čini ga najboljim, najjačim i prvenstveno najljekovitijim čajem u svijetu. Za njega se odabiru samo najfiniji, najmlađi listići i populjni još prekriveni kratkim bijelim dlačicama. Zbog tih dlačica, osušeni listići su srebrnkasto-bijele boje i od tuda potječe naziv bijeli čaj. Bijeli čaj se u stvari smatra posebnom vrstom zelenog čaja. Najbolje vrijeme za berbu je rano proljeće.

Najveća snaga bijelog čaja je u sprječavanju raznih bolesti i u tom području je nezamjenjiv. Ostala ljekovita svojstva dokazana znanstvenim istraživanjima: izrazito dobar u sprječavanju rasta kancerogenih stanica, znatno smanjuje rizik od nastanka nekih vrsta raka, bolesti srca, artritis, pomaže kod borbe organizma s virusima i

bakterijama za što su zaslužni antioksidansi kojima ovaj čaj obiluje. Može smanjiti razinu šećera u krvi, ublažuje simptome dijabetesa, opušta tijelo što pomaže kod smanjivanja stresa i ojačava organizam. Znatno smanjuje pojavu krvarenja desni te zubnog karijesa budući da sadrži fluoride. Izuzetno pomaže i kod mršavljenja jer djeluje na ubrzanje metabolizma što sprječava da organizam spremi zalihe, tj. masnoću. Smanjuje kolesterol te pomaže kod poboljšavanja funkcija arterija čime smanjuje visoki tlak. Zbog toga i znatno smanjuje mogućnost moždanog udara. Pomaže i kod zaštite kože od štetnog utjecaja sunčevih zraka te jača kosti. Općenito, bijeli čaj jača imunitet cijelog organizma.

Zeleni čaj

Zeleni čaj ima slabiju aromu i svjetliju boju od crnog čaja. Mnoga znanstvena istraživanja su potvrdila da ljekovitost ove biljke proizlazi iz obilja mineralnih soli koje krijepe i vraćaju snagu. Osim toga, fluor iz zelenog čaja štiti od karijesa, dok ga kalij čini odličnim sredstvom za izbacivanje tekućine iz organizma. Zeleni čaj obiluje i antioksidansima, vitaminima, a naročito vitaminom E, koji usporava starenje. Novija istraživanja su potvrdila da zeleni čaj ima antikancerogene osobine, da pomaže u slučaju kardiovaskularnih oboljenja, a preporučuje se i kao prevencija za osteoporozu. Zeleni čaj se pokazao kao oprobano sredstvo za jačanje imuniteta (posebno je efikasan u slučaju infekcija) i za razliku od crnog, koji ima više teina, ne djeluje razdražujuće. Kod želučanih tegoba, čira na želucu i crijevima, svojim djelovanjem povoljan

je za sluznicu. Pomaže regulirati mjesecnicu. Pije se tjedan dana prije mjesecnice, 2 do 3 šalice dnevno. Pročišćava krv pa je pogodan za sezonske kure čišćenja. Zlatna pravila:

- da biste ublažili gorak ukus zelenog čaja ili eventualne probavne smetnje koje neki osjećaju dok ga piju, možete ga pomiješati s drugim aromatičnim biljem (na primjer, bijeli ili crni sljez)
- zeleni čaj se ne preporučuje u slučajevima alergije na kofein, žučnih bolesti, epilepsije, nesanice, a ne bi ga trebale piti ni trudnice, dojilje i djeca
- zeleni čaj bi trebalo piti mlakog (ne vrućeg).

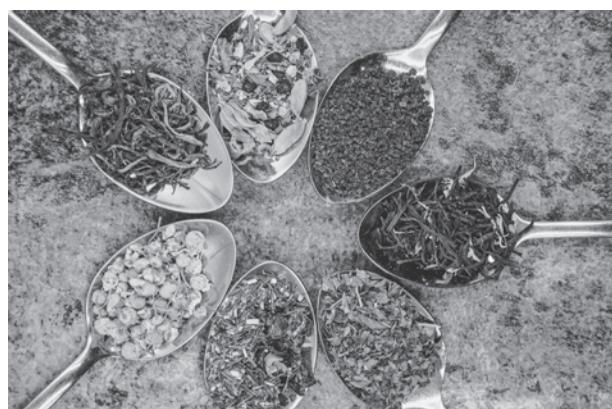
Ljekovita svojstva **zelenog čaja** su brojna.

Možemo navesti sljedeće: jačanje srca i krvožilnog sustava, smanjivanje lošeg (LDL) kolesterolja, ubrzavanje metabolizma, reguliranje razine šećera u krvi, давanje osjećaja sitosti bez suvišnih kalorija. Usporava metastaziranje raka, a može djelovati i preventivno. Pojačava kognitivne sposobnosti (smatra ga se "zaštitnikom mozga"). Može također utjecati na sprječavanje pojave Alzheimerove bolesti, jača imunitet, sprečava pojavu karijesa, djeluje dobro na ten te smanjuje prisutnost akni. Istraživanja pokazuju da je dobro piti zeleni čaj prije tjelesne aktivnosti jer on stimulira izgaranje dodatnih kalorija. Ono što je važno dodati je i da zeleni čaj nema nuspojava, osim nesanice ako se konzumira nedugo prije odlaska na spavanje.

Mnogobrojna istraživanja povezala su redovito konzumiranje zelenog čaja sa zaštitom od raka. Jedna studija u Japanu otkrila je da se ispijanjem najmanje tri šalice zelenog čaja na dan može zaštiti od ponovne pojave karcinoma dojke.

Crni čaj

Crni čaj isto tako ima puno dokazanih ljekovitih svojstava. Flavonoidi u crnom čaju smanjuju proizvodnju štetnog kolesterolja, a s time izrazito smanjuju opasnost od moždanog i srčanog udara. Koristi se za smirivanje glavobolje, a poboljšava i mentalne sposobnosti (pamćenje, učenje). Nadalje, ovaj blagotvorni napitak pomaže kod bolesti želuca, koristi

se kod dijabetesa tipa 2, bubrežnih kamenaca, mršavljenja kad se koristi s drugim proizvodima, a smanjuje i simptome Parkisonove bolesti. Istraživanja su dokazala da crni čaj zahvaljujući bogatstvu antioksidansa smanjuje i znatno usporava razvoj raka, a otkriveno je da crni čaj smanjuje i hormone koji uzrokuju stres. Mnogi koriste crni čaj kako bi se odvirknuli od pijenja kave. Naime, crni čaj sadrži najviše kofeina od svih čajeva (od 2 do 4 %). Crni čaj zbog bogatstva antioksidansa, usporava starenje kože. Ustanovljeno je da crni i zeleni čaj deaktiviraju virusе.

Listovi crnog čaja se suše i fermentiraju što čaju daje tamniju boju i bogatiji okus od zelenog čaja koji ne podliježe procesu fermentacije. Kod zelenih čajeva najvažnije je spriječiti fermentaciju, dok je kod crnog najvažnije postići fermentaciju. U tom procesu jedan od najbitnijih faktora je stupanj fermentacije (oksidacije). Crni čaj je u potpunosti fermentirao i tako dobio tamnu boju i prodorno bogat okus. Zeleni čaj ne prolazi kroz proces fermentacije već se lišće i popoljni pare nakon što se osuše, stoga ima i nešto blaži okus.

Konzumiranje crnog čaja s mlijekom i šećerom se nikako ne preporučuje. Naime, mlijeko je bogato bjelančevinama, a šećer ugljikohidratima. Konzumiranjem čaja s tim dodacima više puta na dan jako opterećuje naš probavni sustav, posebno jetru.

Kako pripremiti i konzumirati čaj?

Priprema je iznimno bitna jer se lošom pripremom mogu izgubiti korisna svojstva čaja. Nikada nemojte stavljati vrećicu čaja u kipuću

vodu. Kipuća voda će uništiti korisna svojstva čaja. Voda treba biti na temperaturi oko 75 stupnjeva Celzija. Također, nemojte držati vrećicu predugo u vodi. Za crni čaj preporučuje se konzumiranje bez dodataka. Ako želite možete dodati kockice šećera ili med. Za još jaču aromu crnom čaju možete pridodati štapić vanilije, malo cimeta, limunov sok, kardamom ili anis.

Čaj od anisa

Pimpinella anisum L.

Anis poboljšava probavu, što su znali još i stari Rimljani, potiče iskašljavanje, sprječava rast bakterija, zaustavlja grčeve, smanjuje nadutost, djeluje kao tonik ima afrodizijačka svojstva i smanjuje upale. Prema tradicionalnom vjerovanju koristi se kod izlučivanja sluzi i olakšava iskašljavanje. Često se koristi u mnogim mješavinama za čajeve.

Žvakanje sjemena anisa potiče uklanjanje glista kod djece, a djeluje i laksativno te otklanja loš okus i zadah iz usta

Koristi se i u kulinarstvu jer poboljšava okus kompotima i pekmezom, pri čemu ga prije uporabe treba usitniti, a pri začinjanju anisom ne valja dodavati druge začine zbog njegova intenzivnog okusa, koji se kao takav teško slaže sa ostalim začinima.

Čajnu žličicu anisova sjemena preliti sa 2,5 dl kipuće vode te poklopiti i ostaviti na 15 minuta, a zatim procijediti. Čaj se uzima po jedna šalica ujutro, poslijepodne i navečer poslije obroka. Čaj se pije dok je još topao i u gutljajima, nikako odjednom, te najbolje nezaslađen. Anisov čaj izvanredan je za sve želučano – crijevne probleme te probleme sa dišnim putevima.

RAZBIBRICA

Šale i savjeti

Došla baka kod doktora. Doktor je upita:

Gdje vas boli?

Baka: I ovdje i kod kuće

Razgovaraju dva gimnazijalca:

Nema mi roditelja doma ovaj vikend.

Bože, koje si ti sreće. Možeš učiti naglas!

Neznalica

- Sine, kakva vam je nova učiteljica iz likovnoga?
- Nikakva, tata! Ništa ne zna.
- Kako to?
- Jučer sam nacrtao magarca, a ona pita: „Koja je to životinja?!

Presporo

Vidio sam da te je uhvatila policija.

Šta se dogodilo?

- Išao sam presporo.
- Čekaj, misliš, išao si prebrzo?
- Ne, da sam išao prebrzo ne bi me uhvatili?!?

Umrla u snu

Pričaju dvije susjede:

- Znaš da je Marija umrla u snu?
- A, joj, al' će se iznenadit kad se probudi.

Mudri savjet

- Doktore, bole me leđa kad ujutro ustanem.
- Pa, ustanite popodne!?!?

Prevelike porcije

- Kako Vam se svidio doručak?
- Bilo je izvrsno, ukusno... samo su porcije prevelike. Na kraju sam jedva sve pojeo.
- Ali, ovo je švedski stol, gospodine!?!?

Laganje

Govori tata Ivici: Ako mi slažeš nešto na brzinu, dat ћu ti jedan euro.

Ivica: Rekao si da ćeš mi dati dva eura.

Savjeti: Jeste li znali da kockica čokolade za doručak može stabilizirati raspoloženje i povećati osjećaj sreće tijekom dana?

Glazba je jedna od rijetkih aktivnosti pri kojoj su uključeni svi dijelovi mozga.

Pranje kose

Često pranje dodatno isušuje kosu, a uz to, ona će se nakon nekog vremena početi brzo mastiti. Ako je to već slučaj kod vas, preporučujemo vam da kosu perete **jednom tjedno**, a u međuvremenu koristite šampone **za suho** pranje kose. Nakon nekog vremena kosa će se priviknuti na novi režim pranja te će biti dovoljno da je perete jednom do dva puta tjedno.

Prije pranja, kosu je potrebno dobro **iščešljati**, što će spriječiti lomljenje kose prilikom šamponiranja. Također, kosu uvijek perite mlakom vodom, jer pretjerano vruća voda dodatno isušuje kosu. Nakon pranja obavezno nanesite regenerator te ga isperite hladnom vodom, što će učiniti vašu kosu **blistavo sjajnom**.

Kosu osušite prirodno

Tijekom zimskih dana trebali biste izbjegavati sušenje kose sušilom, kao i korištenje uređaja za uvijanje ili ravnjanje kose. Umjesto toga, kosu lagano **posušite ručnikom** i pustite da se prirodno osuši. Ipak, ako je sušenje kose neizbjježno, savjetujemo vam da kosu dobro zaštite.